

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 19 och 20 mars justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Johan Pehrson* (FP) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 20 april.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:413

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:413 Finansministerns uppfattning om ekonomiska drivkrafter av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 maj 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 april 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Departementsråd

Interpellation 2014/15:414

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:414 Valfärdens kärna
av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 april 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Departementsråd

Interpellation 2014/15:476

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:476 Aktiebolag som driftsform för akutsjukhus
av Anders W Jonsson (C)

Interpellationen kan tyvärr inte besvaras inom tidsfristen utan besvaras av statsrådet Gabriel Wikström den 28 april.

Orsaken är redan inbokade resor och andra åtaganden.

Stockholm den 7 april 2015

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:488

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:488 Friskvårdsavdrag för ridning
av Saila Quicklund (M)

Interpellationen kan tyvärr inte besvaras inom tidsfristen utan besvaras av statsrådet Gabriel Wikström den 28 april.

Orsaken är redan inbokade resor och andra åtaganden.

Stockholm den 8 april 2015

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2014/15:93 till civilutskottet

§ 5 Gymnasieskolan

Gymnasieskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU10

Gymnasieskolan

föredrogs.

Anf. 1 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Dagens gymnasieskola står inför helt andra utmaningar än vad som gällde för bara några årtionden sedan. I dag är en gymnasieutbildning ett näst intill grundläggande krav för att unga ska få ett jobb. Därför behöver alla ungdomar under 18 år genomgå en gymnasieutbildning.

”Alla gymnasieutbildningar ska ha en bred, gemensam kunskapsbas, innehålla minst ett estetiskt ämne och ge behörighet till högre utbildning.” Så har regeringen uttryckt ambitionen om gymnasieskolan. Ambitionen och målet är tydligt: att höja kvaliteten och attraktionskraften, inte minst vad gäller yrkesprogrammen.

Gymnasieskolan är dock inte betjänt av dramatiska förändringar och tvära kast. Förändringar ska genomföras med utgångspunkten att skapa långsiktighet och arbetsro.

Det finns behov av en sammanhållen och korrekt verklighetsbeskrivning som olika grupperingar och partier kan enas om. Vi borde hitta en gemensam utgångspunkt i fakta, forskning och beprövad erfarenhet som vi kan föra en konstruktiv diskussion om.

Herr talman! Dagens debatt handlar om ett betänkande om 43 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Majoriteten i utskottet föreslår att riksdagen ska besluta om två tillkännagivanden till regeringen. Båda handlar om vad regeringen inte bör föreslå.

Herr talman! Jag tycker att det är synd att de borgerliga partierna och SD går händelserna i förväg och bestämmer sig för hur det ska vara och hur det ska bli. Jag kan inte förstå annat än att man tycker att det är bra som det är i dag. Tvärtom behöver utbildningsutbudet fortsätta utvecklas. Det som oroar mig mest är det som framförs vad gäller möjligheterna att läsa in grundläggande högskolebehörighet.

Som vi alla vet och välkomnar backade den gamla regeringen från den strikta uppdelningen mellan yrkesförberedande och högskoleförberedande program. Sedan hösten 2013 finns det möjlighet för alla skolenheter att ge grundläggande högskolebehörighet för yrkesprogrammen.

Regeringen vill nu utreda hur vi kan stärka den rättigheten. Det säger majoriteten i utskottet nej till och tycker till och med att det är märkligt att vi vill. Man hänvisar till en IFAU-rapport från 2009, där 90-talets förändringar med övergång från tvååriga till treåriga yrkesprogram analyseras.

Ja, den rapporten säger att avhoppet ökade, men den säger också att utbildningsnivån bland yrkesprogramseleverna höjdes. På 90-talet skedde också dramatiska förändringar av elevernas studiedeltagande på gymnasiet. Sedan början av 90-talet går nästan alla på gymnasiet.

En nyare IFAU-rapport från 2014 som tittar på alla 90-talets reformer sammantagna visar också på effekterna av det målrelaterade kursbetygssystemet, som genomfördes under samma period.

Ja, visst kan vi lära oss av historien. Men låt oss också sätta in det hela i det sammanhang som vi är i nu, i nutiden, och spana tillsammans in i framtiden.

En tydlig utveckling i den nya gymnasieskolan är en allt större skillnad i elevfördelningen mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram. Av alla som gick på gymnasiet hösten 2013 gick bara 27 procent på yrkesprogram. Utvecklingen med en minskande andel elever på yrkesprogram kan få negativa konsekvenser för kompetensförsörjningen och på arbetsmarknaden i stort.

Av Statens skolverks uppföljningar framgår att frågan om ett program ger grundläggande behörighet är av stor betydelse när eleverna väljer program. Men det finns fler saker att utveckla än det, inte minst studie- och yrkesvägledningen.

Herr talman! Vi har mycket kunskap att se fram emot att ta del av.

I slutet av april lämnar OECD sin fördjupade PISA-rapport om svensk skola.

I dag tillsätter regeringen en skolkommission, sammansatt av företrädare för professionen och forskare, som bland annat ska bearbeta slutsatserna från OECD.

OECD har också fått i uppdrag att genomföra en bred översyn av ungdomars situation och etablering på arbetsmarknaden i Sverige. Man tittar bland annat på övergången från skola till arbetsliv. Rapporten väntas i början av nästa år.

Regeringen har tillsatt två viktiga utredningar. Den ena är yrkesprogramsutredningen. Den har fått nya samlande direktiv med syftet att stärka yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft, underlätta övergången från skola till arbetsliv och förstärka den nationella kompetensförsörjningen.

Man ska bland annat titta på och verka för samverkan mellan utbildning och arbetsliv i form av yrkescollege eller andra samverkansmodeller där sådan samverkan behövs.

Man ska också titta på och analysera förutsättningarna för branschlärningar samt utreda och föreslå hur matchningen mellan ungdomars val av yrkesutbildning och efterfrågan på arbetsmarknaden kan förbättras.

Studie- och yrkesvägledning är naturligtvis också ett viktigt uppdrag i utredningen.

Vi får svaren i september, men utredningen lämnade ett delbetänkande redan i mars. Där föreslår man en försöksverksamhet på teknikprogrammet med industriteknisk yrkesutgång. Jag tycker att det är ett alldeles utmärkt förslag – vi behöver teoretiska praktiker och praktiska teoretiker.

Man har också föreslagit en angelägen justering av naturbruksprogrammet. Naturbruksprogrammet har ett ovanligt stort utrymme för programfördjupning, och kursutbudet är mycket brett.

Programmet ger högst ersättning enligt riksprislistan, beroende på att det förutsätts kräva kostsam utrustning och små undervisningsgrupper. Den ersättningen får man oavsett om man har detta eller inte.

Övriga slutsatser kommer vi att få ta del av i september.

Herr talman! Den andra utredningen är En attraktiv gymnasieutbildning för alla, som tillsattes nu i mars. En särskild utredare ska analysera och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och inte minst fullfölja en gymnasieutbildning. Utredaren ska lämna förslag som innebär att de nationella programmen i gymnasieskolan vidareutvecklas och titta på hur elevens rättighet att läsa de kurser som leder till högskolebehörighet kan stärkas. Man kommer också att få ett uppdrag att titta på hur ett estetiskt ämne ska kunna ingå i programmen.

Det bästa med den här utredningen, tycker jag, är att den ska arbeta i dialog med en parlamentariskt sammansatt grupp, där riksdagens alla partier kan ingå.

Oavsett hur det kommer att låta i resten av den här debatten är det min starka förhoppning att vi ska hitta den verklighetsbeskrivning som jag talade om tidigare och komma fram till hur vi kan vidareutveckla gymnasieskolan på ett långsiktigt sätt, som skapar arbetsro i skolan.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma reservation, nr 3. I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 2 MICHAEL SVENSSON (M):

Herr talman! Min kära kollega Betty Malmberg tror att jag ska inleda med en historisk exposé. Det har hon helt rätt i. Jag tror nämligen att det är viktigt att veta vilka beslut som fattades, precis som Caroline Helmersson Olsson var inne på, och vilka lagar och sammanhang som rådde för att förstå var vi nu är någonstans.

Inom politiken vill vi också gärna ta reda på vems fel det är, men jag ska försöka vara storsint här och hoppa över den delen så mycket jag kan.

Debatten får oss att tro att dagens problem är nya och att de sjunkande resultaten är en senkommen trend. Så är inte fallet. Det började med skolutvecklingen ganska tidigt, redan med Lgr 62. Det förstärktes sedan av Lgr 69 och till yttermera visso av Lgr 80. Vi fick en otydlig målstyrning som drabbade utbildningssektorn extra hårt och som sedan förstärktes av kommunaliseringsreformen. Den försämrade lärarstatusen bidrog till att lärarkårens kvalitet förändrades, till förfång för eleverna. Allt detta vet vi. Men vi ska vara ärliga. Vi har i dag ett helt annat samhälle än 1975. Det viktiga är naturligtvis: Vad gör vi nu?

Jag ska göra en återblick till. År 1975 gick 50 procent vidare till yrkesskola eller gymnasium. 30 procent fick jobb direkt. Resterande 20 procent fick varken jobb eller fortsatt utbildning. I dag har vi, som jag sa, ett annat samhälle. 99 procent tar sig in på gymnasieskolan, men enbart drygt 80 procent slutför studierna med godkänt resultat. Det är vår absolut största utmaning.

Varje enskilt misslyckande ”kostar” samhället 15–20 miljoner kronor per individ under en livstid, förutom individuella misslyckanden och tillkortakommanden. Här har vi en näst intill omöjlig problemlösning. Det handlar om kortsiktiga kostnader för kommunen men långsiktiga och stora

besparingar för Sverige. Detta ryms tyvärr inte i någon vanlig budgetmodell.

Vägen till en lyckad skolgång i gymnasiet går naturligtvis genom grundskolan. Därför är det viktigt att ingen får lämna grundskolan utan godkända resultat, även om det ska ta tio år. Vi behöver en bättre introduktion till gymnasiet och studie- och yrkesvägledare som betydligt bättre än i dag kan stödja och vägleda eleverna. Genom en bättre prao men också på annat sätt måste grundskoleeleverna få en glimt av arbetsmarknaden.

Herr talman! Förra veckan satt jag med en god vän och talade om våra barn. Han nämnde att sonen helt plötsligt fått lärarna att höja på ögonbrynen. Vid ett utvecklingssamtal frågade klassläraren vad som hade hänt. Alla resultat pekade uppåt, helt plötsligt. Ja, sa Viktor, det är egentligen ganska enkelt. Jag har bestämt mig.

Tänk så lätt det skulle kunna vara! Tänk om vi kunde hjälpa fler elever till egen motivation! Mycket skulle då underlättas, och PISA-kurvorna skulle raskt peka uppåt igen.

Här framför mig sitter ledamöter från den rödgröna sidan. Många har jag lärt känna som kloka och omdömesgilla. Vi tycker till och med att ni har närmat er vår syn på modern skolutbildning. Men då och då faller ni tillbaka i ett gammalt tänkande. Ni tror att ett obligatorium skulle hjälpa. Den omotiverade, skoltrötte och svagpresterande eleven ska alltså hjälpas till en fortsatt skolgång genom tvång. Det är feltänkt. Jag hoppas att ni och regeringen kommer att inse detta.

Då kommer vi, herr talman, till nästa dåliga tanke: ett tvång för alla att läsa in högskolebehörighet. De stora avhoppen började när de tvååriga linjerna blev treåriga. Sedan dess har avhoppen varit konstant stora. Många blivande skickliga hantverkare och andra på yrkesprogrammen vill helt enkelt inte läsa in de extra poäng som krävs. Däremot har den tidigare regeringen underlättat det, som Caroline Helmersson Olsson nämnde, genom att alla i dag har rättighet att inom sina 2 500 poäng läsa in en grundläggande högskolebehörighet. Observera att den är grundläggande!

Lika enkelt är det att efter gymnasiet, via komvux, komplettera sitt betyg för att få rätt behörighet. Man kan säga att det är behjärtansvärt och i grunden en fin tanke att alla ska ha en hög grundläggande examen, men det fungerar inte i ett fritt, komplext och mångfasetterat samhälle.

Det som dock är ett problem, som vi gemensamt bör ta tag i, är det stigmatiserande som infinner sig för dem som inte klarar sin gymnasiegång. Det handlar om den stämpel som samhället, föräldrar och kamrater sätter på dem som inte orkade hela gymnasieskolan. Detta är ett väsentligt större problem än problemet med de ganska få yrkeselever som efter gymnasieskolan ångrar sitt val. Jag måste därför be er att fokusera på de rejäla och stora problemen.

Jag tror avslutningsvis, herr talman, om jag ska tillåta mig att måla med lite bredare penseldrag, att vi behöver mer av samarbete inom gymnasieskolan, mellan programmen, mellan handel och ekonomi och mellan teknik och industriprogrammet, för att nämna ett par exempel.

Vi inom Alliansen vill också stärka ett par program genom att göra dem populärare och förbättra utgången med en annan examen, bland annat. Vi måste också, som jag nämnde tidigare, arbeta med motivationen för alla elever. Då måste vi se till att lärarnas kunskaper i modernt ledarskap stärks.

Finns det kanske för många val i dag i gymnasieskolan? Leder det till stress?

Herr talman! Till sist en liten blick mot framtiden. Är programgymnasiet, alltså dagens gymnasium, med olika kurser verkligen det bästa? Skapar det kanske onödig stress? Alltför många D:n och E:n i början av årskurs 1 skapar frustration, inte minst för de ibland lite mer omogna killarna.

I dag finns olika samarbetsregioner, mellan olika gymnasieskolor och kommuner. Kanske är detta en modell att bygga vidare på. Tänk tanken att man knyter regionens skolor till närmaste högskola! Det tror jag är en vinn-vinn-situation. Det blir lättare att sprida modern skolforskning. Högskolan sprider akademisk status och glans till skolorna, och högskolan kan få en bättre rekryteringsbas för sina utbildningar.

Vi som sitter här inne är stolta över att sitta i rätt utskott. Vi som äntrar talarstolen i dag, tillsammans med er andra, inser att gymnasieskolan kanske är det enskilt viktigaste avstampet för det fortsatta livet. Hur lyckat ska det bli? Vår skyldighet är att se till att ge de bästa förutsättningarna. (Applåder)

Anf. 3 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 2 och 7, så är det gjort.

Herr talman! Sverigedemokraterna anser att Sverige måste återta industrin till Sverige. Myten om att vi inte kan konkurrera med de asiatiska länderna måste vi slå hål på. Vi har fortfarande många andelar kvar inom industrin och ska absolut inte förlora fler. Ett industriarbete renderar tre tjänstearbeten. Det är en grundläggande tes som vi alla måste komma ihåg. Industrin vill och behöver anställa många inom de närmaste 10–20 åren, och kan inte skolan erbjuda de personer som industrin behöver måste industrin flytta dit där kompetensen finns, tyvärr kanske inte Sverige.

Yrkesprogramsutredningen fick i februari tilläggsdirektiv som ska redovisas den 30 september 2015. Det är alltid bra att en utredning görs före genomförande, men det får absolut inte dra ut på tiden.

Sverigedemokraterna tycker att utredningar och kommissioner är bra, men vi glömmer bort den lokala nivån. Lokala företag vill ha lokala gymnasier som kan leverera framtida personal till dem. Därför har vi en reservation i ärendet då utredningarna inte ges lokala direktiv.

Näringslivet har enligt Sveriges största företag i dag en bättre kontakt med högskolan än man hade tidigare, men tyvärr är gymnasiekontakten mycket bristfällig. Det har gått så långt att stora svenska företag likt Volvo ser till att rå sig själva när de inte kan lita på att staten levererar.

Volvo har öppnat upp Volvosteget, Tekniksprånget, Skolsteget och Volvo Academy för att säkerställa sin egen buffert och framtida möjligheter för att företaget ska kunna utvecklas.

Dessa versioner är mycket goda exempel, herr talman, på hur lokala företag och gymnasier bör samarbeta. Små företag kanske inte klarar av detta själva, men då kan man gå ihop i större samarbetsgrupper och ta del av hur de större företagen har arbetat.

Ett exempel: Volvosteget handlar om hur man tar hand om personer som har gått ut gymnasiet med godkända betyg men som inte kommit ut i arbetslivet. Man tar in 400 personer per år. Detta är personer som går upp

varje morgon och får en tro på sig själva igen. De motiveras kanske till att läsa vidare, de får tillgång till a-kassa om de inte skulle få arbete och Volvo avser att anställa ett antal av dessa personer som visar framfötterna.

Vad händer med dem som inte går ut? De får ett intyg från Volvo att de under ett års tid varit villiga att arbeta. Detta är en stor fördel för de lokala småföretagen runt omkring. De vet att dessa personer är förtroendeingivande och kommer att utföra det arbete man ger dem. Alltså skapar man även en buffert för andra företag.

Herr talman! Jag tror inte att någon här inne motsätter sig vikten av att företagens möjlighet att stanna kvar i Sverige eller nyetablera sig här baseras på förmågan att få tag i kvalificerad arbetskraft.

Sverigedemokraterna vänder sig mot att det tyvärr förekommer en oseriös marknadsföring på gymnasieskolorna. Enligt den svenska skollagen ska grundbeloppet, alltså elevpengen, avse ersättning för specifikt sju områden: undervisning, lärmaterial, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt och lokalkostnader.

Att skolor använder tid och pengar till något annat och i vissa fall tyvärr till rena mutor till eleverna ska anses som mycket olämpligt. Sverigedemokraterna vill därför att det ska införas tydliga regler för skolnas marknadsföring och att dessa skrivs in i skollagen.

Herr talman! Under mina år som lärare har jag tyvärr blivit medveten om att drogbruket ökar, inte bara på så sätt att det går ned i tidigare åldrar, utan det ökar även i mängd och styrka.

Tyvärr är drogbruket många gånger osynligt. Genom att öppna för möjligheten att införa drogtester i skolan har vi en chans att komma åt problemet tidigt. Det är en extremt billig kostnad om vi kommer åt det tidigt jämfört med när individen är 30 år.

Det återstår massor av olika hinder för att en frivillighet till detta ska införas, vilket gör att det kanske måste till en lagändring för att vi ska komma åt problemet. Sverigedemokraterna vill i dagsläget inte yrka något i frågan, men vi avser att återkomma till hösten med tydligare förslag.

När det gäller grundläggande högskolebehörighet för elever i gymnasieskolan kan elever inte tvingas in i saker med piska. Vi ska vara noga med att alla arbeten som utförs, oavsett utbildningsnivå, är lika viktiga.

Arbetsmarknaden behöver alla nivåer av utbildning men däremot kanske inte alla inriktningar. För journalister och socionomer, för att nämna några högskoleutbildningar, är arbetslösheten i dag uppmot 40 procent, medan det saknas enormt många av de tidigare gymnasieingenjörerna från fyraårigt program. Ett särdragande av antalet år snarare än en hopklumpning vore att föredra, herr talman.

Herr talman! Gymnasiestudierna är frivilliga. Man kan inte tvinga personer att gå gymnasiet. I dag kräver många arbeten slutförda gymnasiestudier, men det finns runt 25 procent i varje kull som är praktiker och inte i första hand teoretiker. En tvingande skolföring skulle inte få dem att fortsätta. Även om vi skulle tvinga dem skulle de ändå kunna hoppa av, för regeln vi skriver in gäller bara fram till 18 år.

Det är inte mer piska vi behöver i detta fall utan mer morot, till exempel en koppling till näringslivet under studieången så att eleverna vet vilka möjligheter de har att skaffa arbete när de har slutfört sina studier.

Anf. 4 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Gymnasieutbildningen är viktig. Det håller alla partier med om. Den är viktig för vidarestudier, den är viktig för att kunna förkovra sig och den är viktig för att kunna komma in på arbetsmarknaden.

Just därför är det av betydelse hur vi formar vår gymnasieskola. Lärarna på våra gymnasieskolor är mycket viktiga för elevernas och skolans utveckling. Det är viktigt att vi värnar om och bidrar till att stötta lärarkåren.

Vi anser att det är viktigt att höja läraryrkets attraktionskraft. Det kan vi göra på flera olika sätt, dels genom att minska påfrestningarna på lärarkåren, dels genom att ha bättre arbets- och utvecklingsvillkor men också genom ökad kompetensutveckling och genom att bidra till bättre lönevillkor. Som ett led i detta arbete har samarbetsregeringen redan initierat att den vill avsätta 3 miljarder kronor årligen från och med nästa år för att stimulera till höjda lärarlöner.

En annan viktig insats för att stödja eleverna och skolorna handlar om att uppmuntra skolhuvudmännen att anställa fler lärare med specialpedagogisk kompetens och öka andelen behöriga speciallärare och specialpedagoger.

Ett problem som har funnits i många år är bristen på behöriga lärare, det vill säga lärare som har behörighet i ämnen de undervisar i. Detta påverkar självfallet elevernas möjligheter att få den bästa utbildningen. Av den anledningen är det viktigt att stödja lärare som saknar behörighet att kunna få behörighet, inte minst inom matematik, naturorienterande ämnen och teknik.

Herr talman! För att värna om likvärdigheten, förbättra skolresultaten, ge varje elev bättre chans att lyckas, förebygga en lärarkris och bekämpa utslagningen från den svenska skolan tillsätter regeringen i dag en skolkommission bestående av forskare, skolans folk och politiker med flera för att se över de senaste decenniernas skolreformer för att därefter komma med idéer och förslag om hur vi kan utveckla skolan till att bli ännu bättre. Därmed inriktar vi oss på framtidens skola.

Elever i skolor i områden med tuffa villkor behöver extra stöd för att de ska få bättre förutsättningar att utvecklas och klara skolan. Det är viktigt för likvärdigheten i skolsystemet.

Miljöpartiet har under flera års tid argumenterat för att skolor ska drivas med passion för utbildning och inte i vinstsyfte. Den vinstjakt som har pågått inom utbildningssektorn måste stoppas. Därför har regeringen tillsatt en utredning för att garantera att skattemedel som går till välfärdssektorn också ska gå till vad de är avsedda för. I det här fallet är det eleverna och skolan.

Herr talman! Det är viktigt att alla gymnasieelever får möjlighet att utveckla och använda sin fantasi och kreativitet. Detta kan man göra bland annat i estetiska ämnen. Därför aviserade regeringen redan i höstas att en utredning bör titta på hur nationella program på gymnasiet kan innehålla ett estetiskt ämne.

Vi anser att det är angeläget att yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft ska utvecklas. Detta ska ske i samverkan med arbetsmarknadens parter för att svara mot de krav som arbetslivet ställer.

Herr talman! Att beröva våra ungdomar rätten att på ett enkelt sätt gå vidare till högre utbildning är inte bra. Innan Alliansen kom till makten 2006 läste även gymnasieelever som gick på yrkesprogrammen ämnen som gav möjlighet att gå vidare till högskolan.

Alliansen ändrade detta. Nuvarande ordning är att eleven aktivt måste be om att få läsa de ämnen som förbereder dem för högre utbildningar. Dessutom måste många elever läsa ett utökat program om de vill få grundläggande högskolebehörighet.

Alliansens skolpolitik och den nämnda regelförändringen har lett till att andelen elever som söker till yrkesprogrammen har minskat. När alliansen tillträdde 2006 var andelen elever som valde något yrkesprogram ca 35 procent. Nu efter åtta års alliansstyre har siffran sjunkit till 27 procent. Detta har i sin tur lett till att arbetsgivare har fått svårare att hitta yrkesmän och yrkeskvinnor när eleverna inte väljer de programmen i högre utsträckning.

Vi i samarbetsregeringen, tillsammans med Vänsterpartiet, vill rätta till Alliansens misstag. Vi vill se över yrkesprogrammen så att de organiseras på ett annat sätt så att de hindren avlägsnas. Men Alliansen, med stöd av Sverigedemokraterna, vill stoppa regeringen från att se över frågan. Det tycker vi är sorgligt.

Herr talman! Dagens samhälle ställer större krav på utbildning. En fullbordad gymnasieutbildning är minimikravet för många arbeten och många andra utbildningar i dagens samhälle. Den som inte har gymnasieutbildning löper större risk för arbetslöshet. Det är ett faktum. Arbetslösheten bland unga kvinnor och män som inte avslutat en gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Dessutom förhindrar avsaknaden av en gymnasieutbildning vidare studier och bättre livs- och utvecklingsvillkor för många ungdomar.

Av den anledningen anser vi att det är motiverat att se över hur vi kan öka ungdomars möjlighet att läsa färdigt på gymnasiet. Det är värt att notera att samarbetsregeringen inte har låst fast sig för någon modell. Det viktiga är att hitta effektiva modeller för att se till att elever slutför sina gymnasieutbildningar. I stället för att stödja regeringens ambition vill allianspartierna, tillsammans med Sverigedemokraterna, stoppa den.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet med undantag för att jag vill yrka bifall till reservation 3.
(Applåder)

Anf. 5 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Det fanns så mycket att ta fasta på, Jabar Amin, att jag knappt vet var jag ska börja någonstans. Men vi kan väl börja med det kommunala vetot och vinstsyftet, även om de egentligen inte är föremål för debatten om gymnasieskolor.

År 1991 hjälpte Miljöpartiet den dåvarande borgerliga regeringen fram till friskolereformen. Det var mycket behjärtansvärt. Nu vill ni slå undan benen för samtliga friskolor.

Jag har en enkel fråga till Jabar Amin. Beroende på hur man räknar finner man i dag att längst ned i redovisningen gör friskolorna 2,9 procent i överskott. Om man räknar av lite till beroende på hur balansräkningen ser ut slutar det hela längst ned på raden med 0,6 procent. Tycker Jabar Amin att det är tillräckligt mycket eller för lite, eller var ska gränsen gå?

Anf. 6 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Michael Svensson vill tydligen som representant för Moderaterna inte förstå vikten av att skolans medel ska gå till skolan. De pengar som satsas på skolan ska gå till våra elever och till dem som arbetar i skolan. Pengarna ska inte gå till riskkapitalbolag med säten i andra delar av världen. Det är enkelt. De pengar som satsas på skolan ska gå till skolan.

När vi för drygt 20 år sedan tog fram att friskolor ska finnas var det av omsorg om att det ska finnas olika pedagogiska former för att undervisa barn och ungdomar. Det var inte för att ge riskkapitalbolag extra pengar, så att de kan se till att våra minsta får äta endast knäckebröd till lunch.

Det är viktigt vill jag poängtera för Michael Svensson och alla andra i Alliansen att våra pengar som vi satsar på skolan ska gå till barnen, till dem som går i skolan, till att vidareutveckla skolan och bidra till kompetensutveckling av lärarkåren och övriga som jobbar där. Vi ska erbjuda bästa möjliga kvalitet i utbildningen, inte pengar till riskkapitalbolag.

Anf. 7 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Den vinst som har uppstått har framför allt uppstått därför att onödigt stora kommunala kostnader har kapats. Alla medel går till skolan. De återinvesteras. Om vi blickar 20 år framåt skulle det offentliga aldrig klara egna investeringar i både skola och välfärd om vi inte hade vårdföretag och enskilda skolföretag.

Den våta filt som ni har lagt över hela sektorn har lett till att enskilt drivna småskolor har fått säljas till koncerner. Det är väl ändå inte Miljöpartiets mening?

Herr talman! Jag tänkte övergå till den andra konstigheten i Miljöpartiets politik. Jag skulle vilja fråga Jabar Amin om yrkesprogrammen. Här var det också intressant med den historiska tillbakablicken. Enligt Jabar Amin började tydligen historien 2006 genom att andelen elever som gick yrkesprogrammen minskade. Jag tror inte att de var så jättemedvetna och hade mardrömmar om nätterna för att det kom en ny regering så att de måste söka ett annat program. Sanningen är att nya gymnasieskolan infördes 2011. Minskningen berodde då på felaktig information från ett par ledamöter från den rödgröna sidan och många ”syvare” som sa att vägen är stängd om man väljer ett yrkesprogram. Det tror jag att Jabar Amin kommer ihåg väl.

Hur vill Jabar Amin stärka yrkesprogrammen genom att ta bort nödvändiga timmar från deras viktiga tid för att lära in de ämnen de verkligen vill lära sig på gymnasiet, så att de kan bli skickliga hantverkare i framtiden? Hur ska Jabar Amin stärka programmen genom att ta bort timmar?

Anf. 8 JABAR AMIN (MP) replik:

Prot. 2014/15:83
9 april

Herr talman! Det är självfallet nonsens att påstå att eleverna drabbas om vi stoppar riskkapitalbolag från att kamma hem pengar. Vi utvecklar skolan genom att se till att de medel som vi avsätter till skolan går till eleverna, lärarna och skolan. Det är fakta, och det är viktigt. Men nu står en moderat representant i talarstolen och säger att skolan går under om riskkapitalbolagen inte får kamma hem pengar. Skärpning, Moderaterna!

Herr talman! Michael Svensson förundras över Miljöpartiets skolpolitik, men vad åstadkom Alliansen under sina åtta år vid makten? Sjunkande kunskapsresultat, minskad likvärdighet, ökad utslagning och fler bördor på vår lärarkår är facit efter åtta år av alliansstyre.

Nu ska vi rätta till det, Michael Svensson, och se till att våra barn får den utbildning de förtjänar och våra lärare den kompetensutveckling och de förbättrade villkor de förtjänar.

Anf. 9 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Det var ett häftigt meningsutbyte som just föregick, och jag känner mig lite matt. Låt mig ändå börja med att yrka bifall till reservation 4 så att jag har det gjort, och sedan kan jag kanske varva upp i debatten.

Jag uppskattar tonen från Caroline Helmersson Olsson om en sammanhållen och korrekt verklighetsbeskrivning. Det är viktigt att det är på det sättet vi förhåller oss till all den beskrivning vi har av den svenska skolan, oavsett om det gäller förskola, grundskola, gymnasieskola eller vuxenutbildning.

Jag vill betona att det ända från starten av Gy 2011 har varit möjligt att läsa in allmän högskolebehörighet – inte alltid inom ramen för de 2 500 poängen, men alla skulle ha rätt att läsa in under tiden eller rätt till komvuxutbildning efter studentexamen. Det var en viktig ledstjärna för alliansregeringen från början. Att man från 2013 har gjort det möjligt att läsa in det inom ramen för de 2 500 poängen är en förändring, men det har hela tiden varit möjligt.

Att då fortsätta prata ned yrkesprogrammen och tala om hur oattraktiva de är för unga människor är mycket beklagligt.

Herr talman! För några år sedan hade Socialdemokraterna en debattartikel med rubriken ”Niondeklassare är smartare än regeringen”. Det var nuvarande näringsminister Mikael Damberg, som tidigare var vice ordförande i utbildningsutskottet, som via debattartikeln spred bilden av att yrkesprogrammen väljs bort eftersom eleverna sas vara smartare än regeringen. Mikael Damberg skrev att den mest troliga orsaken till att eleverna väljer bort yrkesprogrammen är att de inte längre ger behörighet till vidare studier.

Det stod inte ett ord om att det var valbart eller om rättigheten att på komvux läsa in behörigheten senare. I stället stod det att studie- och yrkesvägledare, antagningsenheternas analytiker, rektorer och företrädare för arbetsmarknadens olika branscher alla angav behörighetsfrågan som orsak.

Jag hade förmånen att träffa ett antal friskoleföreträdare under denna period och diskutera med dem om detta är ett problem. De sa: Vi ser gärna att de flesta av våra elever läser in allmän högskolebehörighet, och därför har vi från början designat också yrkesprogrammen så att de ger allmän högskolebehörighet men med möjlighet att välja bort det om man vill.

Denna möjlighet har funnits för varenda skolhuvudman från det att Gy 2011 genomfördes. Kom inte och skyll på att regeringen har gjort det

eller det! Som huvudman för skolan har man hela tiden haft möjlighet att göra dessa program attraktiva, om det nu är det man tror är orsaken till det minskade intresset. Jag blir lite beklämd av den bilden.

Att det har gått från 35 procent till 27 procent som söker yrkesprogrammen är en signifikant nedgång. Men att säga att de 27 procenten som väljer yrkesprogrammen skulle vara osmartare än regeringen känns som en tråkig insinuation om hur de som söker yrkesprogrammen är.

Jag har mött många besvikna elever som har trott att arbetsmarknaden har legat öppen efter en högskoleförberedande gymnasieutbildning utan yrkesinriktning. De har kanske inte haft helt klart för sig att de inte är så attraktiva på arbetsmarknaden direkt efter till exempel samhällsprogrammet. De har beklagat att det är så långa köer för alla som har gått samhällsprogrammet.

Detta visar med uppenbar tydlighet att det behövs en förstärkning av studie- och yrkesvägledningen. Vi har duktiga studie- och yrkesvägledare i Sverige, men de är för få. Ibland har vi också satsat lite för dåligt på den kompetensutveckling som de behöver.

Jag är övertygad om att vi också behöver starta med studie- och yrkesvägledning i skolan betydligt tidigare än vad vi gör i dag. Det handlar inte om att sista året före gymnasievalet få veta lite om olika jobb och utbildningar för att kunna göra ett välgrundat val, utan det behöver ske mycket tidigare.

Den besvikelse som de som har gått högskoleförberedande program har visat handlar också om att det inte är så lätt att byta bana till en mer yrkesinriktad utbildning. Alliansregeringen satsade under sina år en hel del pengar på yrkesvuxplatser, men vi ser fortfarande ett behov att på olika sätt öppna för fler vägar framåt.

Då blir jag lite beklämd över den felinformation som ges från talarstolen i Sveriges riksdag, herr talman. Man talar om att vidareutbildning är stängd för dem som går yrkesprogrammen. Vad anser man då att yrkeshögskoleutbildningarna är för något? Det är också en form av vidareutbildning i skolsystemet. Det är en väl utvecklad väg framåt för dem som har gått yrkesprogrammen utan att behöva välja en högskoleutbildning.

Låt oss verka för det som Caroline Helmersson Olsson talade om: en sammanhållen och korrekt verklighetsbeskrivning. Låt oss visa respekt för unga människor och tala om hur det faktiskt ligger till.

Jag ser också positivt på det som Yrkesprogramsutredningen kommit fram till angående yrkesutgång från teknikprogrammet och andra förändringar vad gäller naturbruk och så vidare. I dagens betänkande har allianspartierna fler förslag som handlar om fler utgångar från de olika gymnasieprogrammen.

Tidigare i debatten nämndes de IFAU-utredningar som pekar på att den gymnasieskola som infördes i början av 90-talet, då alla program förlängdes till tre år, har medfört att fler ungdomar som lämnar grundskolan med dåliga resultat eller som kommer från icke-akademiska hem hoppar av gymnasieskolan. Att då vilja göra gymnasieskolan obligatorisk känns märkligt. Skulle det lösa problemet?

Jag tror att vi alla delar bilden att grundskolan behöver ge eleverna en betydligt bättre grund också för gymnasiestudier.

Samtidigt är den valfrihet som finns i dag viktig med högskoleförberedande program, med yrkesförberedande program som kan vara högskoleförberedande eller inte, med mer yrkesfördjupning och med lärlingsutbildningar, där vi i Sverige har en relativt underutvecklad utbildningssektor.

Där har Centerpartiet lyft fram min motion i betänkandet när det gäller förslagen om lärlingslön och om att satsa på lärlingsutbildningar. Man ska inte se detta som en åtgärd för skoltrötta utan som en möjlighet för företagen i Sverige att ta ett ökat ansvar och ha en höjd ambition för att ge unga människor och vuxna möjligheten till lärande i arbetslivet. Låt oss se detta som den tuffa utbildning det är och som det är viktigt att främja på olika sätt.

Jag vill lyfta fram kopplingen till arbetslivet och det goda arbete som Ung Företagsamhet gör. På ett antal gymnasieprogram, oavsett om det är yrkesprogram eller högskoleförberedande program, får eleverna möjlighet att starta och driva ett UF-företag. Detta bidrar till ökat entreprenörskap och en ökad förståelse för och insyn i hur företagande utvecklas och vad som krävs av företagare för att kunna driva företag på ett positivt sätt. Det är en viktig del.

När jag tittar i statistiken över hur gymnasieelever får tillgång till det arbetet blir jag förvånad över att det är så lågutvecklat på många av yrkesprogrammen, där man kan behöva jobba som egenföretagare framöver.

Det finns många utmaningar för gymnasieskolan, men låt oss hålla oss till en sammanhållen och korrekt verklighetsbeskrivning, som nämndes tidigare, och inte fara ut i ett högt tonläge om vad alliansregeringen har gjort och inte gjort.

(Applåder)

Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V):

För bara några timmar sedan kom beskedet: Ungefär 300 elever i två skolor – i Klippan och i Åstorp – fick veta att deras skolor inte längre kommer att finnas. Vem äger dessa skolor? Jo, det gör riskkapitalbolaget Academedia.

Är det första gången vi ser riskkapitalbolag lägga ned skolor för att de inte längre är lönsamma? Svaret är självfallet nej. Att de borgerliga då står här och argumenterar för att fortsätta att experimentera med våra elever och fortsätta att göra elever till kunder och skolor till en marknad är anmärkningsvärt. Men jag hade kanske sagt samma sak om mina vänner och nära politiska rådgivare hade ett finger med i det spelet.

Gymnasieskolan, som en gång var vägen för ett litet urval elever, borde i dag vara en angelägenhet för alla som slutfört grundskolan. Nästan alla – 98 procent – av ungdomarna går vidare till gymnasieskolan i dag, men långt ifrån alla elever når samtliga kunskapsmål och slutför sin utbildning med godkända resultat i alla kurser.

Gymnasieskolans uppdrag måste därför vara att se till att samtliga elever faktiskt når de mål som finns. Med anledning av det är vi i Vänsterpartiet positiva till den utredning som regeringen tillsätter för att se till att fler elever fortsätter och fullföljer sin gymnasieutbildning.

För individen såväl som för samhället är gymnasieutbildning en förutsättning för god yrkeskompetens och ett aktivt deltagande i

samhällslivet. Lika viktigt är att den fortlöpande vidgar individernas kompetens och ställning som samhällsmedborgare liksom förståelsen och engagemanget för det kulturella livet och dess utveckling. Gymnasial utbildning måste därför ses som en rättighet för alla som gått ut grundskolan.

Prot. 2014/15:83
9 april

För dem som inte nått formell kompetens för inträde till gymnasiet respektive högskolan ska möjligheter till komplettering kunna ge sådan kompetens. Vuxengymnasial utbildning ska garanteras i tillräcklig utsträckning.

Den reformerade gymnasieskola som infördes hösten 2011 innebar förändringar som enligt Skolverket har inneburit en omfattande minskning av antalet elever på yrkesprogrammen. Detta är en direkt följd av att yrkesprogrammen inte längre ger grundläggande behörighet till högskolan om inte eleven själv aktivt väljer till de ytterligare kurser i svenska och engelska som krävs. Även fackförbundet Byggnads instämmer i den förklaringen.

Även inför antagningen 2015 har färre elever sökt sig till yrkesförberedande program av denna anledning. Det är bekymmersamt att unga kvinnor och män väljer bort yrkesutbildningar. Den ålderdomliga föreställning som motiverat skillnader mellan teoretiska och praktiska yrken ska inte gälla i dagens eller framtidens samhällen. Att på de yrkesinriktade programmen ha en lägre ambition beträffande undervisning i svenska språket eller orienterings- och bildningsämnen är ansvarslost.

Vi välkomnar mot denna bakgrund att regeringen nu har tillsatt en utredning med uppdraget att analysera hur gymnasieskolan kan anpassas så att alla nationella program ger grundläggande behörighet till vidare studier. Vi välkomnar dessutom att regeringen avser att tillsätta en referensgrupp som tillsammans med regeringen och Vänsterpartiet ska verka för att alla program ska ge en bred, gemensam kunskapsbas.

God språkförmåga och språkförståelse är i dag lika viktigt på alla arbetsplatser. Därtill kräver demokratin och den medborgerliga delaktigheten samma nivå och omfattning för alla i fråga om samhällskunskap och omvärldsorientering. På samma sätt förhåller det sig när det gäller kultur och estetik.

Den treåriga gymnasieskolan har inte bara stärkt de teoretiska kunskaperna utan också inneburit att den yrkesinriktade delen av utbildningen har kunnat utökas och förbättras.

De yrkesförberedande programmen ska ge kunskap nog att utöva ett yrke utan att låsa in eleverna i en speciell nisch på arbetsmarknaden. Därför ska yrkesutbildningarna också ge en generell grund varifrån kunskaper och förmågor kan vidareutvecklas.

I vissa fall kan det vara motiverat med en snävare specialisering beroende på lokala eller yrkesspecifika behov, men i normalfallet ska det vara arbetsgivarens ansvar att färdigutbilda för de speciella arbetsuppgifter som behövs på arbetsplatsen. Arbetslivet har också ett ansvar för att samarbeta med skolan och göra praktik och lärlingsutbildningar till en möjlighet. Samverkan mellan skola och arbetsliv är även ett sätt att skapa flexibla och moderna yrkesutbildningar.

Med färre och bredare ingångar kan man motverka den negativa könsfördelningen på gymnasieskolans nationella program, som i dag är mycket ojämn, särskilt på de yrkesinriktade programmen. På bygg-, el-, energi- och fordonsprogrammen är mindre än en tiondel av

avgångseleverna tjejer. På hantverks-, omvårdnads- och
fritidsprogrammen är närmare tre fjärdedelar kvinnor.

Prot. 2014/15:83
9 april

Dagens borgerliga utbildnings- och kunskapsideologi vilar på en ekonomistisk grund och ett krasst arbetsgivarintresse. Mot detta måste ställas en syn på utbildning, förankrad i alla elevers behov av en allsidig personlig utveckling och ett fördjupat kunskapsbegrepp.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 11 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! En samarbetsregering och en regering som bygger sin politik på forskning och beprövad erfarenhet – så beskriver regeringen sig själv. Jag förstår att man upprepar det som ett mantra, men det räcker inte. I politiken är det inte det talade ordet som gäller utan handling.

Visst händer det att de skriver debattartiklar om att de vill samarbeta, och visst händer det att de sträcker ut händerna mot varandra för att nå gemensamma överenskommelser. Men de bryts ganska ofta – de håller inte. Och de är ganska dåliga på att förvalta samarbetet. Kanske är det så att de använder begreppet ”samarbetsregering” mest för att markera för sig själva att de bör samarbeta internt. Men det går inte heller så bra.

I det här betänkandet synliggörs ett par ytterligare exempel på hur samarbetsregeringen jobbar gentemot riksdagen. För ett par veckor sedan presenterade regeringen en utredning om gymnasieskolan. Det var en utredning med direktiv som delvis går på tvärs mot det som regeringen vet är riksdagens uppfattning. Riksdagen vill inte ha obligatoriskt gymnasium, men de rödgröna partierna håller fast vid det ändå. Riksdagen vill inte ha en gymnasieskola där alla ska läsa in universitetsbehörighet, men de rödgröna partierna håller fast vid det ändå.

Om riksdagsmajoriteten vid eftermiddagens votering ser till att regeringen lider förlust också i dessa två tunga frågor förväntar jag mig att man styr om utredningen och ändrar direktiven till utredaren, så att de sammanfaller med det som riksdagen har markerat är riksdagens mening. Regeringen i en parlamentarisk demokrati bygger ju sin förvaltning av Sverige på den majoritet som finns i riksdagen.

Herr talman! De kallar sig också en regering som bygger sin skolpolitik på forskning och beprövad erfarenhet. Men var hittar de forskning som säger att gymnasieskolan ska bli mer lik, att man ska ha en gymnasieskola där alla ska gå, som ska vara obligatorisk? Var hittar de forskning som säger att alla elever ska bli förberedda för universitetsstudier? Var är den forskningen?

Caroline Helmersson Olsson säger att vi inte ska se så mycket på hur det har varit. På det sättet viftar hon bort den forskning som faktiskt finns på området. I en rapport från IFAU 2009 visas att när de tvååriga linjerna gjordes till treåriga ökade sannolikheten för att ungdomar hoppade av gymnasiet. Inte minst ökade sannolikheten för avhopp bland dem som har dåliga betyg från grundskolan och dem som kommer från icke-akademiska hem.

I en annan rapport från IFAU 2013 jämförs arbetsmarknadsutfallet för de eleverna på grund av den här reformen. Också den rapporten är tydlig.

Fler avhopp leder till färre ungdomar som etablerar sig på arbetsmarknaden och större problem med ungdomsarbetslöshet.

Prot. 2014/15:83
9 april

Forskningen visar alltså att förlängningen och teoretiseringen av gymnasiet, inte minst av yrkeslinjerna, innebär att fler hoppade av skolan, att färre lyckades med gymnasiestudierna och att det blev svårare för fler att ta sig in på arbetsmarknaden.

Lyssnar då regeringen på forskning? Nej, det gör de inte. De gör precis tvärtom. De håller fast vid en linje som de vet leder till ökad utslagning och färre ungdomar i jobb.

Jag tycker dessutom, herr talman, som liberal att det är särskilt allvarligt att den här forskningen tydligt visar att den sociala rörligheten minskar med den politik som de rödgröna står för. Det är de elever som har det svårt i grundskolan och som kommer från icke-akademiska hem som slås ut och får svårare att ta sig in på arbetsmarknaden. Klassresorna blir färre med den gymnasiepolitik som de rödgröna partierna står för.

Herr talman! Det är ingen samarbetsregering. Det är ingen regering som bygger sin politik på forskning och beprövad erfarenhet. Det är inte heller en regering som står för att vi ska ha fler klassresor och ökad social rörlighet.

Under förutsättning att grundskolan gör det grundskolan ska göra, det vill säga lägger en grund till alla elever, en grund som man sedan kan stå på för att ta sig vidare i samhället, finns det förutsättningar för att gymnasieskolan blir mer diversifierad. Men tycker man att grundskolan inte ska göra sitt uppdrag utan att gymnasiet bara ska bli en förlängning av grundskolan, då måste man kanske göra som de rödgröna vill.

Vår inställning är: Prioritera grundskolan! Gör sedan gymnasieskolan mer flexibel och mer individanpassad!

Alla vill inte bli akademiker. Alla vill inte läsa in högskolebehörighet nu. En del kanske får tillbaka lusten senare, och då ska de få chansen att göra det. En del kan ändra sig under gymnasietiden, och då ska de få chansen att göra det. Andra vill göra det senare i livet, och då ska de få chansen att göra det. Men att vinna redan skoltrötta ungdomar med ett alltmer teoretiserat gymnasieprogram är inte den linje som gör att fler lyckas i skolan.

Många praktiska yrken lär man sig kanske trots allt bättre om man får vara ute i arbetslivet mer, om man får gå bredvid en som kan yrket bra och som har jobbat ett tag, om man får göra sin praktik och sin lärotid på ett företag där man har de senaste maskinerna, där man har den bästa tekniken, där man har duktiga medarbetare som har inte bara kunskap utan också den dolda kunskapen på arbetsplatsen.

Mitt första arbete var som fullständigt utbildad och okunnigt vårdbiträde på en geropsykiatrisk avdelning. Jag lärde mig ganska mycket av de damerna och någon herre som jobbade där och berättade hur det fungerade i praktiken. Det var kanske den bästa kunskapsinhämtning jag kunde ha för att förbereda mig för det jobbet.

Vi måste nog se att det finns fler än jag som kan behöva lära sig mer praktik ute på arbetsplatsen. Att ge fler ungdomar möjlighet till lärlingsutbildning, arbetslivserfarenhet och kunskap om hur det fungerar i

jobbet – men också en anknytning till en arbetsplats där man senare kan få jobb – gör att fler kommer att lyckas etablera sig på arbetsmarknaden.

Lärlingar bör bli vanligare i Sverige. Vi behöver lära mer av Europa, knyta det närmare till näringslivet och arbetsmarknadens parter, kanske också på andra områden och inte bara på gymnasiet. Jag har så svårt, herr talman, att förstå varför de rödgröna partierna – arbetarpartier som de säger sig vara – motarbetar lärlingar och kunskapsutveckling på arbetsplatsen.

Det är ingen samarbetsregering. Det är ingen regering som står för forskning och beprövad erfarenhet i skolpolitiken. Det är ingen regering som underlättar social rörlighet. Det är inte heller, herr talman, en regering som underlättar för ungdomar att få jobb efter sin gymnasietid.

Jag står bakom samtliga reservationer som Folkpartiet och övriga allianspartier har i betänkandet men yrkar bifall bara till reservation 4.
(Applåder)

I detta anförande instämde Roger Haddad (FP).

Anf. 12 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Gymnasieskolan ska ge varje elev en stabil grund för vuxenlivet och möjlighet att växa utifrån sina egna förutsättningar och intressen. Det förutsätter att gymnasieskolans program har olika inriktningar och möjligheter till val inom programmen. Det förutsätter också en gemensam plattform av kunskaper.

Det ska finnas teoretiska program inriktade mot studier på högskolan, och utbildningen ska hålla en kvalitet som svarar mot högskolans krav. Yrkesprogrammen ska hålla en nivå som leder till arbete direkt efter examen och som ger högskolebehörighet om man så önskar. Det ska också finnas lärlingsprogram, där utbildningen är mer knuten till företag och lärande under arbete. Efter lärlings- och yrkesprogram ska det vara möjligt att nå kvalificerad yrkeskunskap inom en yrkeshögskola.

Herr talman! I den nya gymnasieskolan uppvärderas yrkeskunnandet, och den alltför ensidiga betoningen på teoretiska ämnen är bruten. Budskapet om att det enda som räknas är att vara behörig till akademiska studier har varit förödande. Att göra som regeringen vill, det vill säga åter göra alla gymnasielinjer högskoleförberedande, är helt fel väg att gå.

Samtidigt som vi har en hög ungdomsarbetslöshet skriker företagen efter yrkeskunnigt folk. Här behövs det i stället matchning och bättre information om vilka utbildningar som leder till jobb och som har framtiden för sig. Vi borde alla hjälpas åt att kommunicera ut att alla gymnasielinjer faktiskt kan ge högskolebehörighet, om man så önskar. Om en stund kommer vi att debattera vuxenutbildning. Där finns också möjligheter till en andra chans eller till att komplettera sin utbildning, om så skulle behövas i en framtid.

Sedan 2014 finns också en ny lag om lärlingsanställningar. Den som går en gymnasial lärlingsutbildning inom något av gymnasieskolans yrkesprogram kan numera bli anställd i en ny anställningsform. Det är positivt att det finns en avsikt att vidareutveckla den gymnasiala lärlingsutbildningen. Från allianspartierna menar vi att arbetsgivarnas möjligheter att bedriva lärlingsutbildning bör utökas. Ett första steg är att genomföra en försöksverksamhet kring gymnasial lärlingsutbildning där branscher och arbetsgivare har ökat inflytande och ansvar.

För att öka genomströmningen i gymnasieskolan hjälper föga ett obligatorium. Först och främst sker de flesta avhopp i årskurs 3 då de flesta elever fyllt 18 år, och det går inte att tvinga en person att sitta i skolbänken. Vilka sanktioner har man från regeringshåll tänkt använda sig av mot en 18-åring som inte kommer till skolan? Dessutom kan vi inte lagstifta fram motivation. Nej, de som av olika anledningar inte orkar med eller klarar av skolan behöver stöd mycket tidigare inom utbildningssystemet. Här gäller det att sätta in stöd och resurser i grundskolan så fort man upptäcker att eleven halkar efter eller mår dåligt. Här blir tillräckliga resurser till elevhälsan centralt och tillgång till specialpedagogisk kompetens.

Herr talman! En annan sak som är helt avgörande för om våra ungdomar ska klara av sina studier är att de verkligen får den undervisningstid som de har rätt till. Min kollega Michael Svensson från Moderaterna var inne lite grann på det tidigare.

Poäng på olika kurser har i dag ersatt den tidigare timplanen. Det finns i dag inga krav på hur många lektioner en gymnasieelev ska ha. Den mer flexibla poängplanen har på flera skolor blivit ett sätt att dra ned på antalet lektioner för att spara pengar. Två tredjedelar av huvudmännen saknar riktlinjer för hur de följer upp undervisningstiden, och varje år kritiseras många skolor av Skolinspektionen för att eleverna får för lite undervisningstid. Vi hörde det senast på utskottets hearing i tisdags. I en internationell jämförelse ligger vi lågt i antal undervisningstimmar. Att vi dessutom inte kan visa att vi ger våra elever de timmar de enligt lag har rätt till är förödande.

Om timplanen ska återinföras låter jag vara osagt i dagsläget, men vi måste hitta sätt att garantera att våra elever får den undervisning de har rätt till. Det gäller både grund- och gymnasieskola.

Herr talman! Gymnasieskolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda unga för högre studier eller ett direkt inträde i arbetslivet. Låt oss ta fasta på att vi gillar olika saker och att olika kompetenser behövs i vårt samhälle.

På min anslagstavla på kontoret har jag en mycket nyttig påminnelse som jag tittar på varje dag. Där står följande: Det besvärliga med att vara högutbildad är att man måste ta hjälp av personer med lägre utbildning för att få en massa saker gjorda som man inte klarar av själv.

Man ser också en man som sitter på golvet och lagar en diskmaskin åt någon akademiker med tummen mitt i handen.

Alltså behövs alla, som någon klok människa sa. Att alla ska med, eller att alla måste med, i samma fälla var inte lika klokt sagt.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 4.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Vuxenutbildning

Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU12
Vuxenutbildning

Anf. 13 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Den kommunala vuxenutbildningen har, till skillnad från vad man ibland kan tro i debatten, under de senaste åren genomgått stora förändringar när det gäller vilka utmaningar som den har framför sig.

Jag och Moderaterna är av den uppfattningen att dessa utmaningar inte kommer att minska framöver. Framför allt kommer detta inte att ske i lägre takt än vad som redan skett. De utmaningar i form av stora förändringar som vi ser på vår arbetsmarknad och i vår arbetskraft ställer också vikten av ett verkligt bra innehåll och bra kunskaper i vår kommunala vuxenutbildning på sin spets.

Tidigare var det framför allt studenter som kanske ville läsa upp sina betyg för att kunna komma in på juristprogrammet eller på läkarprogrammet som utgjorde en stor del av de elever som befann sig inom den kommunala vuxenutbildningen. Så ser det inte längre ut. Tack vare de reformer som alliansregeringen har gjort de senaste åren kommer vuxenutbildningen de elever till del som verkligen behöver den. Men det gör också att de elever som i dag får utbildningen har större krav på och större behov av stöd, hjälp och kvalitet i själva utbildningen. Möjligheterna till självstudier för dessa elever är många gånger mindre än för dem som tidigare befann sig i utbildningen.

Det säger sig självt att om man har hoppat av gymnasiet finns det anledningar till det. Då har man kanske större behov av hjälp, behov som inte har kunnat tillgodoses i gymnasieskolan. Därför behöver den kommunala vuxenutbildningen möta upp i det sammanhanget.

Det är också allt fler som kommer till Sverige för att jobba och leva här och som inte har någon utbildning sedan tidigare och som inte heller har någon studievana eller studieteknik med sig i bagaget. Dessa elever behöver också alltmer hjälp för att kunna ta sig igenom svensk utbildning.

Detta och den omställning som vi framöver kommer att se ännu mer på svensk arbetsmarknad gör att det framför allt är kvaliteten i den kommunala vuxenutbildningen som behöver vara på agendan.

Tyvärr tycker jag att debatten alltför ofta i stället tenderar att handla om antal platser, platser som staten vill tillse på olika håll och på olika områden. Det är egentligen ett ansvar för våra kommuner.

Det som vi här inne behöver fokusera på för att vi ska klara dagens och framtidens utmaningar är hur vi ska få en bättre kvalitet i den kommunala vuxenutbildningen och hur vi ska se till att den blir mer individanpassad på ett sätt som inte enbart resulterar i möjligheter att läsa exempelvis på distans. Det handlar om kvalitet i klassrummet och om att det på riktigt ska gå att kombinera studier med ett arbete och med barn – inte bara i teorin utan också i praktiken, och inte bara i storstäder som Stockholm, Göteborg och Malmö utan i hela landet. Den diskussionen hoppas jag att vi kan ha mer av i dag.

Det är positivt att även regeringen ser behovet av ökad individanpassning i den kommunala vuxenutbildningen. Det är också på tiden att vi snart kommer att få se en hopslagning av sfi och komvux för att man ska möjliggöra för studenter som läser sfi att parallellt även läsa ämneskunskaper på en grundläggande nivå.

Om vi tycker att det finns skillnader i kvalitet mellan utbildningar på gymnasieområdet, skulle jag vilja säga att det verkligen finns inom den kommunala vuxenutbildningen.

Det finns tillgång till nationella prov redan i dag i de olika ämnena. Men eftersom vi kommer att fortsätta att ha en kommunal vuxenutbildning som är individanpassad och där man kan påbörja en utbildning mitt i terminen betyder det att antalet nationella prov i dessa ämnen behöver vara mycket större. Proven finns tillgängliga i dag, men i praktiken blir det ofta samma prov och prov som redan legat ute med facit på internet. Vilket syfte fyller då dessa prov? De får ingen riktig funktion.

En stor vikt med att ha nationella prov är att kunna jämföra kvalitet och resultat mellan olika utövare. Den effekten får man inte om proven redan ligger ute på internet.

I fråga om detta finns de stora skillnaderna mellan Alliansens budget och regeringens budget. Vi behöver ha fler nationella prov, och vi behöver också ge Skolverket en möjlighet att på riktigt vara med i implementeringen av de nya kursplanerna i svenska, svenska som andrapråk, engelska och matematik för att öka kvaliteten i utbildningen i den kommunala vuxenutbildningen.

Med detta sagt skulle jag vilja yrka bifall till reservation nr 2. Det är en reservation till en motion som också ställer kvaliteten på sin spets och pekar på ett stort behov av att förändra och utöka gruppen människor som behöver ta del av den kommunala vuxenutbildningen och få möjlighet till eftergymnasial utbildning. Självklart ska det vara möjligt även för våra särskoleelever och studenter att gå en högre utbildning.

(Applåder)

Anf. 14 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Låt mig först citera skollagen när det gäller den kommunala vuxenutbildningen. Där anges nämligen att målet för de skolformer som ingår i kommunernas vuxenutbildning är ”att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.” För kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna gäller även att ”de som fått minst utbildning ska prioriteras”.

Sedan finns också den av den tidigare alliansregeringen instiftade – om jag uttrycker mig lite slarvigt – yrkeshögskolan. Inom yrkeshögskolan ska det säkerställas att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. Behovet inom smala yrkesområden och eftergymnasiala yrkesutbildningar som avser att leda till förvärvsarbete för de studerande, eller till en ny nivå inom deras yrke, ska tillgodoses.

Vuxnas lärande är oerhört centralt. Då diskuterar vi inte högre utbildning, alltså universitet och högskolor, utan så många andra delar. För Centerpartiet och allianspartierna har det varit viktigt att det finns många vägar framåt – att det är öppet uppåt.

Det här är ett motionsbetänkande, och därför finns det viss frihet att lyfta fram en del av de motioner som finns i betänkandet oavsett om de

föreslås bifallas eller inte. Jag skulle först vilja lyfta fram en motion av Anders Åkesson och Lena Ek där de tittar på det regionala behovet och lyfter fram kompetensplattformarna. Majoritetspartierna har gjort en väldigt positiv skrivning. Trots att motionen föreslås avslås är det en positiv skrivning där man verkligen lyfter fram behovet av att regionalt kraftsamla för att se vilket utvecklingsbehov de olika regionerna i Sverige har.

Detta tror jag är oerhört viktigt när man tittar på såväl den kommunala vuxenutbildningen och yrkesvuxenutbildningen som yrkeshögskolans utbildningar. Det här ser lite olika ut. Tyvärr hörde jag häromveckan att man talade om hur oerhört ineffektivt alla de resurser som går till vuxnas lärande i Sverige används. Vi skulle verkligen vinna på att samordna detta på ett annat sätt, och där kan jag se att de regionala kompetensplattformarna och det arbete som har skett på många ställen runt om i Sverige verkligen skulle kunna vara en grund för att på ett nytt sätt samordna vuxnas lärande och på så sätt stärka de behov som finns, inte bara den enskildes utan även arbetslivets.

Jag vill också lyfta fram den motion av Per Lodenius som nämndes tidigare och som handlar om att ta fram ett regelverk som ger den som gått i särskola möjlighet att studera på högskola, yrkeshögskola eller andra eftergymnasiala utbildningar. Det är samma sak där – majoriteten i utskottet har skrivit oerhört positivt om vikten av att noga följa detta. Jag tycker att det är lite synd att man inte går på linjen i reservation 2 i betänkandet, som jag härmed ska be att få yrka bifall till. Man går alltså inte på linjen att faktiskt säkerställa att det finns ett regelverk som ger människor den här möjligheten.

Precis som Per Lodenius lyfter fram i sin motion har det genomförts ett ganska stort antal försök på olika sätt. Högskolan i Gävle har arbetat med detta på ett mycket förtjänstfullt sätt. Att inte nu gå vidare och säga ”Javisst! Det är dags att vi gör ett regelverk som säkerställer människors möjligheter” tycker jag är lite sorgligt. Jag tycker dock att det är viktigt att frågan lyfts upp och att det finns många positiva skrivningar.

När det gäller vuxnas lärande finns yrkeshögskolorna sedan 2009. Yrkeshögskoleutbildningarna är oerhört viktiga och oerhört eftertraktade. Precis som lyfts fram av så många krävs det också en genomlysning för att se hur vi ska utveckla detta så att fler får möjlighet att starta utbildningar. Hur kan det bli fler platser? Det har varit en viktig fråga för Centerpartiet. Det handlar också om den regionala fördelningen, där – som jag nämnde tidigare – de regionala kompetensplattformarna är ett viktigt underlag.

När det gäller antalet utbildningar som får starta och även längden på utbildningarna har det gjorts en översyn som startades av den förra regeringen. Jag skulle uppskatta om något av samarbetsregeringens partier kunde klargöra lite grann hur långt man har kommit med översynen av möjligheten till fler intagningar i yrkeshögskolan än vad som finns i dag. Jag ser verkligen fram emot att få det lite mer klargjort under dagens debatt.

(Applåder)

Anf. 15 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till Alliansens reservation 2 i betänkandet. Den handlar om att även särskoleelever ska ha rätt till eftergymnasial utbildning, brett.

Det här är en mycket intressant debatt. Vi har nyligen lämnat stadiet gymnasieskolan, och där har det varit fritt fram för de rödgröna partierna att experimentera och motsätta sig allt vad yrkesinriktning, arbetslivskoppling och lärlingsutbildning heter. Så fort vi kommer över till betänkandet om vuxenutbildning och yrkeshögskola är man dock väldigt angelägen om att vi ska satsa på fler platser. Vi ska maxa så att varenda kommun kan erbjuda detta, och man tycker att vi alltid har lagt för lite pengar på det här området. Då är det plötsligt okej att läsa som lärlingsvuxelev. Det är okej att satsa på yrkesvux, och det är helt plötsligt okej att satsa på yrkeshögskolan.

Vuxenutbildningen är dock att jämställa med grundskolans grundläggande nivå och gymnasial nivå – inte akademisk nivå. Varför är det okej för er att elever väljer att gå ett vårdprogram eller en barnskötarutbildning i vuxenutbildningens regi och får ett intyg, ett dokument och ett betyg – och ett jobb? Så fort vi diskuterar det när det gäller gymnasiet är ni ju helt emot det. Nu vill ni dessutom riva upp den reform som genomfördes höstterminen 2011. Det är anmärkningsvärt, och det är obegripligt. Ni får gärna förklara för mig och för åhörarna varför ni har helt olika syn på dessa två stadier.

Herr talman! Vuxenutbildning är och kommer alltid att vara en av de mest effektiva åtgärderna för att öka och förbättra matchningen i arbetslivet. Socialdemokraterna har länge sett det som en lappa-och-laga-verkstad från grund- och gymnasieskolan. Det har varit fritt fram ett göra lite som man vill i gymnasieskolan, för man kommer alltid att få en andra, en tredje och en fjärde chans i vuxenutbildningen. Det har jag hört i skoldebatterna under de 12 eller 13 år jag har jobbat med gymnasie- och vuxenutbildningsfrågor. Men vuxenutbildningen kan inte bara vara en lappa-och-laga-verkstad.

Ja, man ska kunna komplettera. Ja, man ska få en andra chans. Folkpartiet och Alliansen har också i lag reglerat rätten till vuxenutbildning, rätten att komplettera och möjligheten att sadla om. Jag är stolt över de satsningar som vi har gjort på vuxenutbildning, yrkesvux och lärlingsvux.

Herr talman! Jag har tidigare ställt frågor till Socialdemokraterna om yrkescollege, som de gärna vill prata om. Kommer man där att få välja bort det akademiska inslaget? Kommer det, som i yrkeshögskolan, att vara utbildningar som tas fram i nära samarbete med näringslivet eller offentliga arbetsgivare? Nej, kriteriet kommer ändå att vara att alla ska få högskolebehörighet. Det är något speciellt med denna högskolebehörighet.

Det är ungefär 200 000 studerande som av olika skäl läser i vuxenutbildning. Inte alla men väldigt många kommer från gymnasiet utan slutbetyg. Ja, de ska prioriteras, för annars kommer de inte vidare i systemet. Nyanlända som kanske har läst svenska för invandrare – detta brukar tas upp i betänkandena och återkommer – läser också inom vuxenutbildningen för att komma vidare i utbildningssystemet. Den tredje kategorin som har ökat är de som läser yrkeskurser på gymnasial nivå, just för att täppa igen

och kompensera för de brister som vi har i utbildningssystemet, inte minst i gymnasieskolan.

Herr talman! Arbetsförmedlingen har gjort en årsrapport om den så kallade matchningsproblematiken – ja, den finns. Jag tror att kollegan Annica Eclund kommenterade den. Vi har nämligen haft ett utbildningssystem och en utbildningspolitik som har favoriserat akademiska studier, vilket har gjort att svensk befolkning är överutbildad i den meningen att vi är utbildade på akademisk nivå. Men de som har en akademisk utbildning erbjuds inte alltid jobb på den nivån, utan de tar jobb som inte kräver akademisk utbildning och slår därmed undan de ungdomar eller vuxna och nyanlända som inte har en akademisk utbildning. Detta är alltså Arbetsförmedlingens rapport och inte Folkpartiets rapport.

Man brukar hänvisa till Svenskt Näringslivs matchningsrapport, och titta gärna en gång till i den! Det som efterfrågas mest i rapporten är gymnasial yrkesutbildning. Det är därför vi är angelägna om att satsningen på yrkesutbildning och yrkesvux fortsätter. Det är därför vi är angelägna om att yrkeshögskolan fortsätter att utvecklas efter kvalitet och inte bara kvantitet.

Vi har faktiskt ökat resurserna jämfört med 2012. Och jag vill särskilt betona det som står i betänkandet: att de studerande i yrkeshögskolan som har varit ute på så kallad LIA, lärande i arbetslivet, oftast får jobb hos den arbetsgivaren. Det är precis det vi vill se redan i gymnasiet, och vi vill se det i yrkeshögskolan.

Avslutningsvis: Vi kommer att få höra i debatten att det behövs fler platser i yrkeshögskolan. Jag vill då betona kvaliteten och träffsäkerheten. Det senaste året sjönk andelen som sa att utbildningen överensstämde med det arbete de fick ned till 57 procent. Det måste vi angripa och åtgärda innan vi börjar prata om mer pengar till yrkeshögskolan, som i sig är en mycket fin och viktig utbildningsreform införd av alliansregeringen.
(Applåder)

Anf. 16 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Alla vuxna ska ha möjlighet att öka sina kunskaper och sin kompetens. Det kan handla om personlig utveckling eller om vägen till arbete och egen försörjning. Man kanske behöver skola om sig av olika anledningar för att få en andra eller varför inte en tredje chans i livet.

Jag kommer själv från en industriort i Västergötland, en plats där så gott som alla som inte varit anställda inom offentlig sektor har haft ett arbete inom möbelindustrin. På en ort med 10 000 invånare fanns det 80 möbelfabriker när jag växte upp. Det räckte att efter avslutad grundskola ringa på dörren hemma hos min pappa, som var fabriksägare, och säga: Jag vill ha jobb. Svaret blev: Ja, det går bra. Du kan börja i morgon. Ställ dig vid den där maskinen! Och där har de stått till nu. Fabriken finns inte längre. De nya ägarna valde för ett par år sedan att flytta tillverkningen utomlands.

Vad ska nu personer som är 50-plus göra, personer som inte ens har en gymnasieutbildning att luta sig mot? Vid en första anblick ser det hopplöst ut. Men det är här som dagens debatt kommer i ljuset, den viktiga debatten om vuxenutbildning.

Herr talman! Det måste finnas en mängd olika och flexibla lösningar för den som behöver en andra chans. Det har gällt mig, och det kan komma

att gälla dig i framtiden. Lösningen kan vara komvux för att komplettera sina studier. Det kan handla om att man behöver få tidigare utbildningar eller kunskaper validerade eller att man kan behöva en utbildning på yrkeshögskola. Just yrkeshögskolan har ju visat sig vara en mycket lyckad satsning. Nio av tio examinerade har ett arbete ett år efter avslutad utbildning, och sex av tio har ett arbete som helt eller delvis överensstämmer med utbildningen.

Att ha möjlighet att komplettera sin utbildning eller att skola om sig och skaffa sig en ny yrkesutbildning är helt nödvändigt i dagens samhälle som förändras i ett aldrig tidigare skådat tempo. Vi ska utbilda för arbetslivet, vilket ställer krav på vårt utbildningssystem, men också ge eleverna genom hela utbildningssystemet verktyg för att klara omställningen till nya arbetsuppgifter och nya yrken. Vi har ju ingen aning om vad arbetslivet kommer att kräva om 20 år. Vi ska inte bara utbilda våra elever för arbetslivet utan för hela livet och ge dem de rätta verktygen.

Nu kanske ni undrar hur det gick för de över 200 arbetarna på fabriken i Tibro kommun. Jo, de som inte var nära pensionsåldern har i dag genom massiva insatser och flexibla lösningar hittat nya vägar och utmaningar i livet.

Därför är dagens ämne i denna talarstol så viktigt, nämligen att vidareutveckla alla de möjligheter som gör att människor, av vilka anledningar det än må vara, hittar sin väg till en meningsfull tillvaro och egenförsörjning.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 17 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Vi behandlar i dag utbildningsutskottets betänkande om vuxenutbildning samt motioner från den allmänna motionstiden.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motioner och reservationer. Med detta sagt vill jag också säga att vi självfallet står bakom det särskilda yttrande som vi från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet gemensamt har lagt fram.

Utbildning för vuxna, vuxenutbildning, finns i många olika former. Den sker genom folkhögskolor, i folkbildning, i kommunal vuxenutbildning, i yrkesinriktad vuxenutbildning och genom studier vid yrkeshögskola. Den kan ge bildning, den kan ge grundskolebehörighet, gymnasiekompetens, yrkesspecifik kompetens och kvalificerad högskolekompetens.

Vuxenutbildningen är viktig för att ge en nödvändig grund för arbete eller som en plattform för fortsatta studier, en andra chans att läsa, som en del varit inne på, en väg ut ur arbetslöshet och en möjlighet att skaffa sig en helt ny kompetens eller en ny yrkesutbildning. Men, och det är viktigt, vuxenutbildningen är också en utbildningsväg för att öka sin personliga individuella frihet, för att tänja sina gränser, för att upptäcka ny kunskap, se nya sammanhang, göra nya vägval i livet och kanske möta intryck, människor och kunskaper som man tidigare aldrig hade mött. Det är också en del av vuxnas lärande och vuxenutbildning.

Det som förenar allt det här är att utbildningen vänder sig till vuxna människor, vuxna som bär med sig egna och olika kunskaper, erfarenheter, färdigheter och insikter, ibland i form av en tyst kunskap men som inte

alltid är dokumenterad. Det måste naturligtvis prägla undervisningen. En bra utbildning kan bygga på att man frigör och utvecklar en sådan tyst kunskap – vuxna människors erfarenheter och kunnande. Det gör vuxenutbildningen viktig.

Herr talman! Utbildnings- och kunskapslyftsfrågor är avgörande för enskilda individers personliga utveckling, för deras ställning på arbetsmarknaden och för samhällets fortsatta välstånd. Vuxenutbildningen är nödvändig i ett modernt kunskapssamhälle där kunskap och kompetens hela tiden förändras, där man inte längre utbildar sig för ett yrke som man ska ha hela livet utan måste vara beredd på att utbilda sig flera gånger och ändra sin inriktning allteftersom utvecklingen i samhället fortgår och Sverige och världen förändras.

För att ett sådant livslångt lärande ska vara en realitet och en reell möjlighet krävs det satsningar inom vuxenutbildningen. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen för 2015 i överenskommelse med Vänsterpartiet en rad kraftfulla satsningar inom vuxenutbildningen, som dock Alliansen med stöd av Sverigedemokraterna sa nej till och röstade ned.

Regeringen föreslog början på ett nytt kunskapslyft i Sverige med en kraftfull utbyggnad av komvux och yrkesvux med 3 700 platser. Fler skulle få möjlighet till grundskole- och gymnasieutbildning eller en yrkeskompetens som en plattform till arbete eller fortsatta studier. Genom dessa satsningar skulle det också vara möjligt att skapa förutsättningar för att pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten och den långtidsarbetslöshet som drabbat många människor. Fler människor skulle få en ingång till arbetsmarknaden.

Regeringen föreslog också en utökning av platserna inom yrkeshögskolan. Det är en utbildningsform som har visat mycket goda resultat när det gäller att matcha arbetssökande mot näringslivets behov av arbetskraft. Utbildningarna ger människor möjlighet till yrkeskompetens och utgår från näringslivets och företagens speciella behov. Utbildningarna genomförs över hela Sverige i allt från små orter till större städer. Varje utbildning tillkommer och utvecklas i samverkan med arbetslivet. Effektiviteten är hög. Mellan 60 och 100 procent av dem som examineras får jobb antingen direkt eller senare inom det område de utbildat sig i.

De kritiska synpunkter som funnits om yrkeshögskolan har inte handlat om bristande effektivitet eller dåliga utbildningar, utan om att det funnits för få platser, att för få utbildningar fått starta och att det inte funnits tillräcklig långsiktighet i planeringen. Utbildningar av hög kvalitet som efterfrågas och ger jobb har inte fått starta, har inte beviljats platser eller har till och med fått upphöra.

Det var anledningen till att regeringen i budgetpropositionen föreslog en utbyggnad av yrkeshögskolan med ytterligare 2 000 platser 2015 och 4 000 platser 2016. Det förslaget röstade allianspartierna och Sverigedemokraterna ned i riksdagen. Yrkeshögskolan var bra men behövde inte byggas ut, var beskedet.

Efter att man röstat nej i riksdagen till ytterligare platser känns det lite märkligt att få höra hur Moderaternas partiledare åker runt i landet och talar om hur viktigt det är med vuxenutbildning, om värdet av andra chanser och om hur fler komvuxplatser kan öppna fler ingångar till arbetsmarknaden för individer. Lika märkligt är det att läsa Centerpartiets

reservation, där man talar om att yrkeshögskoleutbildningarna bör byggas ut ytterligare och att fler ansökningar till utbildningar borde bli beviljade, detta trots att Centerpartiet tillsammans med övriga allianspartier röstade nej till 2 000 ytterligare platser inom yrkeshögskolan.

Nåväl! I går kunde vi läsa att partierna inom Alliansen kommer att gå fram med egna budgetförslag. Det tycker jag verkar hoppfullt. Då kan vi kanske föra mer konstruktiva diskussioner om hur vi kan få till stånd gemensamma satsningar på vuxnas lärande inom komvux, yrkesvux och framför allt yrkeshögskolan, som är så viktig för matchningen på arbetsmarknaden. Jag hoppas det.

Vi kommer från de rödgröna partierna att återkomma med satsningar på ett kunskapslyft för Sverige. Vi tror att Sverige behöver det. Vi tror att detta är helt nödvändigt när vi möter de förändringar som sker i landet och i vår omvärld. Med det skulle jag än en gång vilja yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 18 ROGER HADDAD (FP) replik:

Herr talman! Det var inte något oväntat inlägg från Håkan Bergman och Socialdemokraterna. Jag utgick från att Håkan Bergman skulle gå upp och säga precis det här. Det är inarbetat. Vi har hört det ett antal gånger.

Satsningar? Kom inte och påstå att vi inte har satsat på vuxenutbildningen! Och kom definitivt inte och påstå att vi inte har satsat på yrkeshögskolan! Det är ju vi som har infört yrkeshögskolan i den här omfattningen. Den fanns inte när ni satt i regeringen och hade möjlighet att införa den. Det var antingen svart eller vitt, som jag brukar säga. Efter gymnasieskolan skulle det direkt vara akademiska studier. Yrkeshögskolan som fenomen kopplat till arbetslivet fanns inte i er värld. Ja, det fanns lite KY-utbildningar, men inte i den här omfattningen och inte i det här formatet.

När arbetslösheten ökar, när fler är utanför arbetslivet, då ska staten och kommunerna gå in med fler platser i vuxenutbildningarna och yrkeshögskolan, tycker Folkpartiet. Det är precis så vi har jobbat. Eftersom jag har haft förmånen, herr talman, att sitta i arbetsmarknadsutskottet fram till för bara någon månad sedan har jag också följt arbetslöshetsstatistiken, som är positiv. Ja, vi har stora utmaningar, men arbetslösheten sjunker i Sverige. Strömmen fungerar dock inte! Nu kom den tillbaka. Ungdomsarbetslösheten sjunker. Till och med långtidsarbetslösheten sjunker. Då tycker jag att det är motiverat att man gör vissa anpassningar. Glöm inte att 70 procent av dem som går i yrkeshögskolan redan har ett arbete men vill förkovra sig. Vad tycker Håkan Bergman om detta egentligen? Är det okej att anpassa efter arbetslivets behov eller inte?

Anf. 19 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Yrkeshögskolan som utbildningsform handlar just om detta. Det handlar om att se vilket behov som finns av yrkeskompetens, vilket behov näringslivet har och hur yrkeshögskolan kan matcha kompetensbehovet. Självfallet är det en viktig del av vuxenutbildningen.

Vad jag sa var att ni hade ett vägval i december. Ni kunde ha fortsatt satsningarna på yrkeshögskola, komvux och så. Ni gjorde inte det utan sa nej.

Jag har inte sagt att alliansregeringen inte gjorde satsningar. Men jag tycker att framför allt Roger Haddad ger en beskrivning som mer handlar om vuxenutbildningen som konjunkturregulator. När det är besvärligt ska staten satsa. När det är lite bättre ska vi dra tillbaka satsningarna. Då får man en ryckighet i den vuxenutbildning som sker runt om i Sverige. Det tycker jag och vi är olyckligt.

I ett modernt kunskapssamhälle och i den globaliserade ekonomi som vi nu befinner oss i måste vi se vuxenutbildningen som en viktig del i ett återkommande långsiktigt lärande och som ett sätt att hela tiden höja och anpassa utbildningsnivån i befolkningen. Då behöver man ha en mer genomtänkt syn på vuxenutbildning än den Roger Haddad står för, måste jag säga.

Anf. 20 ROGER HADDAD (FP) replik:

Herr talman! Håkan Bergman svarade över huvud taget inte på min fråga. Av dem som går yrkeshögskoleutbildningar har 70 procent redan ett arbete. De flesta som skriver in sig hos Yrkeshögskolemyndigheten har redan en utbildning. Problemet är den inte är anpassad eftersom ni har fört en akademiserad utbildningspolitik i decennier. Trots detta har vi satsat på yrkeshögskolan. Vi vill behålla en viss nivå, och den har ökat sedan 2012.

Det Håkan Bergman säger låter så idealiskt. Men det fungerar inte i verkligheten när dina kommunalrådskolleger sitter och hanterar budgetposterna. Jag behöver bara gå till min hemkommun Västerås. Du talar om att den är en konjunkturregulator. Den är både en konjunkturregulator och en budgetregulator, precis som ni gör med barngruppers storlek i Västerås.

Nu vill man för andra och tredje året i rad minska den kommunala insatsen till vuxenutbildningen. Vi såg det från Folkpartiet. Vi noterade, och jag har också lyft upp det i kammaren ett antal gånger, att när den dåvarande alliansregeringen satsade på vuxenutbildning med nationella pengar drog kommunerna ned den kommunala insatsen till vuxenutbildning. Det görs i socialdemokratiskt styrda kommuner.

Jag hoppas att Håkan Bergman i så fall ringer upp sina kommunalrådskolleger och säger: Tanken är inte att ni ska dra ned den kommunala insatsen. När staten lägger pengar är tanken att fler ska få möjlighet att komplettera och sadla om för att kunna få ett jobb som de söker.

Anf. 21 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Jag kommer från Örebro kommun. Den styrs av Socialdemokraterna tillsammans med Centerpartiet och Kristdemokraterna. Den majoriteten satsar 16 miljoner kronor årligen framöver på yrkesutbildning från kommunens sida. Man har känt att med de förslag som har kommit har yrkesvuxplatserna minskat. Då måste man från kommunen gå in och ta hand om det. Man ser att vi har behov av kompetens som vi från samhället måste gå in och ta ansvar för.

Det är ett väldigt stort åtagande med 16 miljoner. Det är ett exempel på hur en annan kommun, där Socialdemokraterna och också andra partier finns med, tar ett starkt ansvar för en vuxenutbildning som är helt nödvändig. Man måste se att det finns ett delat ansvar. Kommunerna har ett ansvar för vuxenutbildningen. Men staten har också ett ansvar. Staten kan inte bara dyka upp vid vissa tillfällen och satsa och sedan dra tillbaka och hela tiden gå fram och tillbaka.

Det krävs en mer genomtänkt syn. Hur ökar vi antalet platser inom vuxenutbildningen, och hur ökar vi kvaliteten på olika sätt inom vuxenutbildningen? Vi ska inte ställa de två sakerna mot varandra. Jag tror att båda behövs.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

*Statsministerns
frågestund*

§ 7 Statsministerns frågestund

Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsministern välkommen till frågestunden.

En fråga till statsministern ska vara av övergripande allmänpolitiskt slag.

Statsministerns vallöften

Anf. 23 ANNA KINBERG BATRA (M):

Fru talman! Ledamöter och åhörare! På valnatten sa statsministern att svenska folket skulle få förändring. Nu börjar vi se effekterna av förändringen i ekonomin och i attityden till vallöften.

I valrörelsen lovade statsministern att inte höja skatten för vanliga löntagare. Det löftet höll i tre dagar efter att regeringen utnämndes. I valrörelsen lovade statsministern att stå fast vid överskottsmålet. Det löftet övergavs den 3 mars. I valrörelsen lovade Stefan Löfven att lämna ROT-avdraget oförändrat. Den 24 mars meddelades att det inte gäller längre. I valrörelsen lovade statsministern att bensinskatten inte skulle höjas. Den 27 mars informerades vi om att det ska den visst det.

Löfte efter löfte sviks nu. Jag förstår att svenska folket frågar sig vad ett löfte från statsministern egentligen är värt.

Vilka fler löften avser statsministern att svika? Och när kommer nästa skattehökning som familjer och väljare får betala för?

Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är uppenbart att moderatledaren har glömt varifrån vi kommer. Allianspartierna som ni kallar er, Anna Kinberg Batra, tappade 10 procentenheter i valet. Det gjorde ni eftersom vi hade en enormt hög arbetslöshet, en långtidsarbetslöshet och en ungdomsarbetslöshet. Och vi hade 74 miljarder kronor i underskott.

Vårt löfte till svenska folket var att vi ska se till att ta oss an precis detta. Vi ska se till att vi har den lägsta arbetslösheten i EU år 2020.

När det gäller ROT kan vi se att det under 2014 var en ökning av kostnaderna på 2 miljarder kronor. Då är det ganska naturligt att man ser över en sådan kostnad.

Vår satsning kommer att vara

- på jobben, inte minst för ungdomar
- på skolan, för att ungdomarna och barnen ska klara skolan på ett bra sätt
- på välfärden.

Vi ska dessutom se till miljön.

Våra löften till svenska folket är att vi ska se till att ändra riktning på Sverige och investera tillsammans för en bättre framtid.

Anf. 25 ANNA KINBERG BATRA (M):

Fru talman! Ja, det är mycket riktigt många olika löften som statsministern ska få ihop, inte minst nu när vi närmar oss den ekonomiska vårpropositionen.

När vi närmar oss den börjar det också bli tydligt vems löften som smäller högst. Nu börjar det bli tydligt att det är Jonas Sjöstedts och Åsa Romsons löften som måste hedras, medan löften till familjer och väljare sviks. Det här innebär risker för sysselsättning och för bnp. Det blir också svårt att få plats med allt inom ansvarsfulla ramar.

Jag vill fråga statsministern varför det är viktigare att hålla löfterna till just Jonas Sjöstedt och Åsa Romson än att hålla löfterna till svenska familjer och företag som skulle kunna skapa fler jobb. Varför väljer statsministern makten framför allt och framför jobben?

(Applåder)

Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Då får jag påminna om att det var en högre arbetslöshet när ni avgick, Anna Kinberg Batra, än när ni tillträdde. Det är vårt problem. Och vårt allra största problem är ungdomsarbetslösheten.

Löftet till svenska folket är att arbetslösheten ska knäckas. Därför behöver vi investera. Vi måste investera i bostäder och infrastruktur. Vi ska ha en näringspolitik som ser till att vi ligger längst fram med de nya produkterna. Vi kan ha en exportstrategi så att vi säljer på en allt större global marknad. Vi måste investera i utbildning, så att de människor som är arbetslösa kan ta de jobb som växer fram. Det var nämligen en av de stora bristerna med er politik. Ni satsade på låglönejobb. Men ni kunde inte se till att de arbetslösa fick utbildning.

Vi satsar på åtgärder som gör nytta. När de här ungdomarna kommer ur utbildning, när de arbetslösa kommer ur utbildning kommer de också att vara efterfrågade på arbetsmarknaden. Då sjunker arbetslösheten. Det är riktigt.

(Applåder)

Anf. 27 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Sverige styrs just nu av en historiskt svag minoritetsregering. Det är en minoritetsregering som verkar ha gjort det till något av ett signum att bryta vallöften och att inta ståndpunkter som går stick i stäv med den svenska folkviljan. Det är en ordning som tyvärr också har fått de borgerliga partiernas godkännande ända fram till 2018.

I kategorin brutna vallöften har vi under den senaste tiden bland annat fått ta del av regeringens planer på att försämma ROT-avdraget. I kategorin som handlar om att gå i otakt med folkviljan avvisade statsministern nyligen det kraftigt ökade folkliga stödet för ett förbud mot tiggeri med orden: Vi måste göra någonting helt annat.

Med anledning av det sistnämnda undrar jag vad statsministern egentligen menar att vi måste göra. Ska vi stillatigande se på när kåkstäder, social misär, brottslighet och undanträngning av svenska hemlösa stadigt växer? Eller ska Sveriges skattebetalare tvingas ta på sig ett heltäckande försörjningsansvar för alla fattiga och utsatta individer som befinner sig inom EU-området?

(Applåder)

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Eftersom vi har sagt att vi ska göra någonting annat ska vi inte sitta stilla och se på; vi ska göra någonting annat. Men det är ett slag i luften att säga: Nu förbjuder vi fattigdom. Det hjälper inte dem som är fattiga.

Det som hjälper de fattiga är till att börja med att de som kommer hit från andra länder ska få en möjlighet att bli integrerade i samhället, inte minst i sina egna länder. Därför pågår ett samarbete inom ramen för EU som ska hjälpa Rumänien att se till att de som till dags dato inte har fått möjlighet att bli integrerade i det rumänska samhället ska få den möjligheten. Där hjälper vi till. Det hjälper föga att säga "Nu är det förbjudet för dig att vara fattig". Det kommer inte att leda framåt.

Sverigedemokraterna talar gärna om folkviljan. Folkvilja är för oss att se till att människor kommer i arbete, att våra ungdomar kommer i arbete och att våra barn och ungdomar klarar skolan på ett mycket bättre sätt än de gör i dag. Då blir de starka individer i sina vuxna år. Folkvilja är att se till att vi får en välfärd så att människor kan känna trygghet. Och det tänker vi se till att göra.

(Applåder)

Anf. 29 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Jag ser och berörs också av den fattigdom och det lidande som statsministern talar om. Men det är inte där som skillnaden mellan våra partier ligger. Till skillnad från Socialdemokraterna betraktar Sverigedemokraterna inte statskassan som ett ymnighetshorn som man kan hämta obegränsade resurser ur till allting som man tycker är fint och gott i världen.

Om statsministern nu inte vill vidta några åtgärder för att stävja inströmningen av utländska tiggare återstår såvitt jag kan se bara två alternativ. Antingen accepterar vi den pågående framväxten av kåkstäder

och social misär i det svenska samhället, eller så måste vi ta pengar från satsningar på jobb, välfärd och utsatta inhemska grupper och använda dem till att ge alla fattiga EU-medborgare som kommer hit en dräglig levnadsstandard.

Prot. 2014/15:83
9 april

Jag skulle vilja ha ett klart svar från statsministern om vilka av de alternativen han förespråkar.

Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är en mycket konstig retorik som Mattias Karlsson använder nu. Vi har inte sagt att vi inget ska göra. Vi säger att vi ska göra. Men ett förslag om att det ska vara förbjudet att vara fattig leder ingenvart för den fattige. Du kan införa hur många förbud du vill, Mattias Karlsson. Men det kommer inte att hjälpa den fattige personen.

Det som hjälper den personen på riktigt är precis samma som här hemma. Det är att man får ett jobb, att man har en utbildning och att man har en bostad. De människor som kommer hit från andra länder och inte har fått det hemma måste få den möjligheten där hemma. Därför finns det ett speciellt EU-program för det, exempelvis att man får bättre hjälp hemma i Rumänien, varifrån många kommer. Det hjälper folk på riktigt.

Det är en helt felaktig retorik som ni använder. Men det gör ni för att ni vill driva upp motståndet mellan människor. Ni vill att människor ska stå mot människor. Det är hela er ideologi. Och vi ställer inte upp på den. Vi ska se till att alla människor har en frihet. Det är uppdraget.
(Applåder)

Förändringen av ROT-avdraget

Anf. 31 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Statsministern! Jag fortsätter på samma tema som Anna Kinberg Batra. Statsministern behöver konkret svara på de frågor som vi ställer.

I och med den vårbudget som läggs fram nästa vecka bryter Socialdemokraterna mot ytterligare ett vallöfte – löftet om att inte förändra ROT-avdraget. Det är många som kan konstatera att det nu börjar bli ganska många löftesbrott från statsministern.

Många är också de mindre företag som har startats runt om i landet – inte minst i mindre orter och på landsbygden – för att hjälpa människor med helt vanliga inkomster att renovera ett gammalt badrum, bygga ut huset när familjen blir större eller fixa altanen för att även grannarna ska få plats där under sommarens grillkvällar. Det är just de med vanliga inkomster som tack vare ROT-avdraget har haft råd att göra de efterlängtrade renoveringarna.

Min fråga till statsministern blir därför – och svara gärna konkret: Vad är det som har förändrats i den ekonomiska situationen för en vanlig löntagare som gör att statsministern inte längre bryr sig om kostnader för den som vill renovera?

Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I vårens budget kommer vi också att ändra på den ungdomsarbetsgivaravgift som har varit en mycket dyr och ineffektiv

åtgärd som i mycket liten utsträckning har lett jobb för ungdomar. Det kommer vi också att ändra på.

Prot. 2014/15:83
9 april

För ROT ökade kostnaden under 2014 med 2 miljarder kronor. Jag förstår att den borgerliga regeringen lämnade efter sig ett underskott på 74 miljarder, men ni bryr er inte om det. Vi gör det. ROT kommer att vara kvar. Det blir samma subventionsgrad som när det infördes.

Men det finns massor av människor som inte har någon bostad, inte minst i den här staden. Uppe på åhörarläktaren sitter det ungdomar, och jag gissar att många av dem skulle vilja ha en bostad, om inte än så kanske om några år. Många av dem kommer inte att få någon bostad. Det problemet är lika stort, om inte större. Det finns för få som i dag kan vrida om nyckeln och kliva in i sin egen lägenhet. Det ska vi ändra på.
(Applåder)

Anf. 33 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Nu visar statsministern och Socialdemokraterna sitt rätta ansikte. Kapningen av ROT-avdraget innebär att man tar miljarder från landsbygden, från små och mindre företag, och lägger dem på byggsubventioner i stora företag i större städer. Det är precis det som finansministern och statsministern har gått ut med. Man tar från landsbygden och investerar pengarna i storstäderna. Dessutom slår man undan benen på vanliga målare, byggarbetare och rörmokare runt om i landet när vita jobb nu blir svarta.

Utöver detta erkänner statsministern själv att man gärna höjer skatten för små företag och på ungas jobb. Det är sant, och det kommer att fördubbla kostnaderna för att alla ni unga människor som sitter uppe på åhörarläktaren ska bli anställda. Det blir ett tufft slag för alla unga som i dag har ett jobb.

Jag frågar återigen statsministern och hoppas att få ett konkret svar: Vad är det som har förändrat för vanliga löntagare med vanliga inkomster under det senaste halvåret som nu gör att statsministern har ändrat åsikt och vill kapa ROT-avdraget?
(Applåder)

Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag försöker igen. ROT-avdragets kostnad ökade med 2 miljarder på ett enda år. Vi kan inte ha skenande kostnader i alla typer av utgiftsposter, utan då måste man göra någonting åt det.

Det är bostadsbrist i ungefär 150 av landets kommuner, och då pratar jag inte bara om storstäder, utan jag pratar om hela Sverige eftersom det är ett problem för hela nationen. Vi måste bygga bostäder så att ungdomar kan ta sig in i vuxenlivet på riktigt och kunna öppna dörren till sin lägenhet eller för den delen öppna dörren och välkomna någon till sitt hem. Det är för många som inte kan det i dag. Folk kan inte flytta dit där jobben finns.

Jag pratar gärna om landsbygden, Annie Löf. Under er regeringsperiod försvann 15 000 jobb på landsbygden. Nu ska vi göra en riktig satsning på service och på bredband. Vi ska ha en livsmedelsstrategi. Vi ska ha en parlamentarisk kommitté som ska fundera över vad man kan

göra för landsbygden. Vi ska ha en skogsstrategi för att kunna utnyttja skogen. Då får vi jobb i hela landet.
(Applåder)

Prot. 2014/15:83
9 april

Statsministerns
frågestund

Vattenfalls kolbrytning i Tyskland

Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Statsminister Löfven! Vi håller på att förstöra den här planetens klimat. Det finns knappast någon fråga som är viktigare än att minska utsläppen av de växthusgaser som riskerar att ta bort livsbetingelser runt omkring på vår planet.

Vilka beslut som man fattar i regeringen spelar en viktig roll. Det kanske viktigaste klimatbeslutet ni har att fatta är det om framtiden för Vattenfalls kolbrytning i Tyskland. Det är enorma utsläpp som Sverige genom Vattenfall bidrar till.

Regeringen fattade ett beslut i oktober som jag tyckte var klokt. Man sa att Vattenfall ska avbryta expansionen av kolgruvor i Tyskland. Det är ett helt rimligt beslut.

Häromdagen kom nyheten att Vattenfall har fått tillstånd för en ny gruva i Sachsen. Den statliga kraftjätten förbereder nu de underlag som behövs för att kunna öppna det nya dagbrottet, vilket leder till nya utsläpp.

Hur ser statsministern på att regeringen beslutar att man inte ska öppna fler kolgruvor och att Vattenfall fortsätter med förberedelserna för nya dagbrott och därmed nya utsläpp?

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är helt rätt, Jonas Sjöstedt, att detta är den viktigaste frågan som vi har att hantera för framtida generationer. Enligt min uppfattning har vi ett uppdrag att se till att hålla uppvärmningen så långt under två grader som det är möjligt. Det styr hela regeringens politik, även i det här fallet.

När vi tog över regeringsmakten hade vi att fundera på hur Vattenfall ska agera. Vattenfall har en styrelse och en ledning. De har ett ansvar inför sina ägare att driva Vattenfall på affärsmässiga grunder och leverera energi på ett sådant sätt som självfallet är miljömässigt hållbart. Det är ägarnas uppdrag till Vattenfall.

I den konkreta situation som Vattenfall nu befinner sig i måste ledningen och styrelsen hantera detta på bästa möjliga sätt. Det som vi har förstått av uppgifterna från Vattenfall har man ingen avsikt att expandera bland annat sina kolkraftverk.

Anf. 37 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Fakta säger tyvärr annorlunda. Med nya tillstånd från de delstater som är berörda förbereder Vattenfall för fullt att öppna nya dagbrott. Det är ju tvärtemot det som regeringen faktiskt har beslutat. Har regeringen någon synpunkt på att Vattenfall fortsätter att förbereda nya dagbrott?

Jag tycker att det är rimligt att här och nu ge en tydlig signal om att det inte är okej att fortsätta med nya dagbrott eller att förbereda att dessa ska öppnas. Bakom detta vilar ju en större fråga: Ska hela Vattenfall i

Tyskland säljas, och i så fall till vem? Vad kommer den nya ägaren att göra? Kommer den att öppna fler gruvor, om det till exempel blir en tjeckisk spekulant, som har diskuterats?

Min andra fråga till statsministern är: Tror statsministern att det bästa för klimatet är att Vattenfall avvecklar brunkolsbrytningen i Tyskland eller att man säljer den vidare till företag som har för avsikt att expandera och driva den vidare i ytterligare tiotals år?

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Den information som vi har är att Vattenfall inte har någon avsikt att fatta beslut om någon investering eller flytt av byar för att driva nya dagbrott. Det är den information som vi har.

När det gäller det befintliga ägandet måste ledningen och styrelsen hantera det utifrån sitt uppdrag att leverera energi på ett affärsmässigt säkert sätt.

Vattenfall kan inte bestämma över Tysklands energipolitik, det bestämmer Tyskland. Jag har tidigare sagt att jag anser att det som behöver göras i Tyskland ska göras på ett sådant sätt att det inte skadar tyska intressen. Vi ska se till att Vattenfall går i den riktning som avses. Ledningen och styrelsen får hantera detta i Tyskland på ett sådant sätt att man inte skadar tyska intressen, för det ligger inte heller i vårt intresse.

Medborgarnas förtroende för regeringen

Anf. 39 ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Vallöften är inte den rödgröna regeringens bästa gren. Före valet kunde vi höra Stefan Löfven säga: Vi ska inte röra ROT-avdraget. Häromveckan fick vi veta att ROT-avdraget försämras, med risk för svartjobb som följd. Före valet kunde vi lyssna på Magdalena Andersson som sa: Det är jättedyrt att tanka bensin, så vi ska inte höja bensinskatten. Häromveckan lade Stefan Löfven fram förslag om att höja bensinskatten. Före valet kunde vi höra Stefan Löfven säga: Pacta sunt servanda. Bromma flygplats ska inte läggas ned. Strax före jul sa den förhandlingsperson som regeringen utsett att Bromma flygplats kanske kan stängas.

Min fråga till dig som statsminister, Stefan Löfven, är: Vilken effekt tror du att det har på människors förtroende för politiken när statsministern leder en regering som bryter vallöften på löpande band?

Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi tar detta med ROT igen då. Om en kostnad ökar med 2 miljarder på ett år tycker vi att vi ska göra något. Jag förstår, återigen, varför de borgerliga lämnade efter sig 74 miljarder i budgetunderskott. För dem verkar det inte ha någon betydelse vad som händer.

Jag tror att folk är glada över att vi inte bara satsar på ombyggnation utan också på nybyggnation när vi har bostadsbrist i 150 av landets kommuner. Det är ett uppdrag för hela landet. Vi ska se till att hela landet fungerar.

Sedan var det bensinen. Jag kanske får påminna herr Ullenhag om att den regering som tillträdde 2006 tillträdde med löftet att inte höja bensinskatten. Den höjdes 2008. Så kan det gå. Bensinpriset har sedan vi

tillträdde sjunkit med ungefär 1,50. Det har hänt någonting med bensinpriset. Det var högre tidigare. Man måste följa med i utvecklingen. (Applåder)

Anf. 41 ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Detta är statsministerns frågestund. Jag ställde en fråga om brutna vallöften från statsministern, och då började statsministern tala om vad alliansregeringen gjorde 2008. Jag beklagar att vi är i en situation där ni, Stefan Löfven, har regeringsmakten. Nu är det tid att ta ansvar för den regeringsmakten. Ni var i ett läge då ni lovade allt till alla och var mycket oförberedda. Det gör att ni nu får bryta vallöften.

Det är ett nytt fenomen i svensk politik, statsministern. Regeringen Ingvar Carlsson höll sina vallöften, regeringen Göran Persson höll sina vallöften, regeringen Fredrik Reinfeldt höll sina vallöften. Det pekar statsvetare ut som något ganska unikt för Sverige, att svenska politiker håller sina vallöften.

Statsministern kan i dag säga att det är rätt att sänka ROT, men före valdagen var ni mycket tydliga med att ROT inte skulle röras. Statsministern kan säga att det är rätt att höja bensinskatten, men ni var jättetydliga före valdagen med att bensinskatten inte skulle höjas.

Jag upprepar därför min fråga, statsministern. Vad tror statsministern att det gör med människors förtroende för politiken att statsministern leder en regering som för första gången i Sveriges historia bryter vallöften på löpande band?

(Applåder)

Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är uppenbart att Erik Ullenhag inte vill ta ansvar för vad han själv gjorde i regeringsställning. Talar man om brutna vallöften får man faktiskt stå för sina egna brutna vallöften.

Det stora vallöftet till Sverige från regeringen, från mig som regeringschef, är att ta knäcken på arbetslösheten, att ta knäcken på långtidsarbetslösheten, att se till att barnen klarar skolan och att vi har en välfärd som gör att människor kan känna både frihet och trygghet. Vi ska också ta oss an klimatutmaningen på riktigt. För det behövs investeringar, stora investeringar.

Då går det inte att som den förra regeringen tro att om vi bara sänker skatten, som man gjorde med 140 miljarder, så blir det ett himmelrike. Det fungerade inte. Vi måste anstränga oss tillsammans. Vi ska ta gemensamt ansvar, och därför ska vi se till att vi har skatteintäkter, ja. De ska användas för jobben, för skolan, för miljön.

(Applåder)

Föräldraledighetens längd

Anf. 43 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Vi har i Sverige en föräldraförsäkring som är unik och mycket omtyckt. Den ger möjlighet för nyblivna föräldrar att vara en aktiv del av barnens liv de första viktiga månaderna och åren.

När jag lyssnade på statsrådet Strandhäll i Sveriges Radios *Lördagsintervjun* för ett par veckor sedan blev jag orolig. På frågan om föräldraförsäkringen är för lång svarade hon att det bör man verkligen resonera om. Före valet antydde Socialdemokraterna inte på något sätt för Sveriges föräldrar att föräldraförsäkringen är för lång.

Min fråga till statsministern är: Kommer regeringen att arbeta för att förkorta föräldraförsäkringen, eller begränsa flexibiliteten i hur den kan tas ut i syfte att göra den kortare?

Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag kan lugna Emma Henriksson med att föräldraförsäkringen inte ska bli kortare. Men den ska bli mer jämställd. Vi vet alla att de problem vi har på arbetsmarknaden med skillnader i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män, skillnader i lön, skillnader i utvecklingsmöjligheter till ganska stor del beror på det ojämna uttaget av föräldraförsäkringen. Kvinnor tar ut ungefär 75 procent och män 25 procent. Det innebär att arbetsgivare förväntar sig att kvinnor kommer att vara borta mer än män, och därför blir det den skillnad vi ser i villkoren. Det är inte acceptabelt.

Vi har en alldeles utomordentligt fin reform i Sverige där barn och föräldrar ges möjlighet att vara tillsammans den första tiden. Men om vi ser att den reformen bidrar till ett ojämnt arbetsliv måste vi göra någonting åt det. Därför har vi för avsikt att göra precis det och därmed också knyta ytterligare en månad till vardera föräldern. Då kan vi ta ett kliv mot jämställt uttag för att få ett mer jämställt arbetsliv. Den vägen är oerhört viktig att påbörja.

(Applåder)

Anf. 45 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Det var just den argumentationen Annika Strandhäll använde när hon sa att man bör titta på möjligheten att sträcka på föräldraledigheten eftersom det påverkar arbetslivet. Påverkan på barnen fanns inte med i resonemanget över huvudet taget.

Nu har vi kanske inte så bra historik från statsministern vad gäller att hålla vallöften, men jag vill ändå fråga: Är det ett löfte till Sveriges alla barnfamiljer att Socialdemokraterna inte på något sätt tänker röra den flexibilitet som finns? I dag använder de flesta föräldrar flexibiliteten så att de kan vara hemma längre än de 13 månader det skulle innebära om man blev tvungen att ta ut alla dagarna rakt av. Är det statsministerns löfte att man kommer att kunna göra det, även om det, enligt er retorik, innebär att jämställdheten påverkas?

Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Eftersom det ska påbörjas en diskussion om en förändring av föräldraförsäkringen måste den diskussionen ske innan vi säger exakt hur allting ska vara. Det är viktigt att säga – det har vi sagt hela tiden – att vi självfallet inte tänker försämra föräldraförsäkringen med att den ska kortas. Vi måste dock se till att det blir ett mer jämställt uttag.

Vi måste se helheten i jämställdhetsfrågan. Det gäller föräldraförsäkringen, att vi har en utbyggd barnomsorg och att det fungerar i arbetslivet som det ska fungera. Dessutom handlar det om att kvinnor ska

få mer utrymme, kunna ta för sig i samhällslivet och få maktpositioner.
Här är föräldraförsäkringen viktig, ja.

Vi kommer att vilja ha en diskussion om föräldraförsäkringen, för vi vill ha en bred överenskommelse om den. Den är mycket viktig och måste hållas. Vi bedömer att det finns ett intresse av att öka jämställdheten i föräldraförsäkringen, och då är det vårt uppdrag att göra det.
(Applåder)

Bristen på utbildade lärare

Anf. 47 BERIT HÖGMAN (S):

Fru talman! Min fråga till statsministern handlar om skolan. Jag är naturligtvis mycket nöjd med att regeringen ser skolan och utbildningsväsendet som en viktig och prioriterad fråga. Jag förstår att det kommer att ta tid att dels rätta till misstag som den förra regeringen gjorde, dels täcka de stora behov som finns i skolan.

Den 1 juli träder reformen om att alla lärare ska ha lärarlegitimation i kraft. Ett exempel som jag fått mig till livs är från Luleå. Även om man skulle anställa alla lärare som utexamineras där räcker lärarna ändå inte till. Behovet är större än så. Luleå är i det fallet inte unikt i Sverige.

Samtidigt har regeringen aviserat en satsning på universitets- och högskoleplatser. Min fråga blir: Kan och vill regeringen säkerställa att det kommer ut fler utexaminerade lärare från våra universitet och högskolor framöver?

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är en viktig del i den totala skolsatsningen. Vi måste se till att det finns både skolor och lärare. Vi vill se till att lärare och elever dessutom får mer tid med varandra, och därför behövs fler lärare i skolan. Men det behövs också mer övrig personal för att underlätta för lärarna att uppnå de magiska ögonblicken mellan lärare och elever.

Vi kommer att utöka antalet platser på lärarutbildningen, ja. Vi ska dessutom höja kvaliteten på lärarutbildningen och framför allt få till mer lärarledd tid också på universitetet. Vi tycker att är det någonstans man ska börja med mer lärarledd tid är det just på lärarutbildningen.

Men det behövs mer ändå. Vi har också yrkesgrupper som med pedagogisk utbildning skulle kunna göra insatser som lärare. De som har kunskaper i sitt ämne – ingenjörer exempelvis – skulle kunna göra en fin insats om de fick pedagogisk utbildning. Där har vi en tillströmning till.

Sedan har vi ett tredje ben, och det är att se till att lärare stannar på sitt jobb. Vi har många som inte vill jobba kvar. Vi måste se till att de stannar. Vi ska höja läraryrkets status.

Arbetet mot antiziganism

Anf. 49 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Statsministern var i regeringsförklaringen mycket tydlig med att antiziganism, antisemitism, islamofobi och afrofofi inte ska ha en

plats i vårt samhälle. Det är en viktig regeringsståndpunkt, och inte minst arbetet mot antiziganism och med romsk inkludering behöver prioriteras.

I går firades romernas internationella dag. Tyvärr blir vi ständigt påmind om att det finns starka antiziganistiska strömningar runt om i Europa, även i Sverige. Romer förvägras grundläggande mänskliga rättigheter, registreras, diskrimineras och utsätts för våld. Antiziganistiska idéer gör att fattigdom och arbetslöshet drabbar den romska gruppen hårdare än andra.

Därför skulle jag vilja fråga statsministern hur regeringen arbetar mot antiziganism och för romsk inkludering.

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det här sätter strålkastarljuset på en mycket viktig värderingsfråga i Sverige. Sverige ska vara ett land där alla har samma människovärde, och det ska synas i samhället. Alla ska kunna känna den tryggheten och friheten, som innebär att man kan leva ett bra liv.

Men så är det inte i dag, dessvärre. Det är lika bra att vi erkänner det. Det är lika bra att vi säger att vi tyvärr har behandlat människor med romskt ursprung i vårt land på ett sätt som inte tillhör den ljusa delen av vår historia – tvärtom.

Den förra regeringen påbörjade en strategi som vi gärna vill fullfölja. Den innebär bland annat att åtminstone 2032 – det borde vara tidigare; det borde vara nu, men så är det inte – ska alla med romskt ursprung som fyller 20 år känna att de har precis samma villkor som alla andra. Det vill vi fullfölja, och vi tillför mer pengar för att det ska vara möjligt. Det tänker vi hålla fast vid – Sverige ska vara ett land där alla har samma människovärde.

Hjälp till EU-migranter

Anf. 51 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Jag har den här veckan med mig en ung man som heter Tim. Han kommer från Furulund i Kävlinge kommun. Han vill ställa följande fråga till statsministern.

Varje dag lämnar EU-migranter sina hemländer i hopp om ett bättre liv någon annanstans och att få ge sina barn en bättre framtid. De har ingenting i sina hemländer.

En del av de EU-migranter som lämnar sina hemländer kommer till Sverige. Här har många av dem inte mat för dagen. Många har inte tak över huvudet för natten. Många har barn som inte har möjlighet att gå i skolan och utbilda sig, vilket skapar onda cirklar. Föräldrarna hamnar ute på gatan för att försöka samla ihop lite pengar till mat. Då utsätts många av dem för trakasserier och våld trots att de inte har gjort något fel.

Därför undrar jag vad ni ska göra för EU-migranterna för att ge dem ett bättre liv.

Det är en värmande fråga som jag hoppas att statsministern har svar på.

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! De som migrerar inom EU måste på plats få den hjälp de är berättigade till.

Vi vet dock att många, som vi har varit inne på tidigare, kommer från Rumänien. Jag tror att många av dem faktiskt vill bo i sitt eget land. Därför har den här regeringen liksom den förra haft kontakt med den rumänska regeringen och med EU för att se vad det går att göra mer för att de ska få en rimlig chans i sitt hemland, där de helst av allt vill bo.

Precis som för alla andra människor är det några basala saker som måste till. Det är bostad, det är utbildning och det är arbete för vuxna människor. Det gäller att se till alla får den möjligheten i sitt eget land.

Om man åker till ett annat EU-land ska man självfallet få den hjälp man behöver där. Då hjälper det inte, som andra – inte frågeställaren men andra – tycker, att införa något slags förbud mot fattigdom.

Ny generaldirektör till Trafikverket

Anf. 53 GUNNAR HEDBERG (M):

Fru talman! Chefen för en av de allra största statliga verksamheterna, Trafikverket, har gått i pension. Verket har sammanlagt 522 miljarder kronor i beslutad ram för åtgärder som påverkar förutsättningarna för jobb, näringsliv och en positiv miljö- och klimatutveckling.

I medierna kunde vi redan för ett år sedan se att arbetet med att rekrytera en ny chef hade startat. Men ännu ser vi inget resultat.

I ett uttalande på regeringens hemsida säger infrastrukturminister Anna Johansson: "Posten som generaldirektör för Trafikverket är central för regeringen och för transportsektorn."

Därför vill jag fråga statsministern: När får Trafikverket en ny ordinarie chef?

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag kan inte ange vare sig datum eller klockslag, men processen pågår självfallet.

Det finns en ledning för Trafikverket. Det är inte så att verket är ledningslöst. Det finns en tillförordnad funktion, en person som kan verksamheten och har varit där länge.

Processen med rekrytering pågår. Jag kan inte ge något besked om när tjänsten tillsätts, men det finns ingen anledning att dra ut på processen. Den sköts så skyndsamt som möjligt.

Vårdyrkenas attraktivitet

Anf. 55 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! I tisdags träffade jag Kommunal Bergslagens avdelningsstyrelse i Borlänge. Vi talade om de utmaningar som de ser för sina yrkesgrupper.

De beskriver en verklighet där det råder och kommer att råda brist på undersköterskor och barnskötare. Det är två för samhället väldigt viktiga och nödvändiga yrkesgrupper.

På mindre orter har vård- och omsorgsprogrammet försvunnit helt. Därmed har också den naturliga personalförsörjningen upphört.

Det är oroväckande att allt fler anser att det är för tungt och för svårt att jobba inom dessa yrken. Det är inte attraktivt för unga att söka sig till de här utbildningarna.

Min fråga till statsministern är därför: Hur kan vi belysa vikten av dessa yrken och göra dem mer attraktiva, och kan SKL ha en betydande roll i det arbetet?

Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi vet samtidigt att ungdomar som tillfrågas om de kan tänka sig att jobba i välfärdssektorn svarar att de gör det.

En del har aldrig varit i välfärdssektorn. Jag träffade en ung kvinna i södra Sverige som aldrig hade kunnat tänka sig att jobba i välfärdssektorn, men nu hade hon fått en möjlighet. Hon sa till mig: Ja, det här vill jag göra. Nu tänker jag studera och få den utbildning som gör att jag kan få en karriär inom välfärdssektorn.

Jag tror att flera tänker så. Men det är oerhört viktigt att visa att vi som offentlig arbetsgivare bryr oss om de anställda. Det innebär inte att man kan ge allt till alla. Men vi ska vara noga med att arbetsgivarrollen innebär ett ansvar för människor. Människor ska kunna känna att de har en bra arbetsmiljö och goda möjligheter att påverka sin situation. Det gäller inte minst det som vi nu kommer att göra inom SKL: säga till alla att de kommer att erbjudas heltid – inte deltid utan heltid. Det kommer våra företrädare att erbjuda.

Svenska militära insatser i konfliktområden

Anf. 57 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! I en av morgontidningarna kunde man i dag läsa att Sverige har för avsikt att skicka väpnad trupp till de kurdiska delarna av Irak, till peshmerga, för att hjälpa till att utbilda mot mördarbanden i form av Isil eller Daesh. Man kan fundera på vilket prejudikat det skapar, men vi kommer att ha en riksdagshantering av detta.

Vi har väpnad trupp i Mali. Vi här i norra Europa ser med oro på vad som händer i Ukraina. Samtidigt tror jag att det är viktigt att vi anlägger sydeuropeernas perspektiv och ser med oro på vad som händer i Medelhavsområdet med sönderfall i Libyen och terrorceller i form av Isil eller Daesh som biter sig fast i södra Medelhavsområdet.

Detta innebär att vi står inför ett antal internationella insatser nu och i framtiden. Utan att föregå den ekonomiska diskussion som förs inom de försvarssamtal som pågår ändå ställa frågan till statsministern om det inte är viktigt att vi har kvar pengar nu och framgent för att också kunna bedriva internationella insatser med svensk väpnad trupp i olika former av konfliktområden.

Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Eftersom Hans Wallmark är mer bekant än jag är med de samtal som pågår exakt nu om försvarsanslagen utgår jag från att det går att finna en samsyn på detta.

Regeringen har ingen annan ambition än att vi ska ha resurser så att vi kan vara en del av internationella insatsstyrkor. När det gäller Mali gör vi det med stolthet.

Prot. 2014/15:83
9 april

Den proposition som är beslutad och som ska skickas till riksdagen, vad gäller kampen mot IS, som Hans Wallmark själv tar upp, är oerhört viktig. Vi kommer att och ska vara en del i de olika internationella insatser som görs. Den säkerhet som vi är med och befrämjar där ute bidrar självfallet till vår egen säkerhet. Det här är viktiga insatser.

Svaret är: Regeringen har inga andra ambitioner än att det ska finnas resurser för att vi ska kunna bidra till och vara en del i internationella fredsinsatser.

Det fria vårdvalet

Anf. 59 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Vi har i Sverige en sjukvård i världsklass. Ändå finns det stora utmaningar.

När den nya regeringen tillträdde utmålade man att den stora utmaningen för svensk sjukvård var att det fanns privata entreprenörer som bedrev välfärd och inte minst sjukvård. För den sakens skull har man nu tillsatt en utredning som ska se hur man kan få bort privata alternativ ur sjukvården.

Detta har lagt en våt filt över utvecklingen inom hela det här området, och det har inte minst skapat en stark oro hos många av de patienter som har valt privata utförare.

Det kanske mest flagranta var att regeringen gick i spetsen för att avskaffa det fria vårdvalet. Timmarna innan kammaren fattade beslut som innebar att riksdagen över huvud taget inte ville att regeringen skulle återkomma med förslag om att avskaffa det fria vårdvalet i primärvården beslutade regeringen att man skulle ge ett sådant utredningsuppdrag.

Min fråga till statsministern är: Borde man inte nu ge ett tilläggsdirektiv till den här utredningen som handlar om att inte lägga fram ytterligare förslag om att försämra den svenska primärvården?

Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det ingår inte i något direktiv att man ska arbeta med att få bort detta, som Anders Jonsson nu säger. Det finns inget sådant direktiv.

Vad vi däremot måste göra är att se till att få ordning och reda i hela den offentliga sektorn, så att de skattepengar som vi använder till gemensam välfärd faktiskt går till gemensam välfärd: vården, skolan och omsorgen.

Vi har en del exempel på att det inte fungerar så. De seriösa utövarna i vården, omsorgen och skolan har ingenting över huvud taget att vara oroliga för. Men de som använder skattepengar till att berika sig själva eller som skickar pengar till något skattekonto, oavsett om det är i Sverige eller utomlands, har en del att vara oroliga för.

Vi måste tala om för de svenska skattebetalarna att de pengar som de skickar in för vården, skolan och omsorgen är avsedda just för det och att de kommer att användas just för det.

Det är för mig lite svårt att förstå varför borgerligheten är så rädd för att skapa ordning. Vad är det som är så kontroversiellt med att skapa ordning och reda i den offentliga sektorn?

Statliga arbetstillfällen i landsorten

Anf. 61 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Skatteverket har annonserat att man tänker lägga ned lokala skattekontor ute i landet. På många håll är man nu orolig.

På många områden har man specialiserat sig. I Lycksele arbetar man med registervård. I Simrishamn har man byggt upp specialkompetens med människor som arbetar internationellt.

Statsrådet Sven-Erik Bucht har vid upprepade tillfällen sagt sig arbeta för att behålla eller till och med utöka antalet statliga jobb ute i landet. Därför undrar jag hur statsministern ser på konsekvenserna av att flera orter ute i landet mister jobbtillfällen när Skatteverket och andra statliga myndigheter lägger ned kontor.

Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är en fråga som det är högst berättigat att ställa. Vi måste ha och ska ha en sådan utveckling att hela landet kan fara väl och leva och utvecklas. Det innebär jobb i hela landet. Därför är vår utgångspunkt att statliga myndigheter självfallet ska finnas på olika sätt runt om i hela landet. Kan man inte ha hela verksamheten kan man fundera på om man kan ha delar.

Men det är myndigheternas ledningar som måste ta ansvar för organiseringen av verksamheten. Regeringen kan inte vara där och styra och säga: Nu ska ni flytta det kontoret dit eller inte göra det. Det finns nämligen ett tryck på de här myndigheterna som handlar om att de ska utveckla verksamheten och göra den så effektiv och så servicevänlig som möjligt. I fråga om den mixen är det de statliga myndigheternas uppgift att se till att de kan klara både och.

Frågan är befogad. Vi har ju under ett antal år upplevt att landsbygden har utarmats på jobb. Jag ser det själv där jag kommer ifrån, och det gör ont. Uppdraget ligger kvar. Statliga myndigheter måste ha den uppgiften också.

Bostadsbristen

Anf. 63 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag har en fråga om bostadsbristen till statsministern. Det är allmänt känt att det i princip råder bostadsbrist i hela landet. Det är ett problem för många medborgare men också för tillväxten.

Jag vill höra statsministerns syn på detta. Jag skulle också vilja höra statsministerns syn på den exceptionella situation som råder här i Stockholms län med en extrem brist på hyresrätter, mycket beroende på den politik som har förts under de senaste 20 åren.

Jag har bett riksdagens utredningstjänst att titta på bostadsmarknaden i våra storstadsregioner: Stockholm, Göteborg och Malmö. Situationen i

Stockholm är unik, där vi sedan 1990 har en minskning av hyresrätterna med 15 procent samtidigt som bostadsrätterna har ökat med 113 procent.

Vi ser konsekvenserna här i dag. Vi har en kö på uppemot 500 000 människor. Därför undrar jag vad statsministern vill göra åt situationen på bostadsmarknaden i allmänhet men också åt den exceptionella situationen i Stockholms län.

Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är nog helt rätt som Mathias Tegnér säger, att det är en akut och väldigt allvarlig situation här i Stockholm. Det har påtalats under en rad av år, inte minst av Stockholms Handelskammare. Här går vi miste om miljarder kronor i tillväxt på grund av bostadsbrist.

Ekvationen är inte svårare än att det är för få bostäder i förhållande till antalet invånare. Då måste man få upp byggtakten. Det är därför vi nu gör den här satsningen, som vi nyss har redovisat, i vårändringsbudgeten. Det handlar om ett investeringsstöd för att få upp byggtakten. Det fanns nämligen ett sådant investeringsstöd. Det togs bort av den förra regeringen. Sedan dess har vi en lägre byggnadstakt.

Vi måste få upp antalet bostäder totalt. Vi måste få upp antalet hyresbostäder, hyreslägenheter. Det är inte minst det som ungdomar efterfrågar. Vi måste få upp antalet studentlägenheter, så att ungdomar som flyttar till den ort där de ska studera har någonstans att bo och inte, som det är i dag, behöver bo i tält den första terminen.

Anf. 65 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det var dagens sista fråga. Jag vill tacka statsministern och deltagande ledamöter.

§ 8 (forts. från § 6) Vuxenutbildning (forts. UbU12)

Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Håkan Bergman lyfte fram behovet av vuxenutbildning, och där delar vi verkligen synen på utmaningen. Det som jag känner blir lite synd är att man i politiken ofta har bilden att man ska tydliggöra skillnader. Just nu pratar vi om antalet skillnader på den extrasatsning som hade blivit, beroende på vilken budget som hade gått igenom.

Men det är också så, och det är ju allmänt känt, att Socialdemokraterna och den så kallade samarbetsregeringen vill höja skatterna på ungas arbete och därmed göra det svårare för unga människor att få sitt första jobb.

OECD har lyft fram problemet med för höga ingångslöner och vilken bromskloss det är för unga människor när det gäller att ta sig in på arbetsmarknaden. Därför rimmar det lite illa för mig när man beskriver bristen på utbildningsplatser och så vidare och samtidigt gör det svårare att anställa unga människor.

Socialdemokraterna och Håkan Bergman talar om behovet av ett kunskapslyft. Men det är kommunernas ansvar att bedriva vuxenutbildning i varje enskild kommun eller tillsammans med andra. På det sättet kan man säga att det sker ett kunskapslyft varje dag, hela tiden runt om i Sverige.

Nu är inte detta en finanspolitisk diskussion, så jag kan väl inte ställa frågan om varför Socialdemokraterna är så angelägna om att höja skatten just på ungas arbete. Men vad är det som gör att Socialdemokraterna hela tiden fastnar i ett kvantitetstänkande kopplat till antalet platser när regeringsutredare pekar på behovet av hängrännor och att använda resurserna mycket mer effektivt än man gör i dag?

På vilket sätt avser Socialdemokraterna att använda resurserna som går till utbildning över hela fältet på ett mer resurseffektivt sätt i framtiden?

Anf. 67 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag tog upp frågan om skillnader och budgetbeslutet var att Centerpartiet i sin reservation just tar upp att de önskar en utbyggnad av antalet högskoleplatser. Jag förstår att politik är att prioritera och att välja väg. I er reservation tog ni dock upp just den frågan. Jag antydde också att Moderaterna vid flera tillfällen har varit ute och pratat om behovet av utökade platser, samtidigt som de i december månad gjorde ett helt annat ställningstagande.

Jag tycker att det är märkligt. Jag tycker inte att det är märkligt att man gör olika politiska prioriteringar, men jag tycker att det är märkligt att man två veckor efter att ha fattat ett beslut har en annan uppfattning. Det var mer det som gjorde att jag lät lite skarp.

Vi gör också en prioritering i vårt budgetförslag. Utan att gå in i en finanspolitisk eller arbetsmarknadspolitisk diskussion är det så att vi tar resurser från en åtgärd som flera bedömare anser vara en väldigt verkningslös metod för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten och flyttar resurser till andra insatser, bland annat stora utbildningssatsningar. Det är en politisk prioritering som vi gör, och den står vi för.

För att svara på Ulrika Carlssons andra fråga tror jag att vi behöver prata både kvantitet och kvalitet. Situationen för yrkeshögskolan med ett väldigt högt söktryck talar för behovet av ett ökat antal platser. Av de utbildningar av hög kvalitet som ansöker om att få komma till stånd är det ju bara 24–25 procent som beviljas. Det tyder på att det finns ett bekymmer. Men vi behöver även diskutera kvalitet.

Anf. 68 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! När det gäller yrkeshögskoleplatserna är det också känt att Centerpartiet har drivit dessa frågor under många år och gärna skulle se att vi hade resurser för att kunna öka antalet platser. I den situation vi är i nu ser vi dock inte att man kan ta från ungas jobb för att satsa på fler yrkeshögskoleplatser.

Precis som Håkan Bergman säger är det inte så stor andel av ansökningarna som beviljas. Sett till hela ansökningsstocken brukar man säga att man skulle vilja ge 50 procent av dem tillstånd att öka, men man kan bara bevilja 25 procent. Det är alltså inte 25 procent av 100 procent som man skulle vilja öka, om du förstår hur jag menar, utan det är 50 procent av 50 procent. Blev det klart?

När det handlar om hur man använder resurser till utbildning nämnde Håkan Bergman i sitt anförande att man såg det som olyckligt att det satsas under tider när det finns stora behov. Jag är fullt medveten om att det kan upplevas som en ryckighet ute i kommunerna när det plötsligt kommer

resurser som sedan tas tillbaka för andra satsningar när det inte är samma behov av utbildning på arbetsmarknaden. Det låter oerhört lovande om Socialdemokraterna plötsligt har fått loss pengar som kan ligga kvar i all evig tid för att satsas på ytterligare delar när det gäller den kommunala vuxenutbildningen.

För Centerpartiet är yrkeshögskoleplatserna oerhört viktiga. Jag uppskattar att Socialdemokraterna också vill diskutera kvalitet och inte bara kvantitet eftersom, precis som Roger Haddad sa tidigare i sitt anförande, det faktiskt är så att kommunerna ibland har använt ökade resurser från staten till vuxenutbildning och i stället dragit ned de egna resurserna på motsvarande sätt. Det är oerhört olyckligt. Då har man inte fått den tänkta funktionen, och då kan det kännas ännu tuffare i de kommuner där en neddragning sedan sker.

Vad avser Socialdemokraterna att lyfta fram för att verkligen använda alla resurser som går till utbildning på bästa möjliga sätt?

Anf. 69 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! När det gäller ryckigheten är det nog så att även en samarbetsregering i akuta lägen, akuta kriser och akuta situationer i framtiden kommer att så att säga fluktuera antalet utbildningsplatser. Det kan man inte utesluta.

Vad jag försökte beskriva var ett vägval: att se vuxenutbildning endast som en konjunkturregulator eller att se vuxenutbildning som en del i ett nödvändigt livslångt lärande i ett modernt kunskapssamhälle, med den arbetsmarknad som Sverige är en del av och ännu mer kommer att vara en del av i en globaliserad ekonomi.

Man måste bestämma sig: Behöver vi höja befolkningens utbildningsnivå? Behöver vi hitta permanenta lösningar för att människor ska kunna skaffa sig kompetens? Då tror jag att det krävs mer av långsiktigt tänkande och långsiktig planering. Men det behöver inte utesluta att man i vissa lägen behöver gå in och göra extrainsatser.

Jag tror alltid att man kan använda skattepengar på ett bättre sätt. Jag tror att det är viktigt att hela tiden granska olika verksamheter, granska utfall och nyttan av olika insatser. Jag tror att det även inom vuxenutbildningen finns behov av det.

En sådan granskning redovisas också i betänkandet, där man tittar på yrkeshögskolan. Där finns det saker man kan se mer på, men om man tittar på de ansökningar som kommer in om att bedriva utbildningar som håller hög kvalitet och som kan leda till att fler människor kommer i arbete men där det ändå blir nej – då är det fråga om att bygga ut antalet platser.

Anf. 70 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! När man kommer så här långt ned på talarlistan och dessutom direkt efter en debatt om gymnasiet är de flesta argumenten egentligen uttömda, så jag ska hålla mig hyfsat kort.

Michael Svensson från Moderaterna sa något väldigt tankvärt i den förra debatten om gymnasieskolan, något i stil med att gymnasiet är det enskilt viktigaste avstampet inför det fortsatta livet.

Det är ganska tankvärt. Men för de personer som av någon anledning misslyckas, hoppar av eller upptäcker att de vill göra något annat i livet är

vuxenutbildningen också ett viktigt avstamp, för både individ och samhälle.

Prot. 2014/15:83
9 april

Vi har i dag väldigt hög arbetslöshet, samtidigt som vissa branscher har väldigt svårt att hitta personer med rätt utbildning och rätt kompetens för just det som de söker. Bristen på kompetens hotar faktiskt utvecklingen av det svenska näringslivet och riskerar att stoppa tillväxten.

Företag väljer till och med att etablera sig utomlands i jakt på rätt kompetens, och det måste vi göra något åt. Dessutom finns det företag som själva anordnar utbildning, i alla fall på gymnasial nivå, för att tillförsäkra sig rätt kompetens, trots att ansvaret borde ligga på kommunen, eller åtminstone att vi från detta håll borde se till att det sker.

Samma tänkesätt som vi har när det gäller gymnasieskolan – att vi måste arbeta tätare med näringslivet och ha utbildningar som marknaden faktiskt efterfrågar – måste vi också ha när det gäller vuxenutbildningen. Yrkeshögskolan, som många talar om här, kan vara ett sätt att lösa det. Sverigedemokraterna satsar stora summor på just yrkeshögskolan i budgeten, och dessa frågor behandlades såklart i samband med budgeten. Därför har vi ingen reservation i detta ärende.

När det gäller Myndigheten för yrkeshögskolan har vi i debatten fått höra att Sverigedemokraterna tillsammans med Alliansen röstade ned regeringens budget med 2 000 fler platser. Om sanningen ska fram är Sverigedemokraterna det parti som enskilt satsade mest på detta. Vi satsade på 5 000 extra platser i den budget som vi röstade för till att börja med. Vi ville alltså ha 5 000 nya platser där – platser med kvalitet och platser som faktiskt efterfrågas.

Fru talman! I detta betänkande finns en del motionsyrkanden om att bygga ut just yrkeshögskolan och om att det bör bli lättare att beviljas möjlighet att bedriva yrkeshögskoleutbildning. Vi tycker att det är bra förslag. Vi tycker att det är alldeles rätt riktning att gå i. Det är precis den riktning som vi har förespråkat också. Däremot menar vi att man måste göra det på rätt sätt och i rätt ordning. Vi hade gärna sett en utredning om hur man på bästa sätt kan förenkla detta i stället för att bara säga att man ska göra det.

Frågor och argument som fördes fram i den förra debatten, om gymnasieskolan, går som jag sa nästan att kopiera rakt av även i denna debatt. Det är samma problematik. Det handlar om att vi inte möter arbetsmarknadens behov. Det handlar om att det är för få utbildningar. Det har diskuterats om det är rätt antal utbildningar och om det är rätt utbildningar över huvud taget – är det de utbildningar som efterfrågas? Det är frågor som man kan kopiera rakt av till denna debatt. De yrkesutbildningar som skulle kunna leda till jobb och som marknaden efterfrågar, finns de över huvud taget i de kommuner där de behövs?

Vi måste göra systemet mer flexibelt också. De personer som har hoppat av gymnasiet eller som har valt att inte studera utan göra något annat i livet måste ha tillgång till ett flexibelt system när de kommer till insikten att de behöver utbilda sig. När eleven har blivit målmedveten igen och bestämt sig för vad man vill göra och fått studielusten tillbaka måste också systemet vara flexibelt, så att man faktiskt kan studera.

Det finns kanske inga direkta hinder för att studera, men man måste kunna studera till det man faktiskt vill bli. Det finns alltså hinder som man måste komma över.

Prot. 2014/15:83
9 april

Inte alltför sällan är det så att den utbildning som man är intresserad av och som man vet att marknaden efterfrågar, så att det finns chans att få ett jobb efter utbildningen, inte finns i den kommun där man är bosatt. Då finns det inget hinder för själva studierna, men hindret kommer när man börjar prata ekonomi. Man måste göra en ansökan hos kommunen, och kommunen måste vara beredd att betala det och så vidare. Det är oftast ett hinder. Vi måste alltså ha ett flexibelt system.

Som alla här har sagt är vuxenutbildningen viktig. Man måste kunna få en andra chans i livet. Vi måste ha ett flexibelt system och, som vissa här har nämnt, ett större regionalt ansvar. Det måste vi absolut ha, så att vi tar ett större regionalt ansvar när det gäller kompetensförsörjning.

Jag har ingen reservation i detta ärende. Våra frågor i ärendet är redan behandlade i budgeten.

Anf. 71 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! I det betänkande som vi debatterar här och nu behandlas framför allt yrkeshögskolan, eftergymnasial utbildning för särskoleelever och validering.

Vi i Miljöpartiet värdesätter att det finns en offentligt finansierad vuxenutbildning. Den ser vi som en hörnsten i det svenska utbildningssystemet.

Vi tror på ett livslångt lärande. Just därför är det viktigt att stödja människor som av en eller annan anledning eller i olika skeenden i livet vill göra klart sina studier eller öka sin kompetens.

Vuxenutbildningen behövs inte bara för att människor i vuxen ålder ska kunna ta igen utbildning de missat. Den behövs också för att ge människor en möjlighet att komplettera sin gymnasieutbildning och förkovra sig.

I detta sammanhang är det viktigt att beröra även yrkeshögskolan. Den har en central roll för många människors möjligheter att förkovra sig och byta bana. Samtidigt har vi under de senaste åren noterat att en kortsiktighet har präglat politiken när det gäller yrkeshögskolan med en ständig omprövning av utbildningsutbudet. Detta har skapat osäkerhet om utbildningens framtid.

Fru talman! En annan fråga som berörs i detta betänkande är frågan om validering. I det moderna och globala samhället är det viktigt med validering, och det blir allt viktigare. Genom validering kan vi bidra till att utbildningar, förmågor och erfarenheter synliggörs. Validering underlättar dessutom individens inträde på arbetsmarknaden. En effektivare validering är en del i regeringens aviserade reformpaket för nyanländas etablering i Sverige.

Fru talman! Individens ställning på arbetsmarknaden påverkas i stort av vilken utbildningspolitik vi för, såväl på skolnivå som på vuxennivå. I höstas aviserade samarbetsregeringen tillsammans med Vänsterpartiet en del viktiga satsningar på vuxenutbildningen.

De handlade bland annat om ett nytt kunskapslyft i syfte att ge vuxna ytterligare möjligheter till utbildning på gymnasial och eftergymnasial

nivå. De handlade också om att skapa nya platser inom högskola, yrkeshögskola och folkhögskola samt inom både allmänna ämnen och yrkesämnen inom kommunal vuxenutbildning. Genom dessa stora satsningar skulle det ha varit möjligt att skapa förutsättningar för att också minska arbetslösheten bland ungdomar.

Regeringen avsatte i sin budgetproposition 90 miljoner för detta år för att skapa 1 500 extra folkhögskoleplatser.

Regeringen aviserade 475 miljoner för detta år för att möjliggöra 10 000 platser på komvux och yrkesvux.

Regeringen aviserade 150 miljoner för detta år för att arbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år skulle kunna gå på komvux eller yrkesvux.

Listan kan bli betydligt längre. Men Alliansen, med stöd av Sverigedemokraterna, stoppade flertalet av dessa reformer eller gjorde att de blev betydligt mindre.

Jag hoppas att vi snart – om någon vecka kommer vårbudgeten – kan utveckla och satsa mer på dessa områden.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 72 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Det var spännande att lyssna på Jabar Amins anförande. Det var väl första gången jag upplevde att kritiken mot alliansregeringens åtgärder inte var så bitsk och allvarlig.

Jabar Amins utbildningsminister Gustav Fridolin sa själv att han skulle ta 100 dagar på sig att vända utvecklingen. Det måste ha glatt min utskottskollega Amin, som hade en hög svansföring när det gällde att kritisera allt som alliansregeringen genomförde och nu såg fram emot mycket stora förändringar. Precis som Jabar Amin sa i sitt anförande hade alliansregeringen inte lika mycket resurser att satsa på vuxenutbildning, men det fanns ändå en del satsningar, vilket Jabar Amin nämnde i sitt anförande. Det var viktigt.

Vår reservation i betänkandet handlar om att ge elever som har gått i särskolan möjlighet att gå vidare till högre utbildning. Varför tar man inte chansen att lyfta fram den gruppen, Jabar Amin? Under förutvarande år har det varit möjligt att utveckla arbetsformer. Högskolor har jobbat med frågan i projektform. Jag skulle vilja höra Jabar Amin resonera om varför man inte nu tar chansen att gå motionen till mötes och ge dessa elever en möjlighet till högre utbildning.

Anf. 73 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Ulrika Carlsson representerar Centerpartiet och är en del av Alliansen. Hon satt åtta år vid makten och genomförde Alliansens skolpolitik. Om denna fråga var så central och viktig, vad gjorde Ulrika Carlsson under de gångna åtta åren? Varför kom man över huvud taget inte på tanken?

Vi från den rödgröna regeringen tillsammans med Vänsterpartiet lade fram många förslag och satsningar i höstens budget för att förbättra för många grupper inom vuxenutbildningen, alltifrån yrkesvux och komvux till högskola. Men många av reformerna stoppade ni. Därför kan ni inte skylla på en utbildningsminister och undra varför han eller hon inte har genomfört detta på 100 dagar när ni inte har låtit regeringens budget passera.

Det är lite magstarkt att kräva av regeringen att genomföra reformer när de stoppas i riksdagen, när reformerna inte får gå igenom.

Regeringen gör stora satsningar, och regeringen har gjort stora satsningar. Det är intressant att höra er säga att ni inte satsade lika mycket som regeringen. Tack för det, Ulrika Carlsson! Nu behövs de satsningar vi har aviserat. Vi ska göra dessa satsningar på de vuxnas utbildning, alltifrån komvux och yrkesvux till högskola, så att människor som vill kan ta chansen, så att de som är intresserade och är motiverade ska kunna förkovra sig och skaffa sig den utbildning de behöver.

Anf. 74 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag ska välja att upprepa min fråga. Den handlade om den grupp elever som har gått i särskolan och på vilket sätt det ska skapas ett regelverk som gör det möjligt att få tillgång till högre utbildning.

Det pågick en försöksverksamhet under de år som alliansregeringen fanns vid makten. Nu finns ett behov av att gå vidare. Innan försöksverksamheten har fått värka ut är det svårt att fatta besluten. De som har jobbat nära frågan, som Per Lodenius i Centerpartiet har gjort, har sett behovet av ett regelverk. Alla fyra allianspartier har valt att lyfta upp frågan i betänkandet. Där framgår att det är en särskilt utsatt grupp som har behov av regelverket så att man på olika sätt kan ta plats på arbetsmarknaden och öka sin kompetens och bildning.

Allianspartiernas andra satsningar var inte lika stora i årets budget – beslutet fattades förra året. Satsningarna handlar om att inte ta bort möjligheten för unga att få jobb. Det handlar om att inte höja arbetsgivaravgiften för unga, som den nuvarande regeringen har aviserat att man ska göra. Att ta många miljarder från gruppen ungdomar för att sedan ge tillbaka ett antal miljoner – närmare 1 miljard på utbildningsområdet – rimmar illa.

Min första fråga handlade om gruppen särskoleelever och på vilket sätt de ska få chansen i fortsättningen. Det finns mycket positiva skrivningar från samarbetsregeringens partier i frågan. Men varför går ni inte hela vägen med att utforma ett regelverk eftersom försöksverksamheten har visat på behovet?

Nu finns underlaget. Varför vill samarbetsregeringen utreda allt igen?

Anf. 75 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt som Ulrika Carlsson säger att det är positiva skrivningar. Vi anser också att det är viktigt att satsa på den gruppen. Vi skriver att vi följer utvecklingen. Samarbetsregeringen har suttit i ungefär ett halvt år. Vi följer utvecklingen på området, och vi återkommer när det är dags.

Jag måste upprepa att det är lite magstarkt att efter åtta år vid makten kräva av en regering att arbetet ska göras på ett par månader. Ni hade åtta år på er, nästan 100 månader, om denna grupp var så viktig för er. Gruppen är viktig för oss, och det är därför vi har de positiva skrivningarna.

Fru talman! Det finns en fundamental skillnad mellan Alliansens politik och samarbetsregeringens politik. När Alliansen satsar över 60 procent av sitt reformutrymme på skattesänkningar och knappt 2 procent på utbildning gör samarbetsregeringen annorlunda. Vi satsar rejält på utbildning, på vuxnas utbildning, på barns utbildning och på forskning. Vi gör det dessutom i rätt ordning och efter gedigna undersökningar och utredningar. Det är därför det är så viktigt att inte bifalla motioner bara för att Alliansen plötsligt väcker dem. Vi följer frågorna. En ny regering har tillträtt, och vi hoppas att vi kan återkomma till dessa frågor. Det här är inte den sista debatten.

Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Det är skönt att just under denna debatt kunna använda sig av den beteckningen.

Fru talman! Det är inte många decennier sedan som alla kommuner blev skyldiga att anordna motsvarande grund- och gymnasieskoleutbildning för vuxna. Tidigare vilade ansvaret för vuxenutbildningen på frivilliga initiativ från såväl offentliga som privata huvudmän i form av folkbildning, korrespondenskurser, aftonskolor och liknande. Med det kommunala ansvaret har tillgängligheten till vuxenutbildningen ökat och rätten till kunskap därmed stärkts. Det har bidragit till en höjd utbildningsnivå och att rekryteringen till högskolan har breddats. För många människor har vuxenutbildningen också inneburit en andra chans när skolan har misslyckats.

Hur den framtida vuxenutbildningen kommer att se ut beror givetvis på hur vi vill att utbildningen för våra barn och unga ska se ut. Efter att ha gått igenom grund- och gymnasieskolan är målet att alla ska ha tillräckliga kunskaper för samhälls- och arbetsliv samt vara behöriga att söka till högre utbildning. Dessa kunskaper ser vi, som jag har nämnt i en tidigare debatt, som en rättighet. Alla vuxna som inte har dessa kunskaper ska ha rätt att få dessa tillgodosedda inom vuxenutbildningen.

Kanske är vuxenutbildningens framgångar orsaken till att denna utbildningsform ofta har varit relativt osynlig i den politiska debatten. Den positiva synen på vuxenutbildning delas dock inte längre av alla. Även om vi hör från borgerligt håll och från andra håll att man är positiv, satsar och inrättar yrkesutbildningar, vet vi att man från reaktionärt håll ser komvux som en gräddfil in i högskolan – underförstått att det nästan är lite fusk att komplettera sin gymnasieutbildning som vuxen.

Hur ska vi annars tolka det faktum att man har valt skattesänkningar före fler utbildningsplatser? Hur ska vi annars tolka att många ungdomar i dag inte vågar läsa yrkesförberedande program av rädsla för att inte få en andra chans om de ändrar sig?

Det livslånga lärandet måste bygga på det faktum att kunskap är likvärdig oavsett när den inhämtas. En utbildning från komvux ska därför bedömas som motsvarande utbildning i gymnasieskolan. Exempelvis borde det inte finnas olika kvotgrupper i urvalet till vidare studier på högskola och universitet.

Fru talman! Genom att minska de graderade betygens betydelse vid antagning till eftergymnasiala studier kan även vuxenutbildningen inrikta sig på sitt kunskapsuppdrag.

Ökad arbetsdelning och specialisering inom arbetslivet har gjort att gymnasieskolan inte kan tillgodose behoven av utbildad arbetskraft. Yrkesutbildning kommer därför att vara nödvändig i större utsträckning i fortsättningen.

Den eftergymnasiala yrkesutbildningen har med införandet av en yrkeshögskola börjat få något fastare form och tydligare struktur. Det är positivt.

Det finns också behov av flexibla utbildningsformer som kan möta tillfälliga eller lokala behov av utbildning.

För att förbättra kvaliteten och den nationella likvärdigheten inom vuxenutbildningen behöver granskningen och utvärderingen systematiseras på ett bättre sätt. När vuxenutbildningen utförs på entreprenad eller på annat sätt privatiseras försvåras detta kvalitetsarbete.

I vissa fall är det självklart nödvändigt att ha ett samarbete med näringslivet.

Jag tänkte avsluta med frågan om entreprenad och privatiseringar. Det har varit viktigt för Alliansen att förvandla även vuxenutbildningen till en marknad. Det syns tydligt, inte minst i den kommun som jag kommer från, Falun. Där har man sålt ut en del av den kommunala vuxenutbildningen, rättare sagt 70–80 procent.

Vad har det lett till? Precis som i det övriga utbildningsväsendet har det lett till att giriga aktörer har gett sig in i det som de ser som en marknad. De har tagit bort nödvändiga resurser för att göra vinster. Även här har man gjort människor till kunder. Man har gjort det kunskapscentrum som vuxenutbildningen är till en marknad vinsterna kan maximeras på. Det är något vi måste sätta stopp för.

Våra skattepengar ska gå till det de är avsedda för. De ska gå till de personer som av någon anledning inte har klarat av skolan och därför behöver den vuxenutbildning vi har varit med och byggt upp.

Med anledning av det jag har anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 77 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Vad gäller pengapåsen lade vi faktiskt mer pengar på Statens skolinspektion än vad Vänsterpartiet gjorde i budgeten som antogs för detta verksamhetsår. Det är ett sätt att förstärka likvärdighet, uppföljning och kontroll.

Det är de kommunala aktörerna som beslutar om de vill upphandla kommunal vuxenutbildning. Det är inget riksdagsbeslut, och inget departement kan tvinga Borlänge kommun eller Västerås stad att upphandla. Det är helt upp till den lokala nivån.

Jag kan ge flera exempel på kommuner där partikamrater till dig, Daniel Riazat, har insett att kommunen kan få bättre och mer flexibel vuxenutbildning, till exempel på distans, genom upphandling. I vissa

kommuner har de insett att de får dubbelt så mycket vuxenutbildning genom att upphandla den kommunala vuxenutbildningen utifrån de kvalitetskriterier de själva ställt upp.

Vad är problemet med det, Daniel Riazat?

Anf. 78 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det är trevligt att få debattera med dig igen, Roger Haddad. Du sa att ni satsar mer på inspektionsverksamheten. Det är lustigt, för vad är det ni ska inspektera efter att ha röstat ned tusentals nya platser inom vuxenutbildningen? Det är anmärkningsvärt att ni å ena sidan inte vill ha fler platser inom vuxenutbildningen, å andra sidan vill ha mer inspektion.

Du nämnde att det finns exempel där partikamrater till mig har varit med och sålt ut den kommunala vuxenutbildningen. Jag kan inte komma på några sådana exempel, men de finns säkert. Det finns också exempel där partikamrater till dig har insett att marknadsexperimentet har gått för långt. De har insett att våra skattepengar har slösats bort. De har insett att våra gemensamma resurser ska gå till det de är avsedda för. Sådana exempel finns också, Roger Haddad. Vi vet att fler och fler börjar komma till denna insikt, och opinionen bland folket är stark.

Även om det är kommunerna som beslutar att lägga ut sin vuxenutbildningsverksamhet vet vi att rikspolitiken har påverkat dem. Det var i rikspolitiken det började. Det var här grunden lades till den privatiseringsvåg vi ser i dagens samhälle. Det är också rikspolitiken som i slutändan kan sätta stopp för detta. Tillsammans kommer vi förhoppningsvis att lyckas med det.

Anf. 79 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Daniel Riazat gav en felaktig bild av vuxenutbildningens kvalitet och utförande i Sverige. Vid sidan av förskolan är det den skolform som brukar få högst betyg när Statens skolinspektion inspekterar. Jag hade önskat att man inspekterade ännu mer, men det finns inte oändligt med resurser. Man måste prioritera grundskola och gymnasieskola. Man gör dock riktade inspektioner eller ett urval av inspektioner.

De som utför vuxenutbildningen i kommunerna är både kommunala och fristående aktörer. Det finns Hermods, Eductus och allt vad de heter. Vi har också gjort det möjligt för folkhögskolor att bedriva svenska för invandrare, sfi, och vuxenutbildningskurser. Jag ser inga problem med att ha olika aktörer.

Ge inte sken av att det är privatisering och att vi säljer ut! Det är lokala politiker i skolnämnder, gymnasienämnder och vad det heter som har ställt upp kriterier och sett att de kan få ett bredare utbud och olika upplägg med distansundervisning och kvällsundervisning. En frisör kan läsa matematik på distans. Man kan få kvällskurser på Eductus som man kanske inte kan få i den kommunala vuxenutbildningen. Angrip inte själva skolformen, angrip i stället brister i kvaliteten!

Låt mig upprepa att vi har lagt mer pengar på Statens skolinspektion i den budget som gäller än vad Vänsterpartiet har gjort. Om du inte har sett det, Daniel Riazat, ska du få ett exemplar av mig digitalt efter debatten.

Anf. 80 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att bemöta det som Roger Haddad sa i sin första replik om att många kommuner väljer att privatisera för att de ser att de får dubbelt så mycket. Det handlar snarare om att kommuner ibland har tvingats privatisera eftersom alliansregeringen inte har gett dem tillräckliga resurser för att bedriva vuxenutbildning och de har fått lägre priser av privata aktörer. Det finns många exempel på det, och min hemkommun är som sagt ett bra exempel på hur man har raserat vuxenutbildningsverksamheten på detta sätt.

I höstas hade vi ett förslag om tusentals nya platser på vuxenutbildningen. Det var ett förslag som Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna röstade ned. Att då från Folkpartiet tala om satsningar på vuxenutbildning blir fäntigt.

Robert Haddad påstår att jag nedvärderar vuxenutbildningen som utbildningsform. I mitt anförande sa jag att vuxenutbildningens framgångar kanske är orsaken till att denna utbildningsform ofta har varit relativt osynlig i den politiska debatten. Jag sa också att vuxenutbildningen har inneburit en andra chans för människor när skolan har misslyckats. På vilket sätt är det att nedvärdera vuxenutbildningens betydelse?

På vilket sätt är det att nedvärdera vuxenutbildningens betydelse när vi på den rödgröna sidan kommer överens om att göra stora satsningar inom vuxenutbildningen, satsningar som du och dina allianskolleger tillsammans med Sverigedemokraterna röstade ned? För mig är ert agerande att nedvärdera vuxenutbildningens betydelse.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 9 Hälso- och sjukvårdsfrågor

Socialutskottets betänkande 2014/15:SoU7
Hälso- och sjukvårdsfrågor
föredrogs.

Anf. 81 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Det betänkande vi nu debatterar är ett motionsbetänkande som har fler motioner än de flesta som brukar debatteras i den här kammaren. Jag tror att vi räknade ihop det till 220 stycken. Det kan inte uppfattas som något annat än en signal om att hälso- och sjukvården ligger väldigt många människor och många riksdagsledamöter varmt om hjärtat. Det handlar om livet – hela livet.

Förutsättningarna för god hälsa är att vi känner att vi kan lita på hälso- och sjukvården och att den finns där när vi får krämpor av litet eller stort slag och framför allt när vi drabbas av de mest allvarliga sjukdomarna.

Som kristdemokrat vill jag verka för en hälso- och sjukvård som har hög kvalitet och stor tillgänglighet och som ger trygghet och likvärdig och jämställd vård över hela landet. Det är utgångspunkten för oss i vårt politiska arbete, och det är vad vi hade för ögonen när vi hade ansvaret för detta område i regeringsställning under de senaste åtta åren.

Nu är det en annan tid och en annan regering – en regering som kom oförberedd. Dess första åtgärd var i princip att lägga fram en proposition – inte om hur vården skulle utvecklas utan om hur valfriheten för patienterna ska börja avvecklas.

Propositionen var så illa förberedd att man, efter att vi i socialutskottet gjort det som regeringen skulle ha gjort – se till att den kom till Lagrådet för synpunkter, fick det synnerligen beska beskedet att beredningsprocessen var så undermålig att propositionen inte kunde ligga till grund för riksdagsbeslut.

Detta ledde till att regeringen tvingades dra tillbaka sin proposition, och senast i dag på förmiddagen föranledde det en utfrågning av det ansvariga statsrådet i KU.

För mig blir det tydligt vilka skillnader i prioriteringar som det här blottar. Vänstern styrs av en manisk vilja att styra och ställa och begränsa utvecklingen. De upprörs mer av vinst än av dålig kvalitet och ser mellan fingrarna när offentligt driven verksamhet låter skattebetalarnas pengar rinna iväg utan kontroll, men de är beredda att ta till snart sagt varje medel för att stoppa möjligheterna att gå in och investera i välfärden och satsa egna resurser.

De vill sätta käppar i hjulet för engagerad personal och andra aktörer som är beredda att göra det de kan för att utveckla den viktiga vården.

Vi har en helt annan ingång. För oss är inte vårdens ägarformer något annat än ett medel för att uppnå en god vård – en vård som finns tillgänglig och håller hög kvalitet, som är likvärdig och jämställd i hela landet och som ges de bästa förutsättningarna att utvecklas på ett sätt som kommer alla patienter till del. Hälso- och sjukvården ska styras av patientens behov. Då är en solidarisk finansiering lika självklar som att vården ska ges efter behov.

Under de två senaste mandatperioderna har vi sett klara förbättringar. Vi har gått från dålig tillgänglighet i sjukvården till bra tillgänglighet. Vi har gått från långa vårdköer till korta vårdköer. Vi har gått från stora kunskapsluckor när det gäller vårdens resultat till att vi nu mäter och kan redovisa både framsteg och de områden som är särskilt bekymmersamma. Vi har gått från nästan obefintlig valfrihet för patienterna till en värld där patienten verkligen står i centrum och där vi nu till och med har en ny patientlag för att säkerställa det.

Det är lätt att glömma hur det var när Socialdemokraterna senast satt vid makten. Då var köerna långa. Men ingen visste hur långa, för det mättes inte ens. Det var före den lagstadgade vårdgarantin. Frågan är om någon vågar ifrågasätta vårdgarantin i dag, men den var ifrågasatt när den kom. Nu är det självklart att det är patientens rätt.

Det var före kömiljarden, som har varit nödvändig för att minska vårdköerna och för att patienter ska få vård i tid. När det gäller valfriheten i primärvården är patientens inflytande något som, åtminstone hittills, har blivit en naturlig utveckling.

Det var före satsningen på de mest sjuka äldre. Vi satsade över 4 miljarder på detta område, som hade varit väldigt eftersatt. Det var innan patientsäkerhetsarbetet prioriterades på ett strukturerat sätt. Det var före strategin för jämlik vård, som den förra regeringen – vår regering – tillsatte 2012.

Det var innan apoteksomregleringen, innan vi ökade utbildningsvolymerna när det gäller sjuksköterskor och läkare och före den nationella strategin för cancersjukvården. Också den var ifrågasatt, men nu är den en självklarhet. Jag erkänner gärna att vänsterregeringen gör klokt i att låta cancerstrategin fortsätta.

Det var också innan vi tillsatte tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg, som på ett tydligare sätt markerar att vi har ett samlat ansvar för att följa upp vad som händer i sjukvården. Det var före

tandvårdsreformen och miljardsatsningarna där. Och det var innan psykiatrisatsningen och PRIO-arbetet utvecklades.

Fru talman! Jag kan fortsätta. För det var också före den nationella strategin för att förebygga och behandla kroniska sjukdomar. Reumatiker, astmatiker och andra med kroniska sjukdomsbesvär hade alldeles för länge fått en placering i sjukvården som inte var prioriterad, trots de omfattande behov och besvär som en kronisk sjukdom innebär. Vi har också fortsatt satsningarna på öppna jämförelser och kvalitetsregister.

Fru talman! Resurserna till hälso- och sjukvårdsområdet var ett prioriterat område för oss när vi var i regeringsställning, trots att vi under våra åtta år hade en finanskris. Ni minns hur det var 2008. Trots det har de samlade utgifterna på välfärdsområdet ökat med 45 miljarder. För enbart hälso- och sjukvårdsområdet handlar det om 22 miljarder, räknat i fasta priser.

Fru talman! Vi gjorde mycket för att komma till rätta med vårdens utmaningar. Även om jag som kristdemokrat är glad över det utvecklingsarbetet och att det är tydligt att fokus var viktigt finns det fortfarande mer att göra.

Vården är inte jämlik ännu, och det finns fortfarande problem med överbeläggningar, patientsäkerhet och vårdköer. Det är jag den första att erkänna.

Framtiden ställer dessutom sjukvården inför ytterligare utmaningar. Den blir alltmer högspecialiserad och högteknologisk, mer beroende av avancerad utrustning och specialistutbildad personal. 21 olika landsting med olika ekonomiska och demografiska förutsättningar har det redan svårt, och de kommer att få det ännu svårare framöver att leverera jämlik vård till hela befolkningen.

Allt talar för att den modell vi har i Sverige i dag för att sköta vården måste stöpas om för att klara de utmaningar som vården står inför i framtiden.

Staten bör ges ett ökat ansvar för att säkra en god, effektiv och jämlik vård i hela landet. Vi värnar patientens rätt till en bra och jämlik vård, inte dagens sätt att organisera vården. Staten bör ta ansvar för sjukhusvården.

Den nationella vårdgarantin har varit starkt bidragande till att korta väntetiderna i vården. Den bör fortsätta att utvecklas. Vårdgarantin med gränserna 0-7-90-90 bör i ett första steg ersättas med en yttre tidsgräns på 120 dagar som omfattar hela vårdkedjan, det vill säga tiden från första kontakt, specialistbedömning, diagnos, provtagning, röntgen och så vidare till genomförd åtgärd.

Vi vill också att landstingen inrättar en vårdplatsgaranti som ger varje patient rätt till vård på rätt klinik med rätt kompetens.

Det är min förhoppning att riksdagen så småningom kan samlas kring den inriktningen, även om jag förstår att alla partier inte har kommit hela vägen på den resan än.

Fru talman! Mot bakgrund av de stora utmaningar som fortfarande finns inom hälso- och sjukvården är det djupt bekymmersamt att det vänsterregeringen nu gör – utöver att fullfölja några av de processer som alliansregeringen påbörjade – innebär att det har lagts en våt filt över utvecklingen på vårdområdet. De som redan nu driver viktiga vårdverksamheter,

har nöjda patienter och nöjd personal och många gånger använder skattebetalarnas pengar till större nytta än offentligt driven verksamhet – och dessutom vågar skjuta till eget kapital – har hamnat i limbo. Det är inte för att sjukvårdsministern, statsministern eller ens någon landstingsdirektör har några synpunkter på den vård som de levererar, utan därför att man har fokuserat på form, inte på kvalitet och utveckling.

Fru talman! Jag står såklart bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till Kristdemokraternas reservation 3 och den gemensamma alliansreservationen 21.

Anf. 82 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att instämma i det som Kristdemokraternas Emma Henriksson har framfört.

Kvalitet, person eller system, klinisk forskning, personalbrist, stängda jourkliniker, ställda sommarambulanser, värdebaserad vård eller new public management – framtidens hälso- och sjukvård har mycket att ta tag i, därför att verkligheten förändras varje dag. Därmed måste också vi vara villiga att ompröva de gamla medicinerna och de gamla lösningarna för att lösa morgondagens utmaningar.

Tyvärr upplever vi nu en ganska fragmenterad diskussion, en tröghet. Hit till riksdagen kommer det inga förslag. Det är tappade sugar och uppgivna entreprenörer. Vi har en svag vänsterregering som går vänsterut, från mångfald, från valfrihet och från patienternas rätt att bestämma mer och medarbetarnas möjligheter att förverkliga sina utmaningar på golvet i vårdens Sverige.

Fru talman! Utmaningarna väntar, och de är stora. Då måste man komma med nya, fräscha, bra förslag som växer fram underifrån, drivna av en idé om att förbättra morgondagens hälso- och sjukvård.

Vi har en ökande och åldrande befolkning. Patienter blir alltmer kunniga, alltmer uppkopplade själva in i den egna vården. Det är nya arbetssätt, utmaningar, urbanisering och smart teknik. Det finns mycket som river gamla gränser och revir och synsätt på vem som ska göra vad och vad som ska ske. Alliansregeringen jobbade under åtta år med att både reformera och lägga långsiktighet för dem som varje dag utför vården i svensk hälso- och sjukvård. Men det krävs mer. Utmaningarna är stora.

Därför är det beklämmande att se en svag vänsterregering som inte kommer till riksdagen med konkreta, innovativa, utmanande förslag i fråga om de utmaningar som vi ser. Det gäller att orka se verkligheten och att orka lägga fram de förslag på förändringar som nu krävs.

En kurator i Östersund på medicinavdelningen uttryckte tydligt till mig för ett tag sedan att komplexiteten i vården och omsorgen växer lavinartat. En ambulanssjuksköterska i Umeå uttryckte i förra veckan till mig vikten av den mobila akutmottagningen som åker hem till patienten och löser uppgiften på plats. De behöver redskapen och verktygen.

Jag blir då rätt matt av att se den här svaga regeringen sitta utan förslag och idéer. Vad är det man vill med svensk hälso- och sjukvård? Vi ser

därför väldigt mycket fram mot anförandet från Socialdemokraternas Kristina Nilsson, när hon i dag kan konkretisera de förslag som finns.

Detta betänkande är ett av riksdagens mest omfattande motionsbetänkanden, med 220 yrkanden. Socialdemokraterna med flera väljer att säga nej till allt – nej till allt. Det är lätt att göra. Men man blir svaret skyldig. Vad vill man åstadkomma? Vad ser man framför sig?

Moderaterna och Alliansen vill att vi ska ha en trygg, gemensam välfärd, solidariskt finansierad. Precis som Emma Henriksson uttryckte det tillförde vi, trots en svag lågkonjunktur, resurser till svensk hälso- och sjukvård och till välfärden under de år som vi hade den möjligheten. Men det kräver också en jobbtillväxt. Resurser möjliggör detta.

Människor ska känna sig trygga med kvaliteten i sjukvården och omsorgen. De som drabbas av sjukdom och skador ska ges möjlighet till vård, hjälp och rehabilitering för att tillfriskna och finna fler vägar tillbaka till arbete. Många reformer har genomförts för att höja kvaliteten, öka valfriheten och öka tillgängligheten. Det utvecklingsarbetet får inte stanna av nu. Det utvecklingsarbetet måste fortsätta.

Kvalitet uppstår just i mötet mellan den enskilde medarbetaren och patienten eller brukaren på plats i vardagen. Möjliggör det mötet! Försvåra inte det mötet! Ge mer resurser och mer verktyg för att det ska utvecklas ytterligare! Den enskilde ska få vara med och påverka sin hälsa och sin omsorg.

Fru talman! Medarbetarna är i mycket grunden till detta. Allianspartierna har därför ett antal förslag. Bland annat har vi en gemensam reservation som handlar om bättre resursutnyttjande och kompetensförsörjning för att möjliggöra det här mötet i vardagen, kvalitetsmötet, på plats. Tillgången till evidensbaserad kunskap är viktig. Det gäller att känna att man blir lyssnad på i vardagen.

Fru talman! Detta är ett betänkande med många förslag. Moderaterna har 66 förslag. Alliansen har 125 förslag. Totalt är det 220 förslag som Socialdemokraterna och vänsterpartierna säger nej till. Kanhända är det fel partibeteckning bakom förslagen. Men återkom då till Sveriges riksdag med kraftfulla förslag för att anta de utmaningar som finns!

Jag vill, fru talman, avsluta med att ställa ett antal frågor till Socialdemokraternas Kristina Nilsson.

Först vill jag fråga: Avser Socialdemokraterna och Kristina Nilsson att respektera de av riksdagen fattade besluten under den här mandatperioden? Det gäller till exempel det tillkännagivande som finns om patienternas rätt. Oavsett var man bor i Sverige ska man kunna välja vårdcentral. Avsluta då den beredning av de förslag som man hade tänkt komma med till riksdagen!

Min andra fråga till Kristina Nilsson är: Kommer ni att genomföra den tillgänglighets- och samordningsmiljard som Sveriges riksdag också har fattat beslut om och som har tillförts i den budget som nu gäller? När kommer det i så fall att inträffa?

Så till min tredje och avslutande fråga till Socialdemokraternas Kristina Nilsson. Den valkrets som hon kommer från är Västernorrland. Där fattade en rödgrön majoritet i går beslut om att begränsa valfriheten för just de patienter som finns i Västernorrland. Ställer sig Kristina Nilsson och Socialdemokraterna bakom att det nu ska bli geografiska avgränsningar för när patienten får välja vårdcentral och vårdgivare?

Det var mina tre konkreta frågor.

För tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 1 och 21, men jag står självklart bakom övriga reservationer från Moderaterna.
(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 april

KrU8 Folkbildningsfrågor

Punkt 5 (Kvalitetssäkring av folkbildningen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

271 för utskottet

39 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 78 M, 21 MP, 20 C, 20 V, 15 FP, 14 KD

För res. 1: 39 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Punkt 9 (Mångkulturalistisk verksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

271 för utskottet

39 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 78 M, 21 MP, 20 C, 20 V, 15 FP, 14 KD

För res. 2: 39 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU22 Informationsutbytesavtal med Costa Rica
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU23 Informationsutbytesavtal med Marshallöarna
Kammaren biföll utskottets förslag.

UU12 Interparlamentariska unionen (IPU)

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU13 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UbU10 Gymnasieskolan

Punkt 3 (Samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

271 för utskottet

39 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 78 M, 21 MP, 20 C, 20 V, 15 FP, 14 KD

För res. 2: 39 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Punkt 4 (Grundläggande högskolebehörighet för elever i gymnasieskolan)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

166 för utskottet

144 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 M, 39 SD, 20 C, 15 FP, 14 KD

För res. 3: 103 S, 21 MP, 20 V

Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Punkt 6 (Lärlingsutbildning)

1. utskottet

2. res. 4 (M, C, FP, KD)

Votering:

183 för utskottet

127 för res. 4

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 39 SD, 21 MP, 20 V
För res. 4: 78 M, 20 C, 15 FP, 14 KD
Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Punkt 12 (Marknadsföring av gymnasieutbildning)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

271 för utskottet

39 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 78 M, 21 MP, 20 C, 20 V, 15 FP, 14 KD

För res. 7: 39 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU12 Vuxenutbildning

Punkt 4 (Eftergymnasial utbildning för särskoleelever)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, FP, KD)

Votering:

183 för utskottet

127 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 39 SD, 21 MP, 20 V

För res. 2: 78 M, 20 C, 15 FP, 14 KD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 10 SD, 4 MP, 2 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Hälsö- och
sjukvårdsfrågor

§ 12 (forts. från § 9) **Hälsö- och sjukvårdsfrågor** (forts. SoU7)

Anf. 83 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag socialutskottets betänkande nr 7. I betänkandet behandlas motioner inom hälsö- och sjukvårdsområdet, vilket är ett stort och viktigt område som berör oss alla förr eller senare.

Jag kommer att hålla mig till de motioner som rör sjukvården, närmare bestämt den palliativa vården – alltså vården i livets slutskede. Det gör jag dels för att jag har egen erfarenhet av det, dels för att det är ett prioriterat

område för oss sverigedemokrater. Lite senare kommer min kollega Julia Kronlid att berätta om våra motioner om abort och fosterdiagnostik.

Herr talman! Woody Allen lär ha sagt att han inte är rädd för att dö, bara han slipper vara med när det händer. Det är väl kanske så många av oss känner: Döendet skrämmer mer än själva döden. Att förbättra vården i livets slutskede är oerhört viktigt. Alla som har behov av palliativ vård, oavsett diagnos och oberoende av ålder och bostadsort, ska kunna få det av kompetent och välutbildad personal. Det gäller inte minst barn.

Alla här inne har säkert läst eller hört Astrid Lindgrens kända barnbok *Bröderna Lejonhjärta*. Den handlar om livet och döden, och huvudrollsinnehavaren Skorpan säger: Hur kan det få vara så hemskt att en del måste dö när de inte har fyllt tio år ens? Historien har naturligtvis berört mig och många andra, för den träffar ju något djupt inom en. Barn ska inte dö – så enkelt är det. Barn ska helst inte ens bli sjuka, i alla fall inte mer än förkylda.

Tyvärr ser dock verkligheten inte ut på det viset. Barn drabbas av cancer och andra svåra sjukdomar, och vart fjärde barn som drabbas av cancer kommer att dö av sin sjukdom. Mellan 400 och 500 barn dör årligen av olika svåra sjukdomar. Just att förlora ett barn är varje familjs värsta mardröm och något man inte ens vill tänka på.

En som vet hur det känns att förlora ett barn är en pappa till en fyraårig flicka. Hans dotter hamnade mellan stolarna när det gällde tillgången till den viktiga palliativa vården. Varken kommunen eller landstingen ville ta ansvar för den lilla flickan, vilket fick förödande konsekvenser.

Pappan berättar på ett känslösamt sätt: När hon föddes på BB fanns sköterskor och doktorer beredda. När hon gick bort var vi ensamma och fick inte någon hjälp från någon. Det värsta var inte att min flicka dog. Det värsta var att min flicka hade ont och att vi inte kunde hjälpa henne. Pappans berättelse är naturligtvis skrämmande och smärtsam – en berättelse som egentligen aldrig skulle behöva berättas i ett land som Sverige.

Herr talman! Många familjer önskar att deras svårt sjuka barn får vårdas hemma så långt det är möjligt. Då är det viktigt att det finns tillgång till ett palliativt hemsjukvårdsteam, oavsett var man bor i landet, så att barnen och deras föräldrar kan känna sig trygga med den medicinska behandlingen, som smärtlindring, men också kunna få psykologiskt stöd och råd i den extremt svåra situation som de befinner sig i.

I dag är dock tillgången till den palliativa vården för barn ojämlig över landets regioner och kommuner. I dag spelar ålder, diagnos och bostadsort stor roll för vilken hjälp man kan få.

När det gäller vuxna har kommunen skyldighet att erbjuda hemsjukvård. Barn har inte samma skyddsnät på grund av att kommunerna har ansvar för hemsjukvård bara från en viss ålder, oftast från 18 år. Problemet uppstår då det inte finns några tydliga överenskommelser mellan kommun och landsting, och man har inga underlag att agera efter. Det innebär i förlängningen att barnen och föräldrarna kommer i kläm.

Vi menar att det nu är dags att införa ett lagstadgat krav som tydliggör och förstärker kommunernas och landstingens ansvar på detta extremt viktiga område, vilket säkerställer en sammanhållen vårdkedja.

Det är viktigt att komma ihåg att alla familjer inte vill att deras svårt sjuka barn ska vårdas hemma och att respektera även deras önskemål. Det är viktigt att det finns alternativ för familjen. I dag finns i landet ett hospice med åtta vårdplatser för svårt sjuka och döende barn, vilket är alltför lite för att täcka det behov som finns.

Föräldrar som befinner sig i denna extremt svåra situation, med all den oro det innebär, ska inte behöva kämpa för att deras barn ska få rätt till en fullgod palliativ vård i livets slutskede. Barn och ungdomar ska naturligtvis ha rätt till samma palliativa vård som vuxna, oavsett var i landet de bor. Allt annat är fullständigt oacceptabelt, och det kan säkert alla här hålla med om.

Herr talman! Den palliativa vården för barn har både likheter och skillnader vid en jämförelse med den palliativa vården för vuxna. Det är viktigt att inte betrakta barn som vuxna, även om de drabbas av fysiska, psykiska och andra problem som en obotlig sjukdom innebär. I det nuvarande nationella vårdprogrammet för palliativ vård finns inget avsnitt om barn, vilket jag anser är otillfredsställande.

Herr talman! Till sist: En god palliativ vård handlar om att lägga liv till dagarna och inte att lägga dagar till livet.

Vi ställer oss bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall bara till reservationerna 10, 19 och 34.

I detta anförande instämde Julia Kronlid (SD).

Anf. 84 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Det betänkande som vi nu debatterar är det största motionsbetänkande som vi har här i riksdagen. Det är mer än 200 förslag som vi ska ta ställning till. Det är bra att intresset för de viktiga hälso- och sjukvårdsfrågorna är så stort bland kammarans ledamöter, för trots att vi har en sjukvård i världsklass är det mycket stora utmaningar som den svenska sjukvården står inför.

Herr talman! Det som dock oroar mig är det bristande engagemanget från regeringens sida på det här området. Vi har sett att regeringen i stort sett inte har lagt några propositioner på området. De som har lagts fram har varit sådana där förarbetena har gjorts av alliansregeringen.

Kanske ännu allvarligare är att regeringen inte heller tillsätter några nya utredningar för att komma med förslag inför de stora utmaningar som hälso- och sjukvården står inför. Under 2006–2007 tillsatte alliansregeringen nästan tre gånger så många utredningar som vänsterregeringen har gjort under motsvarande tid.

Det märks också med all önskvärd tydlighet i socialutskottet. Under de fem första månaderna av denna mandatperiod har vi bara sammanträtt en tredjedel av den tid som socialutskottet hade för sammanträden efter regeringsskiftet 2006 – 21 timmar då mot bara 9 timmar i dag.

Under alliansåren var också reformtempot högt i hälso- och sjukvården. Vi fick Vårdval Sverige som gav alla oss svenskar rätt att själva bestämma vilken primärvård vi ville anlita. Samtidigt blev det möjligt för dem som uppfyllde kvalitetskraven att öppna vårdcentraler. I Centerpartiet tycker vi att det är viktigt att gå vidare med den utvecklingen inom primärvården. Inte minst måste man göra något åt bristen på allmänläkare och lyfta ansvaret till nationell nivå.

Sverige ligger på tredje plats inom OECD vad gäller läkartäthet. Trots det är det just bristen på läkare som det pekas på när man är ute i primärvården. Här måste regeringen gå vidare med ytterligare reformer.

Vi fick under våra regeringsår en patientsäkerhetslag som nu styr mot en allt säkrare vård. Den kombinerades med stimulansbidrag för att ytterligare påskynda utvecklingen, men det är fortfarande alldeles för många patienter som skadas i vården. It-systemen måste bli bättre för att undvika felmedicineringar. Det måste också till betydligt bättre rutiner för kontakt mellan specialistvård och primärvård och inte minst med den sjukvård som bedrivs i kommunerna. Många skadas fortfarande beroende på att överrapporteringen inte fungerar. Här måste regeringen gå vidare med ytterligare reformer.

Vi fick under våra år vid makten fram ändringar i hälso- och sjukvårdslagen som ställde högre krav på tillgänglighet. Detta i kombination med kömiljarden gjorde att köerna i sjukvården blev betydligt kortare än de var 2006. Det blev bättre, men det är långt ifrån bra. Hur tänker den nuvarande regeringen agera för att köfri sjukvård ska nås? Det är det ingen som vet.

Vi har fått en nationell cancerstrategi som gör att vi i dag går mot en sammanhållen cancersjukvård med bättre resultat och kortare köer. Tack vare initiativ från alliansregeringen kommer nu också en satsning att göras för att cancersjukvården ska bli mer likvärdig och köerna minska. Men var finns initiativen från den nuvarande regeringen?

Den mest glädjande förändringen var att vi började gå mot en mer jämlik vård. I december 2012 lanserade alliansregeringen sin strategi för jämlik vård. Vi kan se, inte minst i det material som Socialstyrelsen publicerat, att förbättringar sker. Det här är långt ifrån tillräckligt. Det krävs ytterligare reformer. Men ingenting händer från regeringens sida vad gäller jämlik sjukvård.

Ett av ytterst få initiativ som tagits av vänsterregeringen på hälsoområdet är kartläggningen av ojämlikheterna i hälsa. Från Centerpartiets sida tycker vi att det är bra. Vi har som parti vid upprepade tillfällen tagit initiativ till att Sir Michael Marmot bjudits in hit till riksdagen för att tala. Varje sten måste självklart vändas för att vi ska minska ojämlikheterna i hälsa och tillgång till sjukvård.

Hur ska vi skapa en sjukvård där klinisk forskning får mer plats? Hur ska vi se till att nya behandlingsmetoder snabbare blir tillgängliga för alla runt om i landet? Det finns en lång rad stora utmaningar som svensk sjukvård står inför, utmaningar där vi som politiker måste öppna för nytänkande och entreprenörskap.

Det dystra är, herr talman, att initiativen från regeringen i stort sett helt lyser med sin frånvaro. Men visst kan det vara förklarligt, i och med att socialdemokrater, miljöpartister och även vänsterpartister före valet gjorde en ära i att inte på något vis förbereda en gemensam politik inför valet. När vi för ett år sedan hade motsvarande debatt om ett motionsbetänkande var det bara på en enda punkt som de tre partierna var överens: Alliansregeringens arbete med den nationella cancerstrategin var bra och borde fortsättas. Det är, herr talman, en rätt begränsad grund för ett regeringssamarbete. Det vi ser resultatet av i dag är en total avsaknad av handlingskraft inom sjukvårdspolitiken från regeringens sida.

Än mer tragiskt blir det när den gemensamma grund som verkar finnas från vänsterpartierna sida är den närmast socialistiska vanföreställningen att den svenska välfärdens och inte minst den svenska sjukvårdens allra största problem är att en mindre del av vår äldreomsorg och sjukvård bedrivs av aktiebolag. I stället för att angripa kvalitet hänger man upp sig på driftsform. I stället för att lyfta fram goda exempel där patienter och personal är nöjda bedriver man en häxjakt på entreprenörer i välfärden.

Trots att inga beslut har fattats här i kammaren har vänsterregeringen lyckats skapa stor oro bland både patienter och personal. Regeringen har trotsat ett tillkännagivande från riksdagen och ska nu utreda hur vårdvalet ska avskaffas. Det kommer inte att leda till några stora skillnader, hävdades det när vi senast förde den här debatten här i kammaren. I de landsting där vänsterpartierna styr är man så klok att man kommer att sätta patienternas behov av sjukvård före socialistisk ideologi, sades det från vänsterhåll – man kommer nog att låta patienterna få bestämma.

Men så är det inte. Vi har sett att de landsting där vänsterpartierna styr snarast raserar sjukvården. I Jämtland, där läkarbristen är stor, har den socialdemokratiska landstingsledningen med stöd från Vänsterpartiet och Miljöpartiet skrämt bort många av läkarna från landstingets hälsocentraler. Dessutom uppvisar man en fientlig attityd mot de privata alternativen.

Det mest hårresande exemplet kom häromdagen. I Västernorrland har man tagit initiativ till att ge landstingsledningen i uppdrag att utreda om det inte går att ställa krav på vinstbegränsningar för de privata vårdgivarna. Med de problem man har i det landstinget lägger man krutet på att jaga stackars privata vårdgivare med blåslampa fast de erbjuder bra kvalitet, nöjd personal och nöjda patienter. Dessutom är detta sannolikt helt olagligt.

Det ska bli intressant att få höra Kristina Nilsson, som kommer från det landstinget, kommentera i talarstolen hur hon ser på det. Är detta det resultat vi kommer att se i ett läge där vänstersidan lyckas i sitt uppsåt att ta bort det fria vårdvalet i de landsting där man själv styr?

I Västerbotten rustar man ned sjukvården i inlandet, så att invånarna i Dorotea har valt att ockupera sin sjukstuga. Nu har landstingsledningen beslutat att lösa situationen genom att skicka polis och kronofogde för att lyfta ut de förtvivlade Doroteaborna.

I mitt hemlän Gävleborg drivs Bollnäs sjukhus sedan flera år tillbaka på ett framgångsrikt sätt av vårdföretaget Aleris. Det är Centerpartiet och

Socialdemokraterna i landstinget som har beslutat att lägga ut det här på entreprenad. Det är i dag ett av Sveriges bästa småsjukhus. Men den socialdemokratiska sjukvårdsministern har nu gått ut och sagt att han ska sätta stopp för att sälja ut akutsjukhus. För mig och de flesta i Gävleborg är det fullkomligt obegripligt varför Socialdemokraterna i regeringsställning väljer att ifrågasätta ett av de mest välfungerande sjukhusen i Norrlands inland av ett enda skäl: att det drivs av privata Aleris.

Herr talman! Svensk sjukvård håller fortfarande världsklass, men utvecklingen kräver ett fortsatt högt reformtempo. Det som inte behövs är den socialistiska demagogi som nu styr den nationella sjukvårdspolitiken.

Jag och Centerpartiet står bakom samtliga C-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 21 och 28.

Anf. 85 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Det var väldigt bombastiskt här i dag. Jag går nästan in på samma tema. Det känns som att det är ett litet krig på gång här i den mycket tomma salen.

Under sina åtta år vid makten fokuserade den förra regeringen på att göra hälso- och sjukvården till en marknad med styrmedlet ”här kan du tjäna pengar”. Sedan 1990 har det genomförts olika reformer i syfte att marknadsanpassa och privatisera svensk sjukvård. Har det varit bra och lyckosamt? Flera tydliga indikatorer och siffror tyder på att reformerna sammanfallit med en sjunkande kvalitet. En intressant indikator är Sifos undersökningar av svenskarnas förtroende för vården. År 2011 hade 60 procent av svenskarna högt förtroende för vården. År 2014 var motsvarande siffra 41 procent. Förtroendet hade alltså sjunkit med 19 procentenheter. Det kan man fundera på. Jag tycker att vi har problem i svensk hälso- och sjukvård.

Det talas mycket om olika landsting här. Jag föreslår fortfarande en liten tripp i Stockholms läns landstings mycket misskötta hälso- och sjukvård. Där kan man se på olika typer av felsatsningar. Vi ska inte gå närmare in på det. Men som sagt tycker jag att vi har problem.

En bra och jämlik hälsa är det viktigaste målet för vården. Vänsterpartiet ser sjukvården som en viktig del av den gemensamma välfärden. Resurserna måste helt enkelt styras dit där de behövs bäst. Beslutet om att påtvinga landstingen vårdvalssystem genom LOV, lagen om valfrihet, som jag i stället vill kalla etableringsfrihet, har skapat en ojämlik hälsa på olika sätt. Vi tycker inte att man ska sälja ut hela eller delar av sjukhus. I stället kan man reformera sjukhusen inifrån. Jag kommer in på det senare.

Vi vill ha en sjukvård som jobbar förebyggande och hälsofrämjande och utgår mer från en social helhetssyn. Kvinnor och män ska ha samma rätt till god hälsa. Ingen diskriminering ska förekomma på grund av funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller etnicitet. Papperslösa, asylsökande och gömda ska ha full sjukvård. Det enda sättet att klara framtidens vårdbehov är att slå vakt om en skattefinansierad

vård. Privata försäkringar leder till ökade orättvisor och till att fel grupper prioriteras. Det bör vara inriktningen för den nationella hälso- och sjukvårdspolitikerna.

Skillnader i hälsa mellan grupper med olika utbildningsbakgrund är fortfarande väldigt tydliga. Alla stora dödsorsaker i befolkningen – hjärtsjukdomar, stroke, cancer, olyckor, självmord och alkoholrelaterade diagnoser – är vanligast bland dem med kort utbildning. Det är också den grupp som rapporteras ha sämre allmänt hälsotillstånd och mer psykisk ohälsa. Den förra regeringens intresse för frågan var minimalistiskt, om jag får säga så. Detta handlar nämligen om klass.

Kvinnor med endast grundskoleutbildning är den grupp som i flera avseenden har haft den minst gynnsamma hälsoutvecklingen. Dödligheten i åldersgruppen 35–64 år har minskat med 6 procent. För kvinnor med eftergymnasial utbildning har minskningen i dödlighet varit 33 procent. Det är en viss skillnad.

Det hade man behövt titta mer på under de åtta åren. Vi är oerhört glada för att regeringen ska tillsätta en kommission för jämlik hälsa. Vi hoppas på hands on, säger jag till den sittande regeringen. Det är inte floskler som skapar jämlikhet i Sverige.

Av oss svenskar har 17 procent olika diagnoser som depression och ångest, och psykisk ohälsa är en stor folkhälsofråga. Vi talar väldigt lite om det. Det kan drabba vem som helst när som helst. Men också det är klassbundet. Det är de som har kortast utbildning som drabbas av psykisk ohälsa.

En grupp som har drabbats är unga kvinnor och specifikt kvinnor med självskadebeteende. Det har varit och är fortfarande en väldigt utsatt grupp. Det är flickor och unga kvinnor med självskadebeteende som den vanliga psykiatriska vården inte anser sig kunna behandla i vissa fall.

De förs fortfarande över till rättspsykiatri där de hamnar på samma avdelningar som personer, oftast män, som har begått brott av olika slag och då ofta våldsbrott. De flesta av de kvinnorna är i åldrarna 20–30 år, men det finns även yngre kvinnor. Det är förstås helt kontraproduktivt, och det sker fortfarande.

Två av de voteringar som vi kommer att vilja genomföra nästa vecka gäller yrkandena 12 och 13 om att det bör införas ett förbud mot att placera personer som inte är dömda eller misstänkta för brottsliga handlingar vid rättspsykiatriska kliniker. Det står i strid mot allmänt rättsmedvetande, mänskliga rättigheter och barnkonventionen.

Hela ryggraden i hälso- och sjukvården är personalen. Vad man kan säga är att personalsituationen inte riktigt är på topp inom hälso- och sjukvården. Vi kan se rapporter från Skåne, Stockholm och i stort sett hela Sverige.

Ett exempel är att det råder en enorm brist på specialistutbildade sjuksköterskor, och antalet minskar stadigt. Genomsnittsåldern är väldigt hög i den gruppen. Många kommer att gå i pension under de år som kommer.

Under de senaste 20 åren har antalet utbildade specialistsköterskor sjunkit från 70 till 40 procent om man tittar i hela sjuksköterskebranschen. En anledning till det är hur man utbildar sig till specialistsjuksköterska. Till skillnad från läkaren tar då oftast en kvinna tjänstledigt och lever på studiemedel för att specialisera sig.

En annan anledning är löneutvecklingen. En specialistsjuksköterska tjänar i genomsnitt 6,2 procent mer än en sjuksköterska. Det tar i genomsnitt 19 år att komma i kapp kostnaderna för att man har vidareutbildat sig. Det gäller mest kvinnor. Det är kanske inte förvånande, måste jag tyvärr säga.

Personalen är den viktigaste resursen inom hälso- och sjukvården. Genom att man satsar på bra löner, goda arbetsförhållanden, arbetsplatsdemokrati, utökad personaltäthet och möjligheter till utveckling i jobbet kan sjukvården bli ännu mer effektiv och hälsofrämjande. Jag tycker att vi kan bättre.

Ni har sagt i den förra högerregeringen att vi talar väldigt mycket om form. Men ni har varit helt fokuserade på att få ut så mycket som möjligt. Det kan man se klara spår av. Vi kan nå en jämlik hälso- och sjukvård med en personalpolitik som gynnar utveckling, kompetens och tillfredsställelse. Vi behöver ta ett helhetsgrepp för att trygga sjukvårdens personalförsörjning. Det är A och O.

Det är personalen som är sjukvårdens guld och ryggrad. Det är inte riskkapitalisterna. Jag vill lyfta fram två motioner och yrkar bifall till reservationerna 12, 13 och 2.

Anf. 86 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag kan inte undvika att ta tillfället i akt och ställa några frågor till Karin Rågsjö. Vänsterpartiet driver nu tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet en väldigt socialistisk hälso- och

sjukvårdspolitik i Sverige, där målet är att få bort de privata alternativen, kosta vad det kosta vill.

Jag har tidigare i debatten lyft fram några olika exempel. Vi kan ta dialysavdelningen på Visby lasarett. Den hade jättestora problem så länge den drevs av Gotlands kommun och lasarettet. Det var problem med att få läkare och sjuksköterskor. Det var dåligt kvalitet och missnöjda patienter.

Man lade ut den på entreprenad. Det var det multinationella i och för sig svenskägda företaget Diaverum som tog över. I dag har man gått till att bli en av de populäraste öppenvårdsmottagningarna på Gotland. Det är inte den bästa i Sverige, men den är någonstans i mitten vad gäller kvalitet på dialys. Den har mycket nöjd personal och dessutom nöjda patienter. Vad är det som är fel?

Det andra exemplet är något som ofta lyfts fram i diskussionen, och det är Bollnäs sjukhus. Det var tidigare ett litet sjukhus med stora problem som drevs av Landstinget Gävleborg. Efter att det lades ut på entreprenad av Socialdemokraterna och Centerpartiet i Gävleborg är det i dag klassat som ett av Sveriges bästa småsjukhus.

Genom att i avvägningen hävda en socialistisk ideologi, det vill säga att se till att få bort de privata sjukhusen, offrar man kvalitet, bryr sig inte om att personalen är nöjd och bryr sig inte om vad patienterna tycker.

Är det inte dags att Vänsterpartiet på något vis inte bara läser Karl Marx och de ideologiska texterna utan ger sig ut i sjukvården och tittar hur det i praktiken fungerar och ser vilka ganska förödande konsekvenser det skulle få både på dialysavdelningen på Visby lasarett och på Bollnäs sjukhus?

Detta sker i ett läge där man säger: De privata företagen är inte välkomna. Detta ska drivas i egen regi.

Anf. 87 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Vi sitter inte bara i små studiecirklar, Anders. Vi är också ute i verkligheten. Det var länge sedan jag läste någon form av marxistisk ideologi, däremot är jag ofta ute i verkligheten.

När det gäller de privata initiativen kallar ni oss för fundamentalister. Jag kan bolla tillbaka och säga att det är ni som har varit fundamentalister. Ni har haft som mission i alla branscher, oavsett om det SJ, tåg eller sjukhus, att få ut så mycket som möjligt till privata intressen.

Det viktiga är vinsterna och vad det får för konsekvenser. Man kan exempelvis titta på lagen om valfrihetssystem, som låter himla fin. Vi är inte emot valfrihet. Vi är emot vinsterna. Resurserna måste styras dit där de hör hemma och behövs mest.

Etableringsfriheten med LOV har inneburit en större ojämlikhet i hälsa. Det gäller absolut om man tittar var man har öppnat sina privata vårdcentraler. Jag har ingenting emot att till exempel Ersta driver sitt sjukhus, för det görs non-profit. Problemet är de stora vinsterna och de ogenomträngliga bolagen. Det är ett problem.

Jag tycker att man ska ha en blandad kompott med både landstingsdriven verksamhet och privat verksamhet. Problemet är de

extrema vinsterna som har tagits ut och att det har blivit ogenomträngligt och icke-transparent.

Problemet är att politikerna har fått avhända sig kollen över hälso- och sjukvården medan marknaden styr hälso- och sjukvården, som det delvis har blivit i Stockholm. Så kan det gå. Det är inget fel med själva idén att man ska kunna välja. Men vilka är det som har kunnat välja och vraka? Det är mest företagen.

Saken är den, Anders, att det inte är så fantastiskt jämlik hälsa när man tittar ut över Sverige. Det måste vi kanske fundera på. Om Erstastiftelsen bedriver sin fantastiska sjukvård har jag inget problem med det. Men om det är ett annat bolag som plockar ut väldigt stora vinster i sin verksamhet tycker jag att det är ett problem. Det är mina och dina skattepengar. De ska gå till dem som behöver dem mest.

Anf. 88 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Tyvärr lyssnade Karin Rågsjö inte på min fråga. Det handlade inte om lagen om valfrihetssystem som tillämpas i primärvården utan lagen om upphandling.

I Landstinget Gävleborg och på Gotland hade politikerna kommit fram till: Vi kan inte driva verksamheten på ett riktigt bra sätt. Vi bestämmer oss för att lägga ut den på entreprenad. Vi vill kanske ha en lägre kostnad, men vi vill ha en hög kvalitet, nöjd personal, många som söker tjänsterna och nöjda patienter.

Där har man lyckats så väl. Bollnäs sjukhus är ett av Sveriges i dag bästa småsjukhus. Likadant är det med dialysavdelningen på Visby lasarett. Politikerna bestämmer sig för att lägga ut på entreprenad, och man når målen. Man får en lägre kostnad, högre kvalitet, nöjdare patienter och dessutom personal som verkligen trivs och känner att den har ett stort inflytande på sin arbetsplats.

Det är i det läget som Karin Rågsjös parti Vänsterpartiet tillsammans med vänsterpartierna i regeringen nu vill lägga en död hand över detta. De säger att det inte ska vara tillåtet vad gäller akutsjukhus. Där ska man inte få "sälja ut" verksamhet oavsett om det blir bättre kvalitet, billigare, mer nöjd personal och dessutom nöjdare patienter.

Det är där som det blir fullständigt absurt för mig. I ett läge där det här gäller, i de områden där politikerna bestämmer det, ska man inte få göra det beroende på att socialistisk ideologi ska styra den nationella sjukvårdspolitikerna i dag. Varför, Karin Rågsjö, ska det inte vara möjligt för det landsting som själv väljer det att lägga ut delar av akutsjukvården på entreprenad, på ett privat företag eller på ett non-profit-företag? Varför ska det vara en sortering utifrån driftsform och inte utifrån kvalitet, nöjda patienter och nöjd personal?

Anf. 89 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det skulle vara helt underbart, Anders, om det var politiker som fick bestämma över hälso- och sjukvården på ett bra och fiffigt sätt och verkligen lade an på att utveckla de verksamheter som

finns. Man frånhänder sig det när man säljer ut stora delar av verksamheten. Man tappar kollen till slut. Det är jag helt övertygad om efter att ha sett mig om i Sverige.

Jag vill ha en politikerdriven hälso- och sjukvård i samtliga landsting. Och jag tycker inte att man ska köpa loss delar av sjukhus. Det är de stora aktörerna som gör det. Det är inte de små aktörerna som gör det utan de stora aktörerna. Då frånhänder man sig sitt ansvar som politiker.

Du säger att det blir fantastisk kvalitet och att vi sänker kostnaderna. Jag är alltid lika intresserad av hur det går till. Det är låga kostnader och fantastisk kvalitet. Alla är jättenöjda, och alla höjer sina löner. Det är intressant.

Det viktiga är att vi har en hälso- och sjukvård som landar där den ska vara. Då måste man också ha kontroll över den. Och min erfarenhet är att när man säljer ut delar av sjukhus eller delar av en verksamhet tappar man kontrollen som politiker. Det blir andra som styr. Du tycker att det är någon sorts socialism att politiker ska styra verksamheten. För mig är det demokrati när det ser ut på det sättet. Jag har större tilltro till det än till att stora bolag ska rådda runt verksamheten. Det måste jag säga.

Anf. 90 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det finns flera saker i Karin Rågsjös anförande som jag skulle vilja ställa frågor om. Men jag börjar i den här änden.

För någon vecka sedan var det en debattartikel i Aftonbladet, skriven av en man vid namn Rozze Baleng. Rubriken var "Vinster viktiga även för vänsterföretagare". Han beskriver hur han tillsammans med sin mamma, om jag minns rätt, har startat den enda privata barnmorskemottagningen i Botkyrka och att de gärna skulle vilja utveckla och sprida det konceptet. De har sett att de kan tillhandahålla vård som patienter i Stockholmsområdets söderförort efterfrågar.

Han skriver att de äger företaget tillsammans, att de skattar för all eventuell vinst i Sverige och att de ser sin investering som ett hopp om en pensionsförsäkring. Han beskriver hur vinst, även om den är liten ifall den kommer, är en förutsättning för möjligheten att vara med och betala skatt, eftersom vi beskattar vinster. Men framför allt beskriver han den vård som han och hans mamma brinner för att kunna ge till medborgarna.

Min fråga till Karin Rågsjö är: Ser ni alla som ger sig in i vårdverksamhet som utsugare, som någon som bara är med för vinstens skull? Så har det låtit i andra debatter som vi har haft i frågan. Är det aldrig så att den engagerade personalen, engagemanget för att ge den bästa vården till medborgarna, finns hos den som är entreprenör? Är det givet att det finns hos den som har valt att ge uttryck för sitt engagemang genom politiken?

Anf. 91 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det är trist att man måste öppna olika verksamheter för att ha hopp om att få en sjyst pension. Det är tråkigt att vi har kommit så

långt. För det var väl det du sa, Emma Henriksson, att de såg det som en pensionsförsäkring?

Jag har ingen koll på just det företaget. Inom vänstern har vi sagt att vi självklart tycker att valfrihet och non-profit-företag är jättebra. Men det blir ett problem när företag plockar ut alltför mycket vinst.

Just Botkyrka är lite intressant. Där har den borgerliga Alliansen i Stockholm tyvärr inte öppnat någon vårdcentral exempelvis. Man har kvar samma trista sex stycken till skillnad från i andra, mer rika, områden i Stockholmsregionen.

Det intressanta är vem som gör vad. Politikerna frångår sig något sorts ansvar när de säljer ut så stora delar av verksamheten som Stockholm läns landsting har gjort. Om vi tittar på exempelvis antalet vårdcentraler som har öppnats kan vi se att det är väldigt många privata i förhållande till landstingsdrivna i dag.

Vi har inga problem med att man driver en verksamhet, men då ska det vara politikerna som bestämmer var den verksamheten ska ligga och helst också vad den ska innehålla. Jag tycker att man ska ha en politiskt styrd vård. För mig är det jätteviktigt att den är styrd av politiker och exempelvis duktiga tjänstemän som sedan säger till den killen "Det är jättebra att du öppnar en mödravårdscentral här i Botkyrka. Var så god och gör det! Men ta inte ut vinsten." Politikerna ska bestämma var man ska etablera sig.

Jag hoppas att vi kan ha en hälso- och sjukvård där det går att utveckla en verksamhet och där personalen också kan växa. Till exempel kan man kanske se fler personalkooperativ. Man kan jobba med intraprenad. Man kan jobba på massor av olika sätt. Men politiker ska aldrig frångå sig det politiska ansvaret över hela hälso- och sjukvården.

Anf. 92 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Nu ser vi ganska många exempel på att politiker just frångår sig ansvaret. Man låter de egendrivna verksamheterna gå med förlust. Och trots att de inte alltid lyckas leverera vård av hög kvalitet får verksamheterna fortsätta med förlust. Man riskerar skattebetalarnas pengar år efter år.

Det som är mest tragiskt med Vänsterpartiets hållning i de här frågorna är dock att de inte värnar kvaliteten i första hand, utan de har naglat sig fast vid driftsformen.

Jag delar förvisso ambitionen om att vi ska ha en jämlik vård. Det är otroligt viktigt. Det ska bli bättre tillgänglighet för alla. Och vi vet att det finns stora hälsoklyftor. På grund av våra olika bakgrunder har vi olika förutsättningar för att få tillgång till god vård men också olika ingångar i form av eget kapital. Det handlar inte bara om pengar utan också om vilket eget driv man har, vilka egna resurser i form av kunskap man har för att komma till vården och ta till sig av den vård som faktiskt finns.

När Karin Rågsjö säger i sitt exempel att dödligheten har minskat med 6 procent i den grupp som är mer utsatt och minskat mer för de som är mer resursstarka låter det inte som att det finns någon ambition att vara glad

för den minskning som har skett. I stället är hon enbart frustrerad över den skillnad som finns. Hade det varit bättre om det hade varit precis samma utveckling för båda grupperna men om ingen hade fått minskad dödlighet?

Ambitionen måste vara att dödligheten ska minska för alla och att vi ska satsa extra resurser på att minska den mer, inte att den ska hållas nere för de som är mer resursstarka.

Anf. 93 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Problemet när det gäller jämlik hälsa, Emma, är den stora skillnaden mellan dem som har låg utbildning och dem som har högre utbildning. Det är en otrolig klassfråga. Och när det gäller cancer, stroke och alla typer av dödlighet är gruppen med låg utbildning överrepresenterad. Man kan inte bortse från att det är en extrem skillnad. Det är 6 procents minskad dödlighet till skillnad från 33 procent. Det är faktiskt en gigantisk skillnad. Det slår också igenom på deras barn. Det är ett gigantiskt problem som vi borde ta tag i och som vi borde ha tagit tag i för länge sedan. Det har pågått hur länge som helst. Jag är glad över kommissionen och hoppas att det kan bli en ändring.

Visst kan jag vara glad över 6 procent. Men jag blir desto ledsnare över att det är en sådan extrem skillnad. Utifrån att man är född in i en familj, in i en släkt, med ett socialt arv har man fått vissa förutsättningar. Och när det gäller hälsa är det supersvårt att jobba sig bort från det. Det borde ha uppmärksammats, även av er under de här åtta åren.

Jag skulle önska att vi hade en hälso- och sjukvård som styrdes av politiker och där man gav personalen möjligheter att växa. Jag har aldrig sysslat med hälso- och sjukvårdsfrågor tidigare, utan jag har jobbat med sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor, men jag tycker att det är ett gigantiskt problem att hälso- och sjukvården – även den landstingsdrivna – ofta är toppstyrd och så väldigt lite transparent. Oavsett om vården är privat eller landstingsägd har personalen så lite power och så extremt trista löner, speciellt kvinnorna.

Anf. 94 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! Det här är ett motionsbetänkande. Vi i Folkpartiet står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation nr 32 – det står 32 i betänkandet, så det är fel i den utdelade listan – om surrogatmoderskap.

Jag instämmer i den kritik som Emma Henriksson och framför allt Anders W Jonsson har riktat mot sittande regering för avsaknaden av förslag. Det förslag som kom i höstas gällde det fria vårdvalet, och det lade en blöt filt på utvecklingen i primärvården som är så viktig. De som har startat egna vårdcentraler samordnar resurserna på ett effektivt sätt. Det är ju en akilleshäla i svensk hälso- och sjukvård att det är så dålig samordning på många håll av de insatser som görs för patienterna.

Det är inte skattehöjningar vi behöver. Det vi behöver är att skattemedlen inom hälso- och sjukvården används på ett effektivt sätt.

Politiker höjer skatter därför att någonting är galet, men de tittar inte på hur de kan göra något åt orsakerna till att pengarna inte används effektivt.

Vi i Folkpartiet står naturligtvis bakom hälso- och sjukvårdslagen och den solidariska finansieringen, så det ska jag inte fördjupa mig i under den korta tid som vi har för debatten. Jag tänker mera sikta in mig på några av de motioner som vi har väckt och som behandlar delar av det glömda Sverige – det Sverige som borde få sina behov tillgodosedda fullt ut men som inte får det i dag.

Det finns personer med sällsynta diagnoser. Kunskaperna om dessa diagnoser är bristfälliga ute i vården. Jag inser att det inte är så lätt att kunna tillräckligt mycket om alla dessa några hundra sällsynta diagnoser. Om något ute i vården är oförklarligt bör man misstänka att det kan vara fråga om en sällsynt diagnos för vilken specialister kan erbjuda vård och hjälp. Socialstyrelsen har ansvar för att lämna förslag om samordning och andra insatser för att dessa patienter inte ska ramla mellan stolarna. Förslaget ska komma 2017, så vi får avvakta det.

När det gäller de för tidigt födda barnen är vi fantastiskt bra på neonatalvård i Sverige. Men sedan då? Här är det verkligen tal om bristande samordning av insatser för de barn som har bestående skador efter sin för tidiga födsel. Föräldrarna får ofta en väldigt tung administration för att allt ska fungera. Sedan motionen väcktes har Socialstyrelsen kommit med en vägledning. Vi får nu avvakta och se vilken effekt vägledningen har. Syftet är ju att just samordna insatserna på ett bra sätt.

Vi har flera gånger varit inne på att hälso- och sjukvårdens bas är primärvården. I fortsättningen ska mer och mer skötas i öppen vård, dels för att vi kan göra det med all teknik som har utvecklats, dels för att det är bättre för patienterna att inte behöva sitta på mottagningar och byta infektioner. Där har vi mycket att lära av den glesbygdsmedicin som har utvecklats i Storuman och i Arvidsjaur. I glesbygdskommuner har nöden tvingat fram denna utveckling för att man inte har kunnat sköta hälso- och sjukvården på ett bra sätt med mindre än att man har varit snabb på att ta till sig ny teknik.

Vi menar att det arbetssättet ska spridas över landet till skärgårdar och så vidare. Jag tror också att det arbetssättet är fullt användbart och bra i tätort. Det är därför som vi vill att man ska satsa på ett center för glesbygdsmedicin och knyta det till universitet. Jag kan se framför mig att universiteten i Finland, Norge och Sverige samarbetar i Nordkalotten om detta.

Sedan har jag en speciell motion, och det var med anledning av den som jag yrkade bifall till reservation 32. Den handlar om surrogatmoderskap. Här finns det myter och också en kränkande syn på de kvinnor som ställer upp för att ge liv åt ett barn till ett par som längtar efter att bli föräldrar. Man har talat om att detta är prostitution och att det är tunnor som går omkring med dessa barn och sedan talar man också om surrogatbarn, något som jag tycker är väldigt stötande. Barn är barn.

Jag har tidigare sagt här i kammaren att surrogat för mig är någonting som är sekunda. Jag är född före andra världskriget, och surrogatkaffe och annat var ju sekunda varor som skulle ersätta originalvaran. Jag vill egentligen byta ordet surrogatmoderskap mot vårdmoderskap, men det går inte, säger språkmänniskorna. Och man får ju välja sina krig. Surrogacy används internationellt, och det har inte den negativa klang som surrogat har i Sverige.

Jag vill gärna läsa upp det som Folkpartiet i sin partimotion om hbtq-frågor skriver:

Vi anser att om det kan skapas nya former för barn att komma till världen under former som är trygga för både barnet och surrogatmamman ska det välkomnas. De forskningsstudier som hittills gjorts pekar på att detta är möjligt. I svensk lagstiftning bör det till exempel finnas tydliga regler om att både föräldrarnas och surrogatmammans situation ska utredas. Utredningen bör klart visa att surrogatmamman inte tar på sig uppdraget av ekonomiska skäl. Det är också viktigt med rådgivning och stöd under hela processen. Det är också viktigt att barns rätt till sina föräldrar och föräldrars skyldigheter för planerade barn tydliggörs.

Det är vad vi säger i den här frågan som ju utreds. Som jag har förstått det har utredningstiden förlängts, och det tycker jag är bra. Den här utredningen behöver all den tid som behövs för att ta in kunskap från andra delar av världen där det finns en lång erfarenhet av surrogatmoderskap.

Beträffande sänkning av åldersgränsen för juridiskt kön finns det nu en utredning överlämnad som bereds i Regeringskansliet. Jag hoppas att den beredningen inte tar för lång tid.

Det finns andra utredningar som är i princip färdiga, till exempel den om insemination av ensamstående. Lagförslaget är klart, men det har gått fyra år efter riksdagsbeslutet om att ensamstående kvinnor ska ha möjlighet till assisterad befruktning. Vi skrev då att det skulle ske skyndsamt att ta fram lagförslaget. Här är alliansregeringen medskyldig, men eftersom lagförslaget nu är klart kan man förvänta sig att regeringen också lägger fram det på riksdagens bord. Det finns en majoritet i riksdagen för det förslaget.

Anf. 95 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag begärde replik bara för att kunna yrka bifall till mina motioner. Jag är ledsen, Barbro, men det var enda sättet.

Jag yrkar bifall till reservation 2 och reservation 18. Det var detta jag ville säga.

(BARBRO WESTERHOLM: Jag blir nästan lite besviken över att inte skattefrågan kom upp.)

Anf. 96 KRISTINA NILSSON (S):

Herr talman! Hälso- och sjukvårdsfrågorna är ett område som väcker stort engagemang. Det märks inte minst här. De 220 motionerna, som Emma inledde med att tala om, handlar om allt från enskilda diagnosers

behandling till hur system, strukturer och kontroll ska förbättras och utvecklas. Med hjärtat kan jag känna att många motioner är behjärtansvärda, men man kan som ni vet inte prioritera att göra allt som man vill omedelbart alla gånger.

Som ny i socialutskottet har jag roat mig lite med att läsa ur tidigare debatter på hälso- och sjukvårdsområdet. Jag tycker att det finns en hel del som känns glädjande, till exempel att vi alla brinner för att utveckla kvaliteten, förbättra och skapa större nytta för våra medborgare, även om vi i vissa delar vill ta lite olika vägar mot målen.

Jag tänkte i mitt anförande ta upp några delar där jag hoppas att vi ska komma framåt under mandatperioden för att göra en bra hälso- och sjukvård ännu bättre till gagn för våra medborgare.

Hälsan i Sverige är för många av oss mycket god. Tyvärr visar det sig dock att skillnaderna i hälsa har ökat under senare tid, det vill säga att hälsoklyftan växer. Hälsa påverkas självklart av många olika faktorer som inte är direkt kopplade till sjukvården. Jag är dock övertygad om att om vi ska uppnå det mål som regeringen satt upp för jämlik hälsa, som bland annat Karin Rågsjö diskuterade, måste vi ha en hälso- och sjukvård av hög kvalitet, med hög grad av jämlikhet och hög tillgänglighet, liksom att man arbetar hälsofrämjande.

I regeringsförklaringen satte man upp ett mycket högt mål om att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas på en generation. Det är inte okej att dessa klyftor ökar i Sverige, att skillnad i förväntad livslängd avgörs av utbildningsnivå, att kvinnor får vård som inte är anpassad för dem eller att föräldrars socioekonomiska status ska kunna påverka ett barns framtida hälsa och livskvalitet. Det är ett ambitiöst mål. Att klara det på en generation kommer att kräva insatser inom många politikområden, för varken hälso- och sjukvården eller det traditionella folkhälsoarbetet kommer att klara detta alldeles själva.

Därför har vi beslutat att tillsätta en kommission för jämlik hälsa under våren. Detta arbete kommer att vara avgörande för om vi ska hitta strategier för att på allvar minska skillnaderna i hälsa. Jag hoppas att det kommer att finnas en bred samsyn i utskottet om vikten av detta. Detta är ett problemområde som de flesta av oss ser det som angeläget att komma vidare med.

För mig är jämlikhet ett väldigt centralt begrepp när det gäller hälso- och sjukvård. Vad menar man då med det? Menar vi att allt måste vara likadant? Nej, det måste det inte, snarare tvärtom. Det handlar om att alla ska ha samma förutsättningar för ett gott liv, hälsa och vid behov sjukvård oavsett bakgrund, kön, bostadsort, yrke, ekonomi och alla andra faktorer som skiljer oss åt.

Jag är övertygad om att hälso- och sjukvården har en avgörande betydelse om vi ska kunna uppnå denna målsättning. Vårdcentraler, familjeläkarmottagningar och hälsocentraler ska vara grunden i hälso- och sjukvårdssystemet. Här finns möjligheten att arbeta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande, men också att arbeta aktivt med kroniska

sjukdomar för att man trots sjukdom ska kunna bibehålla en så god hälsa och en hög livskvalitet så länge som möjligt.

En utmaning som jag ser som mycket angelägen är att göra patienterna mer delaktiga i sin vård. På det här området har vi mycket kvar att utveckla. Före jul kunde vi ta del av en internationell studie av hur patienter i olika länder upplevde kontakterna med vården. Vi tycker ju ofta att vi i Sverige är bäst, men av den här studien framgick att patienterna i Sverige i lägre grad än patienter i andra länder bedömde att vårdinsatserna var koordinerade och samordnade. Det handlade inte minst om samarbetet mellan specialistvård och primärvård. Man saknade också information som gjorde det möjligt att själv ta beslut om sin vård och hälsa. Det är viktigt att patienter har förutsättningar för att själva kunna följa och hantera sin sjukdom, och det här är en utmaning som svensk hälso- och sjukvård måste tackla.

Herr talman! Den psykiska ohälsan är bekymmersam. Den ökar i nästan alla åldersgrupper. Den största ökningen tycks finnas bland unga och i synnerhet unga kvinnor. Även statistik över sjukhusinläggningar och dödlighet talar för en försämring av ungas psykiska hälsa. Vi vet också att många av dessa patienter söker sig till primärvården och att man ibland har svårt att möta deras behov av psykologisk behandling.

Visionen för primärvården om en helhetssyn på patienten behöver genomsyra hela hälso- och sjukvårdssystemet. Under året kommer regeringen att se över inriktningen för den statliga psykiatrisatsningen. Insatserna kan, något förenklat, delas in i tre olika områden: förebyggande insatser, tidiga insatser och de insatser som görs av den specialiserade psykiatrin. Alla dessa tre delar måste fungera om vi ska kunna bekämpa den psykiska ohälsan. Om vi inte har ett tillräckligt bra förebyggande arbete och tillräckligt bra tidiga insatser blir det väldigt svårt att få resurserna inom den specialiserade psykiatrin att räcka till. De som kan hjälpas tidigt måste hjälpas tidigt. Det är viktigt för att förebygga onödigt lidande och i förlängningen kanske mer omfattande psykiska besvär och sjukskrivningar. Därför kommer det förebyggande arbetet och de tidiga insatserna att vara i fokus vid denna översyn.

De personer som lider av psykisk ohälsa är sällan de som står på barrikaderna, demonstrerar och skriker efter mer resurser. Därför är det ett stort ansvar för oss som politiker att se den här gruppen, hjälpa till att identifiera problem som finns och komma med konstruktiva lösningar och förbättringsåtgärder.

En annan stor utmaning vi har är patienter med kroniska sjukdomar. WHO förutspår att antalet personer med kroniska sjukdomar kommer att öka markant i framtiden. I Sverige förväntas närmare halva befolkningen ha minst en kronisk sjukdom, och 80 procent av vårdens kostnader kan knytas till detta. Det finns mycket som talar för att denna utveckling går att bryta. Många sjukdomar kan förebyggas och behandlas. Som exempel anger WHO att 80 procent av alla hjärt- och kärlsjukdomar samt 30 procent av all cancer kan förebyggas med hälsosammare levnadsvanor.

För den som redan fått en kronisk sjukdom kan komplikationer minskas och hälsan förbättras med hjälp av kunskap och förebyggande insatser. Här är det viktigt att patienten möts utifrån sina individuella behov. Riksdagen beslutade redan 2014 om en särskild satsning på kroniska sjukdomar där tre utvecklingsområden lyftes fram. Det handlar om prevention och tidig upptäckt, patientcentrerad vård och kunskapsbaserad vård. Det arbetet måste vi fortsätta att utveckla.

Kvaliteten i hälso- och sjukvården är angelägen för oss alla. Därför vill jag säga några ord om var jag anser att kvaliteten uppstår. Någon har redan varit inne på detta i tidigare anföranden här. Det är ju i mötet mellan patient och personal som det bestäms om man upplever en god kvalitet eller inte – att personalen har rätt och tillräcklig kompetens och förmåga att möta patienten på dennes villkor och utifrån hans eller hennes förutsättningar. Personalen måste också ha möjlighet att utföra sitt arbete på bästa tänkbara sätt utifrån kompetens, erfarenhet och eget omdöme.

Alla organisatoriska förutsättningar och stödstrukturer måste ha som mål att underlätta för personalen att utföra sitt arbete. Likaså behövs förutsättningar för att arbeta med förbättringsarbete. Mycket av detta klarar inte vi politiker av att göra, utan det behöver ske ute i personalgrupperna och bland dem som har kompetensen där.

I den budget som regeringen presenterade fanns en professionsmiljard. Den var avsedd att främja initiativ som minskar personalens administrativa börda och att skapa bättre förutsättningar för personalen att ägna mer tid åt patienterna för att utveckla vården. Att vi i framtiden har tillräckligt med kompetent personal är en nödvändighet. Vi behöver se till att kompetens används på rätt sätt samt bredda rekryteringsbaser och låta fler jobba mer.

Slutligen, herr talman, skulle jag vilja sammanfatta något av det som den rödgröna regeringen har prioriterat när det gäller hälso- och sjukvården. Det gäller den jämlika hälsan; där har man tillsatt en kommission. Det gäller cancervården, den nationella överenskommelsen 2015–2018 om kortare väntetider och minskade regionala skillnader och att det även fortsättningsvis ska finnas uppgörelser mellan staten och SKL, möjligen med mindre men tydligare styrning. Vi har också talat om professionsmiljarden.

Vad gäller kompetensförsörjningen anser vi att det behövs en nationell delegation som jobbar med den frågan. Vidare behöver vi analysera om det är möjligt att använda professionernas resurser på ett mer ändamålsenligt sätt, och vi har även med vinstutredningen. Det satsas

också på förlossningsvård, kvinnors hälsa och gratis medicin till barn. Det var några områden som jag ville lyfta fram.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 97 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! När sjukvårdsministern liksom socialutskottets vice ordförande var nytillträdde och fick frågan vad de ville åtgärda i den svenska sjukvården pekade båda på att det stora problemet var att det fanns privata företag i den här sektorn och att de dessutom gick med vinst. Därför gläder det mig att Kristina Nilsson i sitt anförande pekar på en lång rad andra spännande utmaningar som svensk hälso- och sjukvård har. Jag ser fram emot att regeringen börjar leverera också på de punkterna.

Tyvärr har det ännu inte skett. Det sjukvårdsministern är helt fokuserad på är, som han tidigare sagt, att vinster i välfärden ska bort. Jag tänker inte ta upp att det fria vårdvalet ska avskaffas. Det är rent provocerande att ministern, trots att kammaren beslutat att vi inte vill ha några fler förslag om att avskaffa det fria vårdvalet, ändå återkommer med det i form av en utredning.

I stället tänkte jag ta upp ministrarnas senaste utspel, nämligen att det nu ska förberedas en lag, den gamla stopplagen från 2001, som förbjuder landsting att lägga ut akutsjukhus, eller delar av akutsjukhus, på entreprenad. Det kommer att slå stenhårt mot exempelvis Bollnäs sjukhus, som jag beskrev tidigare, eller mot dialysavdelningen på Visby lasarett.

Jag vill därför fråga Kristina Nilsson: Varför ska det vara förbjudet i ett läge när man har hög kvalitet, kan visa på nöjd personal och dessutom nöjda patienter? Varför ska det då förbjudas? Vad har partikamraterna i Gävleborg gjort för fel när de valt att lägga ut Bollnäs sjukhus på entreprenad eller på Gotland där de valt att lägga ut dialysavdelningen på entreprenad till ett privat företag?

Dessutom vill jag gärna höra Kristina Nilssons åsikt om det senaste och mest absurda från hennes eget läns landsting. Där väljer hennes partivänner nu, sannolikt helt i strid med svensk lag, att begränsa privata företags möjligheter att vid en upphandling redovisa vinst.

Anf. 98 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Anders! När det gäller vårdval tänker jag att jag hemma har möjlighet att välja vårdcentralen Ankaret eller jag kan välja Själevads vårdcentral eller om jag gillar doktor Fällman kan jag åka några mil till Husum och välja den vårdcentralen. Det tycker jag är bra. Ingen av dessa vårdcentraler är privat driven, men jag har ändå mitt fria vårdval. Jag tycker att ni förvillar begreppen lite grann, för valet av vårdcentral har ingenting att göra med driftsform.

Jag har inget emot att privata vårdföretag driver en verksamhet så länge de inte gör det på bekostnad av kvalitet, till exempel genom att ha lägre bemanning. Ni förvillar begreppen kring vårdval och privat företagande. Man kan ha möjlighet att välja även inom den offentligt drivna sjukvården.

Sedan finns det platser där det bara finns privata alternativ, men också där har man ett val. Man väljer mellan olika vårdcentraler som är privatdrivna. Valfriheten har jag verkligen ingenting emot.

När det gäller att sälja ut våra universitetssjukhus tror jag helt enkelt inte att det är en bra lösning. Jag tror att det finns en strategisk vinst i att vi har dem kvar i offentlig ägo. Under den senaste mandatperioden visade det sig att det inte alltid var särskilt lyckosamt att sälja ut offentlig verksamhet. Jag vet inte om Anders W Jonsson tycker att alla utförsäljningar varit helt lyckade. Jag tycker inte det.

Anf. 99 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Kristina Nilsson, för hon gör ett avsteg från den princip som gäller från regeringens sida. Det hon nu sa var att om man inte gör avkall på kvalitet, nöjd personal, nöjda patienter då har hon inga problem med att vården drivs av ett privat företag som också ger vinst.

Problemet är att på andra sidan vattnet, i Rosenbad, sitter en regering med en sjukvårdsminister som har sagt att det är just det som är problemet. När det gäller akutsjukhus, alltså inte bara universitetssjukhus, ska det inte vara tillåtet att lägga ut dem på entreprenad.

Därför återkommer jag till min fråga: Har Kristina Nilssons partivänner i Gävleborg tänkt fel när de valt att lägga ut Bollnäs sjukhus på entreprenad, det vill säga det man kallar "sålt ut". De har fått ett av Sveriges bästa småsjukhus, dessutom till en penning som är lägre än om landstinget hade drivit det.

Min andra fråga gäller Kristina Nilssons partikamrater i Västernorrland. Det handlar inte om att strunta i kvalitet, det handlar inte om att misshushålla med personal eftersom de privata vårdgivarna ofta har lättare att få personal, och det handlar heller inte om att patienterna uttryckt missnöje. Det handlar bara om att gå in och begränsa de privata vårdföretagens möjlighet att gå med vinst.

För Kristina Nilssons partikamrater där uppe tycks det vara ett större problem att de privata vårdgivarna, som levererar god kvalitet, nöjd personal och nöjda patienter, har svarta siffror än att de landstingsdrivna enheterna har röda siffror.

Därför kvarstår mina frågor: Vad har de tänkt fel i Gävleborg när de lagt ut Bollnäs akutsjukhus på entreprenad? Varför vill Kristina Nilssons regering förbjuda det?

Anf. 100 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag får erkänna att när det gäller vad exakt som är beslutat i Landstinget Västernorrland har jag inte hunnit sätta mig in i detaljerna, men rent principiellt vill jag säga så här: Jag tror att politikerna i både Gävleborg och Västernorrland är tillräckligt kompetenta för att fatta beslut om den vård som ska bedrivas i deras respektive landsting. Jag tror inte att de har behov av att vi i Stockholm talar om för dem exakt hur vården ska

bedrivs. Jag känner mig fullständigt trygg med att mina partikamrater i Västernorrland har fattat ett riktigt beslut.

När det gäller figurerna på andra sidan vattnet, i Rosenbad, som Anders W Jonsson talar om, har det gått ungefär två timmar sedan han frågade statsminister Stefan Löfven om vinster och företagarnas möjligheter. Jag anser att Anders W Jonsson fick ett mycket tydligt svar av statsministern, och det överensstämmer väl med det jag nyss anförde i talarstolen.

De som skrämmar upp välfärdsföretagarna är väl borgarna och Anders W Jonsson, inte jag och Socialdemokraterna.

Anf. 101 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag hörde Kristina tala mycket om jämlik vård. I vår lagstiftning sägs att vården ska ges på lika villkor, men hur ser det ut i verkligheten? Den fråga jag vill ta upp gäller direktiven till kommissionen. Jag har inte sett några direktiv. Ingår åldersdiskriminering som en fråga att belysa?

Trots att vi enligt hälso- och sjukvårdslagen inte ska ta hänsyn till ålder utan till behov, och trots att vi har en lag mot åldersdiskriminering där det tydligt utsägs att åldersdiskriminering inte ska förekomma i hälso- och sjukvården, finns den ändå där.

Låt oss ta mammografi som exempel. Där är det en övre åldersgräns på 75 år. Man skyddar sig med att forskningen är evidensbaserad och så vidare. Men vi vet att bröstcancer inte har någon åldersgräns. Det blir vanligare och vanligare med åldern. Det andra vi vet är att det är lättare att läsa av resultatet av årsrika kvinnors mammografi eftersom deras bröst är tunnare. Det är ett exempel där man ligger kvar trots att detta skulle gagna årsrika kvinnors hälsa och även deras familjers väl och ve, eftersom det är kvinnor som betyder mycket för sina familjer.

Det finns fler exempel. Bland annat tyckte Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket att pensionerade män med prostatacancer inte var värda de nya cancerläkemedlen.

Kommer åldersdiskrimineringsfrågan att tas upp i denna folkhälsokommission?

Anf. 102 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag uppskattar Barbros engagemang för de äldre i samhället på alla punkter där hon ger uttryck för det.

Jag kan tyvärr inte svara på om begreppet åldersdiskriminering ingår, men jag skulle absolut inte ha något emot att det gör det. Barbro har helt rätt i det hon anför. Vi ska lika lite diskriminera någon på grund av ålder som på någon annan grund.

Detta borde man definitivt titta på, för det är bra och rätt tänkt.

Anf. 103 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att vi uppmärksammar vården på hur den ser på årsrika människor. En del är nog omedvetet.

På en akutmottagning fick årsrika personer vänta längre än yngre personer på att få sina frakturer åtgärdade. En del doktorer sa att de inte hade en aning om att det var så. Andra sa att det gick fortare att hjälpa de yngre och att de måste tömma mottagningen så fort som möjligt när det var trångt. Det är inte acceptabelt.

Jag kan ge många fler exempel, men låt mig ställa en helt annan fråga. När kommer propositionen om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor? Det är tre år sedan vi tog beslut i kammaren om att det skulle bli lag på det.

Anf. 104 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Barbro för frågorna. Jag har själv tillbringat ganska många år inom äldreården och har upplevt en del av det Barbro beskriver. Det är ytterst angeläget att vi jobbar vidare för att denna typ av diskriminering inte ska få förekomma.

Jag hoppas att lagen om assisterad befruktning ska komma så fort som möjligt. Det är tråkigt att det har dröjt så länge. Hade det gått lite fortare hade den kanske kunnat komma redan under er tid. Men jag hoppas som sagt att den kommer så snart som möjligt.

Anf. 105 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande är vår prioritering kvalitet och tillgänglighet i vården och en jämställd vård. Driftsformen är enbart ett medel för detta.

Med anledning av hur Socialdemokraterna har hanterat denna fråga sedan de tog över makten vill jag ställa ett antal frågor till Kristina Nilsson.

Om patienterna inte får välja den vårdgivare de uppfattar ger dem god vård och inte heller får välja bort den vårdgivare som de uppfattar inte tar dem på allvar, inte ger dem rätt bemötande eller inte håller hög kvalitet på vården, på vilket sätt gör det vården bättre?

Om personalen, som vi är helt överens om är helt avgörande för en god vård, inte kan välja mellan olika arbetsgivare och inte får möjlighet att använda sin kunskap och sitt engagemang när den ser att det finns utrymme att starta en ännu bättre vårdgivare och kanske är beredd att satsa stora egna resurser i det, hur gynnar det personalen?

Om de som driver vårdenheter använder mindre resurser än offentlig verksamhet och har nöjdare personal och patienter och inte får förutsättningar att driva verksamheten på hållbara grunder, på vilket sätt skapar det högre kvalitet, bättre tillgänglighet och större jämlikhet i vården?

Anf. 106 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är glädjande att vi har samma prioriteringar vad gäller jämlikhet, tillgänglighet och kvalitet. Det bådär gott inför framtiden.

Emma Henriksson säger att driftsformer är sekundärt. Ändå är det nästan det enda som tas upp i replikerna. Det är intressant.

Jag tyckte att jag tydliggjorde ganska klart hur jag ser på detta med alternativ i repliken med Anders W Jonsson.

Att personal vill starta och driva egen verksamhet kan vara behjärtansvärt och lovvärt. Det finns ungefär 7 000 kvinnliga vårdföretagare, och jag tror att många av dem gör ett mycket bra jobb. Det finns drygt 700 000 andra kvinnor som jobbar inom vård och omsorg som också gör ett mycket bra jobb.

Ska jag välja känns det angeläget att de 99 procenten som jobbar inom vård och omsorg i den offentliga sektorn också har möjlighet att utvecklas i sin yrkesroll och möjlighet att utveckla sina verksamheter där de är. Det saknade jag själv under min tid som sjuksköterska.

Jag vet inte om man alltid utvecklar verksamhet bättre för att det står Aleris på tröjan i stället för Landstinget Västernorrland. Jag tror att det handlar om personers drivkrafter, och det är viktigt att vi tar till vara i alla sammanhang.

Anf. 107 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Tyvärr fick jag över huvud taget inget svar på de frågor jag ställde.

Låt mig poängtera att det är ganska stor skillnad på att säga att något är sekundärt och att säga att något är ett medel. De skattepengar vi använder är ett medel för att kunna tillhandahålla en god vård. Att vi har bra utbildning för dem som ska arbeta inom vården är ett medel. Att vi ger tillräckligt bra förutsättningar för att utveckla verksamheten är ett medel. Detta är olika medel som behövs för att kunna ge den bästa vården och ha de bästa förutsättningarna för en god utveckling.

Om man begränsar alla dessa möjligheter att utveckla vården och ta in ytterligare engagemang, kunskap och kapital i vården, på vilket sätt utvecklar det vården? Svaret på det är jag fortfarande intresserad av.

Låt mig återkomma till de frågor som Anders W Jonsson ställde vad gäller den utveckling vi såg i Landstinget Västernorrland i går, vilket är Kristina Nilssons hemlän. Vårdvalsutskottet tog beslut och förvägrade till och med oppositionen att återremittera ärendet som inte var berett. Enligt de uppgifter jag fått kallade man till extramöte i landstingsstyrelsen för att skynda igenom ett beslut som vilar på en väldigt skakig legal grund i syfte att begränsa det man kallar övervinster i vården.

De uppgifter jag har kunnat få fram visar att vinsterna sammantaget är på 1 procent, men underskottet i den offentligt drivna verksamheten i Landstinget Västernorrland har varit enormt mycket större.

Hur säkerställer vi den bästa vården och använder resurserna från skattebetalarnas pengar bäst?

Anf. 108 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Vi ska absolut inte begränsa möjligheter, vilket jag försökte säga tidigare. Jag vill att alla ska kunna utvecklas och driva verksamheten så att man känner att man lyfter den, håller högre kvalitet och hittar bättre metoder och vägar.

Det ska dock inte vara förbehållet de 7 000 kvinnliga vårdföretagarna. Det ska även gälla de övriga 700 000. I sin yrkeskompetens och profession brinner många för att utveckla sin verksamhet. Det har inte så mycket att göra med vilket ord man har och om det står Landstinget eller ett privat vårdföretags namn på namnskylten, utan det handlar om människans drivkraft att vilja utveckla sin verksamhet där den är.

Jag tycker att vi har varit dåliga på att ta till vara detta inom offentlig sjukvård. Det är möjligt att man har varit lite bättre på det på den privata sidan, men det betyder inte att vi bara ska satsa på den. Vi behöver se till att all sjukvårdspersonal som vill utveckla sitt yrke och sin verksamhet ska ha möjlighet att göra det.

När det gäller Västernorrland sa jag tidigare att jag inte är helt insatt i detaljerna. Emma Henriksson verkar ha grottat ned sig mycket mer i detta än vad jag har gjort. Som jag sa tidigare tror jag att politikerna i Västernorrland likaväl som i Gävleborg, det exempel Anders W Jonsson tog upp,

är fullständigt kompetenta att fatta beslut om vad som är bäst i just deras region.

Det behöver inte vara lika, utan det är bra att det kan vara olika. Ni brukar hävda med enför att det är bra att man kan göra på olika sätt på olika platser, Emma Henriksson. Jag har som sagt stort förtroende för mina partikamrater hemma.

Anf. 109 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman, åhörare och ärade ledamöter! Det är väldigt intressant att lyssna på denna debatt. Jag måste börja med att kommentera några saker.

Först vill jag säga något om Emma Henrikssons ljusa beskrivning av hur fantastiskt alliansregeringen – denna konservativa högerregering – har jobbat med de här frågorna under två mandatperioder. Allt verkar ha varit fantastiskt, men ändå har vi under dessa perioder fått en vård där ojämlikheten har ökat dramatiskt.

Ni brukar prata om att vi ska ut och titta på verkligheten, Emma Henriksson, men gör det själva! Vi har en verklighet där det är vanligare och vanligare att man stänger kliniker för att man inte får tag på personal. Jag tror inte att vi någonsin i Sveriges historia har haft så många obesatta sjukskötersketjänster inom vården som vi har i dag. Det är åtta år av katastrof för den svenska vården. Så borde det heta.

Sedan har vi Anders W Jonsson som i sin bombastiska domedagsprofetia ungefär som Don Quijote slåss mot någon sorts rödgrön regering som han har hittat på själv. Om det är något som verkligen borde skrämman människor är det den bild som jag inte ser när jag tittar på verkligheten.

Jag blev lite förvånad när Barbro Westerholm ställde en fråga om jämlikheten. Ni har ändå haft åtta år på er att jobba med det här. Det är märkligt.

Socialutskottets betänkande tar upp 220 motionsyrkanden. Det handlar inte om 220 motioner eller förslag, som Anders W Jonsson sa, utan om 220 motionsyrkanden. Utskottet avstyrker samtliga.

Målet för den svenska sjukvården är bland annat att vården ska ges på lika villkor till alla i det här landet. Lagstiftningen säger att den med störst behov ska ges företräde. Den formuleringen är intressant, för den indikerar att lagstiftaren är väl medveten om att det alltid kommer att finnas en efterfrågan som är större än den man kan tillgodose i nuläget.

Det kan sammanfattas som att vård ska ges efter behov. Det är en formulering som antyder att det finns en efterfrågan som är större än vad man kan tillfredsställa. Det finns olika nivåer.

Allianspartierna, som har ansvarat för vårdens utveckling de senaste åtta åren, har i motioner krävt en bättre uppföljning för effektivare kunskapsanpassning och kunskapsspridning av olika behandlingsmetoder. Det tycker jag är ett vällovligt syfte – att få en mer jämlik vård över hela landet. Det är märkligt att de inte lyckades skapa det under de åtta år de satt vid makten, särskilt under de fyra första åren då allianspartierna hade egen majoritet i riksdagen. Det borde inte ha varit särskilt svårt.

Den rödgröna regeringen har nämligen på bara fyra månader hunnit med att sluta ett avtal med Sveriges Kommuner och Landsting om det förbättringsarbete som allianspartierna efterfrågar, till en kostnad av drygt 27 miljoner kronor.

Man kan ju undra vad allianspartierna sysslade med under de åtta åren vid makten, när det var så enkelt att lösa frågan. Det tog fyra månader för en regering som har ett mycket svagare underlag i riksdagen än vad Alliansen hade när den regerade. Här har vi alltså ett strålande exempel på den rödgröna handlingskraften.

I betänkandet föreslås även avslag på ett antal motioner som på olika sätt vill utveckla det så kallade fria vårdvalet, som det talas mycket om. Vissa beskriver det som ett system där vårdföretagare har fri dragningsrätt på skattemedel, medan andra beskriver det som ett system där vårdgivarna fritt väljer vilka patienter de föredrar att behandla.

Oavsett hur träffsäkra dessa beskrivningar är det väldigt svårt att se på vilket sätt denna frihet i vårdvalet skulle kunna fungera inom ramen för målsättningen för den svenska vården – att den ska ges på lika villkor till alla och efter behov, utan någon form av politisk styrning.

Riksrevisionen uttryckte sig mycket tydligt när de var på besök i socialutskottet och redovisade sina slutsatser av den granskning de genomfört av hur det fria vårdvalet har fungerat. Med revisorernas egna ord har reformen skapat en kvasimarknad där en oerhörd överkostnad genereras.

Nu är det inte så att utskottet avstyrker motionerna med revisorernas skarpa kritik, utan utskottet konstaterar i stället att den rapport som Riksrevisionen har skrivit och den rapport som Konkurrensverket nyligen lämnat beträffande landstingens arbete med olika former för vårdval ska behandlas av regeringen i en särskild skrivelse senare i vår och att det därför inte är aktuellt med några initiativ i motionernas riktning för tillfället.

Det finns motioner i betänkandet som förordar en ökad grad av medfinansiering från patienternas sida. Syftet med sådan medfinansiering – vi hade en genomgång av det i utskottet i dag på förmiddagen – skulle vara att patienterna genom att lägga till själva skulle kunna erhålla en mer påkostad behandling än vad de som inte har möjlighet att betala för den mer påkostade behandlingen får.

Detta anser Statens medicinsk-etiska råd skulle strida mot hälso- och sjukvårdslagens mål och värdegrund. Självklart kan man inte bortse från att ett sådant system skulle kunna få följden att ekonomiskt hårt trängda landsting skulle sänka nivån på det som då skulle fungera som en sorts basnivå för behandling av en viss åkomma.

Med ett sådant system kan vi lätt hamna på ett sluttande plan där besparingar i landstingen skulle kunna motiveras med att bättre vård ändå finns att tillgå men att den stegvis blir en fråga för den enskilde att betala för.

Det finns ett ganska omfattande parti i betänkandet som handlar om motionsförslag om olika typer av prioriteringar inom vården. I det partiet ligger även en del av de yrkanden jag själv har skrivit i mina motioner. Det känns naturligtvis sorgligt att det blir på det viset nu när Miljöpartiet sitter med i regeringen och man då tänker sig att de egna yrkandena skulle kunna tillgodoses.

Jag tänker i första hand på mitt sedan tio år tillbaka årligen återkommande krav på en liten utökning av stödet till vård av patienter med Retts syndrom. Det handlar om cirka fem patienter – i princip bara kvinnor – som varje år drabbas av Retts syndrom i Sverige.

Eftersom de inte lever så länge uppgår det totala antalet patienter till runt hundra individer i Sverige. Det handlar om en mycket högspecialiserad vård som ges på ett ställe i Sverige – i Östersund – för dessa patienter. Man vårdar även en del patienter på uppdrag av Norge.

I likhet med alla andra motionärer får jag vänta på budgeten och se i vilken mån mina yrkanden och min argumentation i dessa frågor har förmått beveka dem som avväger hur statens begränsade resurser ska fördelas.

Eftersom stödet till Rett Center i Östersund inte har justerats på tio år är det klart att verksamheten har svårt att fungera på ett bra sätt nu. Tyvärr finns det många eftersatta behov, och de senaste två mandatperiodernas i mitt tycke mycket oansvariga ekonomiska politik har naturligtvis gjort det svårt att vidmakthålla en god vård åt alla.

Min förhoppning är nu att den rödgröna regeringen gör en helt annan prioritering, vilket jag tycker att vi såg tydligt i den budget som den samlade oppositionen i en ohelig allians stoppade i höstas. För oss rödgröna är god vård och en fungerande skola viktigare än fler snabbmatsrestauranger och skattesänkningar för dem som redan har väsentligt mer än de behöver.

Om de ofta svaga och marginaliserade grupper som lyfts fram i motioner i det här betänkandet inte i kommande budget får det stöd som jag tror att vi alla tycker är rimligt hoppas jag att vi, i takt med att vi nu stärker statens finanser steg för steg, ska kunna återupprätta en god vård för alla i hela landet, även för alla dessa grupper som tas upp i den här delen av betänkandet. Men det kommer naturligtvis att ta tid för en ny regering att klara det, när man tar över statsfinanser med ett underskott på drygt 70 miljarder.

När man, som företrädarna för Alliansen har gjort i sina anföranden, kritiserar den nya regeringen – och det tycker jag gäller när man kritiserar alla regeringar och deras handlingskraft och förmåga – måste man ta hänsyn till de förutsättningar som de har.

Därför tycker jag att det är lite märkligt att det inte hände mer på vårdområdet när ni i allianspartierna tog över efter valet 2006. Ni tog faktiskt över en statsbudget med nästan 100 miljarder i överskott. Då är det inte konstigt att det hände en del i början, när det fanns oändligt med pengar. Att det inte görs så mycket utredningar nu beror till stor del på att ni genom ert budgetförslag tog ifrån den nya regeringen i princip alla möjligheter rent ekonomiskt att göra utredningar. Man måste tänka på vilka förutsättningar man ger en regering när man kritiserar vad den gör eller inte gör.

Men detta kan vi inte hålla på och bråka om nu, utan nu gäller det att se till att vi kan vända den svaga ekonomin och använda de resurser som vi skapar, inte till nya skattesänkningar utan till att i stället stärka bland annat en behovsanpassad vård för alla.

Som i de flesta motionsbetänkanden som jag tror att alla utskott i riksdagen har finns det en mängd mycket bra förslag som ändå avslås. Jag tror att många som inte jobbar i riksdagen utan i samhället i övrigt inte

riktigt har klart för sig hur det är, så jag tänkte säga några ord om arbetsgången i riksdagen. Den fungerar så att ledamöter skriver många motioner med en massa olika uppslag på förändringar och hur man kan utveckla lagar och verksamhet i offentlig eller privat regi. Förslagen studeras sedan av alla som berörs, som fackföreningar och intresseorganisationer och även i Regeringskansliet och bland myndigheter. De debatteras och stöts och blöts, som man brukar säga.

När tiden väl är mogen och alla de konsekvenser som förslaget kan leda till har utretts och situationen är sådan att det går att genomföra kan det hända att det går till beslut. Det är inte säkert att alla förslag i motioner här i riksdagen så småningom blir riksdagsbeslut. Men de som blir det – jag tror att många blir det så småningom – har filats till på en massa olika sätt, så det kan i och för sig vara ganska svårt att identifiera precis vilka motioner som har legat till grund för ett förslag som kommer så småningom.

Det är så det egentligen går till. Jag tror att få förstår att det är sällsynt att det kommer förslag från regeringen till riksdagen som inte redan har väckts i form av motioner. Det är alltså inte konstigt att motioner att avslås, speciellt när man steg för steg i betänkandet ser att motivet till avslag är att det mesta är på gång.

Det finns många bra motioner i det här betänkandet som jag tror med tiden kommer att bli praktisk politik. Då tänker jag till exempel på de förslag som handlar om it i vården och det som kallas e-hälsa. Här avslås motionerna med motiveringen att det redan pågår ett omfattande arbete på det området. Jag kan inte bedöma om motionärerna så att säga slår in öppna dörrar, som det kan vara ibland, eller om det finns förslag där som är så mycket föregångare i den snabba och föränderliga vårdvardag som vi pratar om att det kommer att dröja tio år innan de kommer i en proposition från regeringen.

Nu har jag sett att jag har dragit över tiden mycket, så jag stannar där, herr talman, och yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motionsyrkanden.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag vill uppmärksamma ledamoten på att den använda talartiden överskred den anmälda med närmare 70 procent.)

Anf. 110 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag ska försöka att inte överskrida talartiden med 70 procent och vill börja med att yrka bifall till reservationerna 10, 19 och 34. Jag skulle även vilja yrka bifall till reservation 24.

Herr talman! I det här betänkandet behandlas ett antal motioner som rör abortfrågor. Jag har varit med och författat en del av dem och tänkte säga något om dem. Jag vill även nämna en motion som faktiskt inte vi har författat utan två ledamöter från Kristdemokraterna: Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson. I övriga frågor vill jag hänvisa till vår ledamot i socialutskottet Per Ramhorn, som har deltagit i debatten tidigare.

Herr talman! Varje år genomförs i Sverige 35 000–38 000 aborter. Jämfört med våra nordiska grannländer har Sverige i särklass de högsta aborttalen varje år. Abort är ingen enkel fråga. I en statlig offentlig utredning från 1989 framhålls kvinnan och fostret som två individer som är skyddsvärda, och det sägs att den ena partens intressen ibland måste gå före den andres, där fostrets intressen bör väga tyngre allteftersom fosterutvecklingen fortskrider. Ett sådant resonemang hör vi dock sällan i

dag. I stället har abortfrågan blivit enkelspårig och ska begränsas till att helt och hållet handla om kvinnans kropp, och fostret ska väl helst ses som en cellklump utan värde.

Herr talman! Jag menar att vi självklart ska ta hänsyn till kvinnans situation och båda föräldrarnas perspektiv och att möjligheten till abort fortsatt ska finnas i Sverige. Men någonstans måste vi ändå kunna prata om det andra perspektivet. Annars skulle vi likaväl kunna tillåta abort fram till födelseögonblicket, men det tror jag inte att någon här inne anser vara lämpligt.

Herr talman! Enligt dagens abortlagstiftning kan kvinnan göra abort upp till graviditetsvecka 18 oavsett anledning. De flesta länder i Europa tillåter – till skillnad från Sverige – fri abort upp till vecka 12, och därefter måste det finnas särskilt tillstånd. Vi anser också att vecka 12 är en rimlig gräns för fri abort och att det därefter ska vara möjligt att göra abort, men då efter en prövning i Socialstyrelsen, så som det i dag är praxis efter vecka 18, detta för att få en större avvägning mellan kvinnans och fostrets intressen tidigare i graviditeten.

Herr talman! Utveckling av möjligheter till fosterdiagnostik ställer oss inför en rad svåra etiska frågor. Mer och mer av egenskaper och funktionshinder kommer att kunna upptäckas hos fostret i takt med att fosterdiagnostiken utvecklas. Här måste vi ställa oss frågan om syftet med fosterdiagnostik verkligen ska vara att kunna göra abort baserat på information om egenskaper hos barnet. I Sverige är det till exempel möjligt att först ta reda på kön och sedan göra abort baserat på den informationen.

Herr talman! Någon övre gräns för abort finns i dag inte i lagstiftningen. Däremot finns det ett livsduglighetskriterium gällande fostret. Lagen säger att abort får utföras endast om man anser att fostret inte kan överleva utanför livmodern. Gränsen för livsduglighet har i dag definierats till att gå vid 22 graviditetsveckor och noll dagar. Synnerliga skäl för att få en abort godkänd efter vecka 18 kan vara fosterskada, psykosociala skäl samt somatisk och psykisk sjukdom. Sociala skäl kan vara missbruk och kriminalitet men också arbetslöshet, brist på bostad eller pågående utbildning, enligt uppgifter från riksdagens utredningstjänst.

Att det tillämpas en övre gräns vid vecka 22 har sin grund i att det ska finnas en betryggande säkerhetsmarginal till livsdugligt foster. Praxis för sen abort har tidigare sänkts i Sverige från vecka 24 till vecka 22, därför att den medicinska utvecklingen har gått framåt. Nu har den medicinska utvecklingen gått framåt än mer, och barn kan räddas redan i vecka 21 – det är inte vanligt, men det har förekommit. Praxis att tillåta aborter upp till vecka 22 anser jag inte längre vara hållbar utifrån att ha en betryggande säkerhetsmarginal till livsdugligt foster, speciellt eftersom det finns uppgifter från riksdagens utredningstjänst om att det förekommer abort i sent skede som inte beror på allvarliga fosterskador utan på sociala skäl som inte påverkar livsdugligheten hos fostret.

Detta innebär i princip att vi med dagens abortpraxis riskerar att utföra aborter på fullt livsdugliga foster. Det tycker vi i Sverigedemokraterna

naturligtvis är fullständigt oacceptabelt, och vi vill därför att praxis för den övre gränsen ska ändras till vecka 19 för att få en större marginal.

Herr talman! Det har dessutom förekommit rapporter i svenska medier från barnmorskor som har fått bevittna att foster har levt efter aborten. Personalen har inte kunnat göra någonting annat än att låta fullt friska foster ligga och dö framför deras ögon. Vi anser det vara djupt omänskligt mot kvinnan, fostret och vårdpersonalen att låta foster ligga och självdö på detta vis i Sverige. Så som locket läggs på de foster som föds levande för att man ska slippa se det hemska kan vi inte bara lägga ett lock av tabu på sådana etiskt och känslomässigt svåra frågor. Vi måste kunna tala om det.

Herr talman! Vi har i en motion lyft fram vikten av förebyggande arbete, att man ska förebygga att ingen kvinna ska behöva uppleva en press på grund av yttre omständigheter att genomföra en abort. Det gläder mig att utskottet faktiskt också framhåller att förebyggande arbete för att minska antalet oönskade graviditeter är viktigt.

Herr talman! I detta betänkande behandlas även en motion från Kristdemokraterna som uppmanar landstingen att erbjuda samvetsfrihet. Vi i Sverigedemokraterna vill egentligen gå steget längre och införa lagstadgad rätt till samvetsfrihet. Men det behandlas i ett annat sammanhang. I detta betänkande vill vi hellre stödja denna motion än utskottets mycket kritiska inställning till samvetsfrihet. Vi menar såklart inte att man som anställd i vården ska kunna välja och vraka hur som helst vilka arbetsuppgifter man vill utföra och inte utföra. Men när det handlar om frågor som rör mänskligt liv, abort och dödshjälp måste vi ändå kunna vara så mänskliga att vi inte tvingar barnmorskor och läkare, som i första hand har utbildat sig till att rädda liv, att genomföra aborter och dödshjälp.

Om vi kan tillåta vapenfri tjänst inom försvaret, varför skulle det då vara så omöjligt att tillåta samvetsfrihet i vården? Naturligtvis ska det ändå säkerställas att det finns tillgång till personal så att abort kan genomföras.

Jag ställer mig mycket frågande till att Kristdemokraterna i och med detta röstar emot sitt eget förslag. I betänkandet lyfts det fram en önskan från Jonas Sjöstedt att man i lag helt och hållet ska förhindra att landsting ska kunna erbjuda samvetsfrihet. Och Stefan Löfven är öppen för den frågan beroende på utvecklingen. Är det detta som Kristdemokraterna vill, alltså att göra en ändring i Sveriges lagstiftning för att det i stället ska vara uttryckligen förbjudet att erbjuda samvetsfrihet? Om man röstar ja till förslaget i detta betänkande menar jag att man öppnar upp för detta.

Jag hoppas att Kristdemokraternas väljare får veta att Kristdemokraterna röstar emot samvetsfrihet i riksdagen. Något annat vore oärligt mot väljarna.

Anf. 111 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag var med innan p-pillren kom och innan kopparspiralerna kom. Det var ett genombrott att kvinnor kunde bestämma

över sin egen reproduktion. Men det går inte att undvika att man så att säga misslyckas ibland.

Abortlagen kom 1975, och jag menar att den är väl avvägd och att den följs i sin tillämpning väldigt väl. Kvinnor kan fram till vecka 18 bestämma själva. Mellan vecka 12 och vecka 18 handlar det ofta om ett sent besked om fosterdiagnostik. Men det är paret, eller kvinnan själv, som bestämmer vilket val som man ska göra – om man ska fortsätta graviditeten eller avbryta den. Sedan har vi de sena aborterna, och det är ganska förtvivlade fall.

Jag vill fråga: Har Julia Kronlid inget förtroende för Rättsliga rådet, de gynekologer och alla de experter som har kommit fram till att dessa tidsgränser är väl avvägda?

Anf. 112 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det är relevant att ta upp hur det var innan preventivmedel fanns och innan abort var möjligt. Vi är nämligen alla överens om att vi ska ha preventivmedel, att vi ska förebygga oönskade graviditeter och att möjligheten till abort ska finnas.

Det är inte vårt förslag som är kontroversiellt. Det är Sveriges abortlagstiftning som sticker ut i Europa. Det är mycket vanligt att ha fri abort upp till vecka 12 och att det därefter sker en prövning.

Det är riktigt att mycket fosterdiagnostik sker efter vecka 12. Men vad är problemet för Barbro Westerholm med att det efter att fosterdiagnostik har genomförts sker en prövning i Rättsliga rådet, till exempel för att kunna undvika att det görs abort baserat på att man har fått reda på att fostret är en flicka?

När det gäller förtroendet för Rättsliga rådet anser jag att det är ett problem att det har framkommit information om att det ändå sker aborter i så pass sent skede som mellan vecka 21 och vecka 22 som inte beror på att fostret har skador som påverkar livsdugligheten. Jag tycker ändå att vi måste kunna diskutera denna praxis och att vi politiker kan ha ett ansvar för att komma med signaler om vad som är rimligt här eftersom det uppenbarligen sker aborter så sent.

Det var därför som jag ville ta reda på fakta innan jag skrev denna motion. Om det hade framkommit att de aborter som sker väldigt sent handlar om foster som ändå inte har någon chans att överleva och som har mycket allvarliga sjukdomar hade det varit en annan sak. Men nu var det inte så.

Jag skulle vilja ställa frågan: Varför är det så svårt för Folkpartiet och övriga partier att följa den medicinska utvecklingen och acceptera att den går framåt – vi kan rädda foster tidigare – och då också anpassa abortlagstiftningen efter detta faktum?

Anf. 113 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Vi följer utvecklingen, och vi har förtroende för Rättsliga rådet i Socialstyrelsen. Detta handlar om sekretessbelagd information vilket gör att vi får lita på deras bedömningar.

Sedan hänger preventivmedelsutvecklingen och abortfrågan ihop. Jag har stått vid obduktionsbordet och obducerat kvinnor som har tagit livet av sig genom att de har gjort en illegal abort eller hoppat ut från nionde våningen och så vidare. Detta ska vi inte få tillbaka.

När det gäller att övriga Europa har andra gränser avundas kvinnor i andra länder oss för att vi har den abortlag som vi har. Det är politiker som har bestämt om andra gränser och kanske till och med varit helt negativa till aborter. Men Sverige har alltså en lagstiftning som kvinnor världen över önskar att de hade i sina länder.

Samvetsklausulen togs upp i riksdagen 1994. Det framstod då mycket entydigt att om man söker abort i hälso- och sjukvården ska man inte riskera att möta personal som inte ställer upp på det. Detta är nämligen ett svårt beslut som man har tagit. Då ska också det beslut som man har kommit fram till bejakas i hälso- och sjukvården.

Anf. 114 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Återigen vill jag säga att jag tycker att det är fullständigt irrelevant att här stå och tala om risken för att det ska göras illegala aborter. Vi är alla överens om att möjligheten till abort ska få finnas. Vi vill med vårt förslag inte ta bort den möjligheten bara för att vi vill sänka den fria gränsen från vecka 18 till vecka 12 och för att vi anser att vi ska respektera livsduglighetskriteriet och den medicinska utvecklingen när det gäller att vi tidigare och tidigare kan rädda foster. I dag är det i princip en obefintlig marginal däremellan. Jag har hört vittnesbörd från barnmorskor som menar att de ena dagen ska försöka rädda ett för tidigt fött foster och nästa dag får lägga ett foster som är i princip lika stort att självdö. Vi måste någonstans kunna diskutera det etiska dilemma som detta är och kunna ha en större säkerhetsmarginal för att undvika abort av livsdugliga foster.

När det sedan gäller en samvetsklausul är det samma sak där – Sverige sticker ut. Det är väldigt många länder i Europa som tillämpar samvetsfrihet för vårdpersonal; bland annat gör vårt grannland Norge det. Naturligtvis ska vården erbjuda möjligheten att få en abort genomförd, men när det rör sig om så svåra frågor som att avsluta mänskligt liv tycker jag ändå att vi ska kunna ta hänsyn.

Barnmorskor har i första hand utbildat sig för att rädda liv, och om en del upplever det svårt att genomföra en abort – eller att, om det skulle bli aktuellt, ge aktiv dödshjälp – tycker jag ändå att vi ska kunna ha respekt för dem. De ska kunna jobba inom vården och utföra ett utomordentligt arbete med andra uppgifter men slippa just den här uppgiften. Det fungerar i andra länder, och det borde kunna fungera i Sverige. Vi har också rekommendationer från Europarådet om att införa möjligheten till samvetsfrihet, men det har Sverige valt att fullständigt strunta i.

Anf. 115 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna fick i Julia Kronlids inlägg ett antal frågor om vår syn på dels aborter, dels samvetsfrihet. Jag svarar gärna på

dem, men jag tänkte också komma med några frågor själv eftersom det är syftet med att begära replik.

Kristdemokraterna står fast vid den abortpolitik vi har. Vi tror att den är väl avvägd och att den är det bästa sättet att hantera den etiskt sett extremt svåra situation en oönskad graviditet innebär. Vår ambition är dock inte att bara acceptera den situation vi har i dag, det vill säga väldigt många aborter, utan vi vill jobba med det förebyggande. Det jag inte kan se i den motion Sverigedemokraterna har lämnat in, som har titeln *Förebyggande arbete för att minska aborter*, är några förslag på just hur man förebygger. I stället finns det ett förslag om att göra en utredning.

När Kristdemokraterna arbetade med de här frågorna under Göran Hägglunds ledning på Socialdepartementet såg vi över vad vi kan göra för att förebygga de oönskade graviditeterna. Det är nämligen där arbetet måste sättas in. Ingen kvinna, inget par, ska hamna i en situation där man behöver göra det här svåra avgörandet. Det är det viktigaste.

Vi har sett till att det finns en ungdomsmottagning på nätet, och vi arbetar lokalt ute i landet – i landstingen – för att förbättra tillgängligheten till ungdomsmottagningar och preventivmedel samt ge bättre stöd och hjälp. Vi vill se över föräldraförsäkringen så att den bättre svarar mot de behov unga föräldrar har som inte tidigare har fått en fast etablering på arbetsmarknaden. Vi har gjort en del höjningar där redan. Det är det man gör för att arbeta förebyggande.

Min fråga till Sverigedemokraterna är: Finns det några belägg för att foster som hade kunnat överleva faktiskt har aborterats i Sverige, eller är det bara en farhåga?

Anf. 116 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Först och främst: Vad gäller förebyggande arbete är det jättebra att Kristdemokraterna har en politik på det området. Det har vi också, och där är vi fullständigt överens. Det finns inga politiska skiljelinjer där.

Anledningen till att vi ville ha en utredning av bakomliggande orsaker var ju att vi vill ta reda på hur vi ska göra för att kunna förebygga. Det handlar även om att ta reda på vad de bakomliggande orsakerna är till att man kanske inte har använt preventivmedel. Vad är den bakomliggande orsaken till att man genomför en abort? Kan det ske av ekonomiska skäl, att man känner sig så pressad ekonomiskt? Kan det vara att man känner sig pressad av sin omgivning? Det är viktigt att ta reda på sådana saker för att bättre veta hur vi ska kunna hjälpa till på ett positivt sätt, så att man aldrig ska behöva genomföra en abort mot sin vilja. Det hoppas jag att Kristdemokraterna är överens med oss om.

Sedan tycker jag att det är nästan lite småkomiskt att jag som sverigedemokrat ska stå här och försvara en motion från Kristdemokraterna, mot Kristdemokraterna. Jag väljer dock ändå att göra det. Vi tycker att det är en bra motion, och min uppfattning är att den inte strider ens mot Kristdemokraternas linje vad gäller samvetsfrihet. Det handlar om att kunna lämna detta till landstingen och uppmuntra

landstingen att erbjuda samvetsfrihet. Hur kommer det sig att Kristdemokraterna nu väljer att rösta emot det och i stället rösta för en skrivning i betänkandet som i princip öppnar för att tydligare förbjuda samvetsfrihet? Är Kristdemokraterna för det?

Vad gäller frågan om det finns bevis för att det har gjorts aborter på foster som hade kunnat räddas kan jag naturligtvis inte veta om fostren i de 40 exempel, tror jag att det är, på aborter som gjorts av sociala skäl i vecka 21 och 22 hade kunnat räddas om man hade försökt. Det kan jag naturligtvis inte veta. Däremot vet jag att det finns ett fall där ett barn fött i vecka 21 plus 6 dagar har kunnat räddas, så risken finns ju.

Anf. 117 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Nu är ju replikskiftena till för att jag ska få möjlighet att ställa frågor med anledning av det anförande Julia Kronlid höll.

Det var inte så att jag sa någonting om just motionen om samvetsfrihet. Kristdemokraternas hållning är att detta kan lösas lokalt och att det görs bäst lokalt. Det är nämligen långt ifrån enbart situationer som rör abort eller dödshjälp som kan vara svåra etiska dilemman och där en person som jobbar inom vården – alltid eller vid en speciell omständighet, som kanske en egen livskris eller så – har svårt att medverka. Det där löser man bäst lokalt. Att ha lagstiftning bedömer vi inte är det bästa sättet att hantera det.

Jag går tillbaka till det som handlar om aborter. Jag är orolig för att vi får en diskussion där den lagstiftning vi har ifrågasätts och där vi går över till att det är vi politiker, som inte har den bästa kunskapen och inte kan vara på alerten och på tårna om det sker en medicinsk utveckling som förändrar situationen, som ska sätta en veckogräns. Då krävs det nämligen också en långsam politisk process för att ändra. Det är därför vi har den lagstiftningsform vi har i dag, där det är livsdugligheten i sig som sätter gränsen.

För mig och för Kristdemokraterna är det den ofrivilliga graviditeten vi ska försöka undvika. I dag görs de absolut flesta aborterna väldigt tidigt i graviditeten. Det är inte via de sena aborterna vi kan få ned aborttalen, utan det är genom det förebyggande arbetet. Jag har inget emot att Sverigedemokraterna föreslår en utredning, men man har inga som helst konkreta förslag på hur man ska gå vidare i det förebyggande arbetet.

Anf. 118 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Vad gäller motionen om samvetsfrihet stämmer det att vi sverigedemokrater i andra sammanhang har lyft fram att vi skulle vilja ha en samvetsklausul i lagen, och jag är medveten om att Kristdemokraterna är emot det. Men i motionen i det här betänkandet är yrkandet bara att uppmuntra landstingen att erbjuda samvetsfrihet. Det finns inget förslag om att införa en lag. Varför är Kristdemokraterna ändå emot förslaget, när det nu innehåller just det Emma Henriksson nyss sa att Kristdemokraterna är för? Jag får inte ihop det.

Vad gäller de sena aborterna kan jag inte tolka det på något annat sätt än att Kristdemokraterna är fullkomligt nöjda med att det görs aborter på

fullt friska foster – det kan man inte heller tolka på något annat sätt – i mellan vecka 21 och 22, där det ändå finns en risk att fostren skulle kunna vara livsdugliga. Kristdemokraterna bryr sig alltså inte om att försöka utreda detta vidare.

Jag tycker att vi måste kunna prata om detta. Om vi på grund av den medicinska utvecklingen tidigare har kunnat sänka praxis från vecka 24 till vecka 22 måste vi kunna väcka och diskutera frågan igen. Naturligtvis ska en sådan förändring göras i dialog med expertisen och dem som har god medicinsk kunskap om detta, men vi måste från politiskt håll ändå kunna väcka frågan när marginalen är så pass liten som den faktiskt är – den är i princip obefintlig – mellan den tidpunkt då aborter utförs och den tidpunkt då man kan rädda foster som föds i ett tidigt skede.

Att man kan rädda barn som föds i ett så tidigt skede är någonting positivt och någonting vi ska vara glada för, men vi måste också kunna anpassa abortlagstiftningen efter det. Som Emma Henriksson sa är det ändå förhållandevis få aborter som görs så sent. Jag tycker alltså inte att det borde vara omöjligt att göra en sådan förändring, eftersom de flesta aborter ändå görs tidigt.

Anf. 119 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är en intressant diskussion från Sverigedemokraterna. Det låter faktiskt som den amerikanska antiabortrörelsen som jag själv har fått lyssna till på avstånd. Det är ganska obehagligt, måste jag säga.

Jag vill ta upp lite fakta, för det får ju inte bli för mytifierat här. 78 procent av alla aborter görs före nionde veckan. 1 procent av aborterna är sena aborter, och de avgörs av kompetenta läkare.

Det finns inte en chans att vi kommer att gå in och rota i abortlagstiftningen. Den har kvinnor kämpat för i decennier. Sveriges abortlagstiftning är också något som man vill efterfölja i andra europeiska länder. Du verkar vilja åka till Italien, Spanien eller andra länder för att se vad de har för abortlagstiftning där och kolla läget lite.

Hela diskussionen blir ett slag i ansiktet på kvinnor. Man väljer ju att göra abort av olika skäl. Det är ingenting som man gör för att man kanske har för lite pengar, utan det är andra omständigheter som gör att kvinnor gör abort. Det är inte någon easygoing thing, utan en abort är en ganska svår process att gå igenom.

När det gäller samvetsfriheten står inte Vänsterpartiet och andra partier ensamma här. Vi har hela Läkarförbundet med oss. Börjar man tumma på samvetsfriheten kan det bli hej och hå när det gäller all möjlig typ av vård, vad man vill göra och inte göra som barnmorska, läkare, sjuksköterska och så vidare. Det kan då vara en del uppdrag som man inte kan fullfölja.

Jag tycker att det är intressant att ni sverigedemokrater kommer ut som det ni faktiskt är, nämligen kvinnofientliga, antifeminister och ett antiabortparti. Jag visste inte att det satt så djupt. Tack för den upplysningen!

Jag behöver inget svar.

Anf. 120 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Även om Karin Rågsjö inte vill ha ett svar känner jag ändå att jag vill få en chans att försvara mig mot de anklagelser som kommer från Vänsterpartiet om att vi skulle vara kvinnofientliga. Menar Karin Rågsjö från Vänsterpartiet att regeringarna i Norge, Frankrike, Schweiz och ett antal andra länder som tillämpar fri abort fram till vecka tolv är kvinnofientliga därför att de har en sådan abortlagstiftning som vi föreslår? Det är en ganska magstark anklagelse.

Det som jag tycker är tråkigt är att representanter från bland annat Vänsterpartiet vill förminska abortfrågan till att bara handla om kvinnans kropp. Ja, det handlar delvis om kvinnans kropp, men det handlar också om ett foster. Som det står i den offentliga utredningen från 1989 är det två individer som är skyddsvärda. Den ena partens intresse måste ibland gå före den andres, och fostrets intresse bör väga tyngre allteftersom fosterutvecklingen fortskrider.

Vi vill naturligtvis att abort ska vara möjligt i Sverige och förespråkar fri abort fram till vecka tolv. Men någonstans i utvecklingen sker en förändring. Jag vet inte om Karin Rågsjö tycker att abort ska vara möjligt ända fram till födelseögonblicket. Karin Rågsjö vill faktiskt också begränsa kvinnors rättigheter efter vecka 22. Är Karin Rågsjö då kvinnofientlig och antifeministisk eftersom hon också begränsar kvinnors rättigheter med dagens abortlagstiftning?

Det handlar inte om svart eller vitt, om att vara för eller emot. Det handlar om att kunna diskutera nyanser och etiska aspekter i abortfrågan. Vad gäller samvetsfrihet handlar det inte heller om ifall det ska vara

möjligt eller inte möjligt att genomföra abort. Det handlar om respekt för mänskligt liv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

§ 13 Apoteks- och läkemedelsfrågor

Socialutskottets betänkande 2014/15:SoU9
Apoteks- och läkemedelsfrågor
föredrogs.

Anf. 121 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Betänkandet som vi nu ska debattera handlar om olika aspekter på läkemedelsrelaterade frågor. Det är ett så kallat motionsbetänkande med 39 motionsyrkanden som berörs.

Låt mig inleda med att kort reflektera lite grann över läkemedel ur ett statligt budgetperspektiv. Av den andel av socialutskottets budgetansvar som rör hälso- och sjukvården utgör hela två tredjedelar kostnaden för bidrag till den så kallade läkemedelsförmånen, som uppgår till en bra bit över 22 miljarder kronor per år. Det visar hur central läkemedelskostnaden är för statens utgifter. Denna kostnad måste det alltså hållas mycket noga koll på om man vill behålla stabila statsfinanser, och det tror jag att samtliga partier i riksdagen vill. Men när det gäller hur man sedan anser att denna kostnadskontroll bör utformas – ja, där går ofta såväl analyser som förslag isär på politisk nivå.

Länge var den förhärskande men ack så enkelspåriga analysen och enda saliggörande principen att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen för läkemedel. Med ett sådant resonemang glömmar man helt enkelt bort att granska vad kostnaden möjligen också ger i positivt utbyte, det vill säga vilken kvalitet för sjukvården som en utgift för läkemedel faktiskt oftast medför.

Med en sådan fördjupad analys kan man i vissa fall till och med komma fram till att en ökning av utgifterna för läkemedel för staten faktiskt kan vara motiverad, om det medför påtagliga kvalitetsförbättringar för vården som annars skulle uteblivit eller kanske kostat mer med alternativa metoder.

Läkemedel, rätt använda, kan till exempel göra människor både friskare och mer arbetsföra och därmed hindra en destruktiv utveckling av onödiga sjukförsäkringsutgifter. Den typen av kalkyler görs tyvärr alltför sällan när det gäller läkemedelsutgifter.

Ett annat scenario som man kan se är att läkemedelsutvecklingen som sådan ofta träder fram och övertar andra behandlingsmetoder, till exempel komplicerade och dyra operationsmetoder, ofta på ett förtjänstfullt och ekonomiskt väl motiverat sätt.

I detta perspektiv är ett bejakande både av att nya läkemedel tillkommer och att de vi redan har förbättras i sin effektivitet och säkerhet naturligt att sträva efter. Jag vill därför passa på att yrka bifall till vår moderata reservation nr 7 i detta betänkande som berör just den frågeställningen.

Fru talman! Ska man då vidare reflektera över vad som på politisk nivå varit helt avgörande beslut för att öka kvaliteten i läkemedelsanvändningen framstår för mig tveklöst den så kallade nationella läkemedelsstrategin som helt unik i sitt slag.

Alliansregeringen och Sveriges Kommuner och Landsting tog tillsammans med en rad aktörer på läkemedelsområdet 2011 fram en nationell läkemedelsstrategi. Syftet med strategin är att få en nationell kraftsamling på prioriterade förbättringsområden inom läkemedelsområdet. Strategin innefattar ett trettiotal planerade aktiviteter inom sju insatsområden.

Arbetet med strategin leds av en högnivågrupp med Socialdepartementet som ordförande och med representanter för Sveriges Kommuner och Landsting, Läkemedelsverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Statens beredning för medicinsk utvärdering, Inspektionen för vård och omsorg, Sveriges Läkarförbund, Vårdförbundet, Läkemedelsindustriföreningen, Sveriges Apoteksförening, E-hälsomyndigheten samt ett antal landsting och regioner.

De långsiktiga målsättningarna som aktörerna har enats om är medicinska resultat och en patientsäkerhet i världsklass men också en jämlik vård, kostnadseffektiv läkemedelsanvändning, attraktivitet för innovation av produkter och tjänster samt en minimal miljöpåverkan av läkemedel.

Handlingsplanen med dess aktiviteter uppdateras årligen och godkänns av högnivågruppen med tydliga och tidsbegränsade projekt i syfte att förverkliga dessa mål genom följande sju insatsområden:

1. Skapa en bättre och säkrare ordinationsprocess och lägga grunden för generisk förskrivning genom nationellt samordnade it-stöd. Detta är något som tyvärr stött på patrull under senare tid.
2. Öka samsyn och förståelse för ordinerad behandling.
3. Utveckla kunskap om och riktlinjer för läkemedel och läkemedelsanvändning för de patientgrupper där detta är mest eftersatt.
4. Minska utveckling och spridning av antibiotikaresistens genom en kombination av lokala och globala insatser.
5. Utveckla en långsiktigt hållbar prissättnings-, prioriterings- och finansieringsmodell för samtliga läkemedel.
6. Upprätta en process för ordnat och effektivt införande samt utöka uppföljningen av läkemedels användning och effekter.

7. Minska läkemedels påverkan på miljön lokalt och globalt.

Alliansregeringen gav genom sitt beslut den 25 augusti 2011 Centrum för bättre läkemedelsanvändning vid Läkemedelsverket i uppdrag att samordna och följa upp arbetet med att genomföra den nationella läkemedelsstrategin. Uppdraget redovisas årligen i en lägesrapport. Den senaste lämnades i december 2014. Vi kan förvänta oss en ny sådan i slutet av detta år.

Av handlingsplanen för 2014 i läkemedelsstrategin framgår exempelvis att Sverige under 2014 skulle börja påverka EU-kommissionen att inleda ett arbete med de beslut som etappmålet kring bland annat miljöpåverkan av läkemedel innebär. Kommissionens arbete skulle då göras inom ramen för framtagandet av ett gemensamt strategiskt angreppssätt mot förorening av vatten med läkemedelssubstanser.

Även om den nuvarande regeringen hittills misslyckats med det mesta den företagit sig och statsminister Löfven nu sviker vallöfte efter vallöfte på löpande band har man åtminstone begripit att den genomgripande positiva förändringen med att höja kvaliteten på läkemedelsanvändningen i Sverige genom den nationella läkemedelsstrategin är viktig att bevaka och bevara. På grundval av att även denna regering följer upp alliansregeringens kanske viktigaste reform på läkemedelsområdet känner jag mig trygg i att vi i princip kan ställa oss bakom detta betänkande och yrka avslag på samtliga motioner, fru talman, med undantag för den som vi lyfter fram i vår reservation nr 7, vilken jag yrkar bifall till.

I detta anförande instämde Anders W Jonsson (C).

Anf. 122 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Det är en lite annan approach på mitt tal än på Finns.

Jag är en av dem som har irrat runt och frågat efter medicin på olika apotek här i Stockholm. I dag kan det faktiskt vara lättare att få tag i snyggt nagellack än medicin på vissa apotek.

Den svenska läkemedelspolitiken borde utgå från att alla människor som vistas i Sverige ska ha rätt till den medicin de behöver, bra information om hur medicinen ska användas och så vidare. Det ska vara helt oberoende av inkomst och var i landet man bor. Tillgänglighet handlar inte bara om antal apotek per invånare.

Möjligheten att få tag på de läkemedel man behöver ska aldrig styras av vilket landsting man bor i eller av vilken apoteksägare man har närmast och om varan lagerhålls just där. Alla ska ha rätt till en säker och trygg läkemedelsanvändning och opartisk högkvalitativ medicinsk rådgivning av superkompetent personal, oavsett om det gäller förskrivna eller receptfria läkemedel. Så borde det vara.

Jag är en ganska frisk kund för det mesta. Men tänk om man är multisjuk och inte får tag på den medicin som man är beroende av i valfrihetens Sverige och får springa runt en aning! Apotekets skyldigheter gentemot kunden regleras i dag genom en förordning som säger att kunden ska få sitt läkemedel inom 24 timmar efter att det efterfrågats. Men det

räcker inte att rikta kravet enbart mot apoteken, för de är också beroende av leveranser från grossisterna. För att komma till rätta med problemet bör kravet på högst 24 timmars leveranstid vid kundbeställning av receptbelagda läkemedel lagfästas. Apoteken bör erbjuda kunden expressleverans av läkemedlet till hemmet om inte 24-timmarsregeln kan hållas, med kostnadsansvaret hos den aktör som orsakat förseningen. Då kan vi snacka om service!

Jag yrkar bifall till – den här gången ska jag inte säga fel – reservation 2, yrkandena 9 och 10.

De reformer den förra högerregeringen gjorde var klart ideologiska. I det här fallet byggde det kanske mer på ideologi än på att värna konsumenterna. Ett av målen har i och för sig varit att förbättra tillgängligheten till apotek; det ska vara fler apotek och de ska vara öppna på lite olika tider, även sent på kvällar och så vidare. Ibland har det blivit så, men inte överallt.

Det har också blivit väldigt mycket business i den här branschen. Då pratar vi om big business, inte bara småhandel. Apotekskedjor samt enskilda apotek har bytt ägare. Flera av de största affärerna har genomförts av riskkapitalbolag. Samtidigt har de små apoteken haft svårt att klara konkurrensen med de stora kedjorna. Så ser det ut i avregleringens Sverige. Några tjänar stora pengar, men har det blivit bättre och säkrare för kunden? Det kan vi fråga.

Apoteken och apoteksombuden på små orter spelar en väldigt viktig roll för tillgängligheten till läkemedel i hela landet. Det handlar om allas rätt att kunna få hjälp på ett apotek. Avregleringen har inneburit att servicen på landsbygden försämrats. Det är uppenbart. Därför är det så himla bra att etableringstaket för Apoteket AB togs bort på årsstämman 2014. Det är vi väldigt glada för i Vänsterpartiet. Då kan det bli lite bättre.

I dag genomför apotekskedjorna stora nedläggningar av apotek och slimmar sin personalstyrka väldigt snabbt. Man har gjort en jättestor personalenkät på väldigt många apotek. Där kan man se att 55 procent av apotekspersonalen varit med om nedskärningar på personalstyrkan på sin arbetsplats. Då blir det förstås konsekvenser av det.

Bristerna i arbetsmiljön drabbar inte bara dem som jobbar där och får jobba ännu mer, utan det handlar också om patientsäkerhet och konsumenter. Bland dem som arbetar med att ge råd om läkemedel – det kan vara bra att få råd när det gäller en del typer av läkemedel – anger över hälften att de inte har tid att ge bra individuella råd. Över hälften, det är illa!

Andelen konsumenter som ger apoteken ett positivt betyg – apoteken har åtnjutit ett högt förtroende i Sverige, och gör i och för sig fortfarande det – har sjunkit från 95 procent före omregleringen till 77 procent i dag. Det kan vi fundera på lite. Andelen konsumenter som uppger att de fått vänta mer än 24 timmar för att få läkemedel på recept har ökat från 4 procent till 11 procent. För konsumenterna har det alltså inte alltid blivit så där jättebra. Speciellt de konsumenter som inte bara behöver nässprej –

som jag skulle behöva i dag – eller Alvedon utan mer komplicerade mediciner har ibland fått vänta alldeles för länge, som jag tog upp tidigare.

Den borgerliga regeringen hade en målsättning för sin politik i åtta år, känns det som när man tittar bakåt, nämligen att privatisera till varje pris i ett slags fundamentalistisk yra. Då måste man fråga sig om det blev bättre för kunderna och Sverige. Jag frågar mig ofta när jag ser på konsekvenserna av olika typer av avregleringar varför ni aldrig tillsatte långsiktiga utvärderingar för att följa utvecklingen av era reformer, som var så extremt stora. Det hade varit jättebra. Det vore intressant om någon kunde svara på det, även om klockan är jättemycket och vi känner oss övergivna i världen. Jag tycker att ni har haft ett visst tunnelseende. Alla jag känner som går på apotek får oftast vänta på sin medicin ganska länge. Därför kommer vi att rösta för vår reservation nr 2.

Anf. 123 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Efter detta spirituella anförande kan vi inte gå hem utan att åtminstone ha haft en dialog.

Det är uppenbart att Vänsterpartiet tillhör dem som väldigt tydligt vill återförstatliga apoteksväsendet. Jag har en reflexion som jag vill delge Karin Rågsjö. Man säger att alliansregeringen omreglerade apoteksmarknaden, som varit monopoliserad, av ideologiska skäl. Men naturligtvis vill man också återförstatliga den av ideologiska skäl. Av socialistiska skäl vill man ha monopol. Socialister har en fäbless för att få fler monopol, i Karin Rågsjös fall kanske snarast så många som möjligt.

Men låt oss titta på omvärlden! När vi började omreglera vår apoteksmarknad fanns det mig veterligt fyra länder som hade apoteksmonopol. Vid sidan av Sverige var det Kuba, Nordkorea och något sydamerikanskt land. Det skulle inte förvåna mig om det var Hugo Chávez land.

Då får man ställa sig frågan: Är det så att de i resten av världen, som också är i behov av läkemedel, är så urbota korkade att de inte har en monopoliserad apoteksmarknad, som fungerar så mycket bättre? Kundnöjdheten är enligt Karin Rågsjö mycket bättre när man har ett monopol.

Det är bättre för Sverige att ha ett monopol, men uppenbarligen är det inte bättre för andra länder. Alternativt är det så att de i resten av världen i all sin vishet inte har förstått att det som Vänsterpartiet yrkar på är bättre, att vi skulle återgå till en monopolmarknad på apoteksområdet. Det skulle vara intressant att höra Karin Rågsjös reflexioner om just den frågeställningen.

Anf. 124 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag är inget fan av vare sig Nordkorea eller Kuba. Jag vill inte bli satt i det hörnet.

Vad har avregleringen inneburit? Man skulle kunna titta på vad den inneburit för alla dem som har köpt upp apotek. Vilka stora kedjor är på marknaden i dag? Man skulle kunna göra den typen av jämförelser. Man

sålde ut det billigt. De som säljer nu cashar in ganska mycket pengar. Det blev business av det som var statliga pengar.

Jag tycker att man ska tänka: Var det bra service förut? Ja, jag tyckte det var det. Jag blev inte störd av att gå in på ett statligt apotek. Du verkar tycka att det är mer störande. I dag kan vi inte ta tillbaka det. Vi skulle inte ha råd med det eftersom de stora företagen, riskkapitalisterna, har köpt upp apoteken. Det blir alldeles för dyrt att köpa tillbaka dem.

Man kan fundera på hur det blev för konsumenterna. Det tycker jag. Apoteken är väl till för konsumenterna och för att det ska fungera för dem som är sjuka, sjukhus och så vidare? Det har inte blivit så jättebra. Det är då jag menar, Finn, att det hade varit fantastiskt om ni hade genomfört alla dessa reformer och sedan gjort stora utvärderingar och följt varje enskild reform. Men så är det inte riktigt.

Det blev inte bra för konsumenterna på alla sätt. Några gjorde väldigt stora pengar på det. Det är en grej. Visst skulle vi kunna ta tillbaka det, men vi har inte råd. Det är de stora drakarna som har köpt apoteken. Jag tycker att man ska göra en konsekvensanalys av det man gör och sedan följa upp det. Det hade varit ärligare.

Anf. 125 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Fru talman! Att Vänsterpartiet tycker illa om att folk tjänar pengar vet vi alldeles uppenbarligen. Vi kan titta på de argument som här kastas fram om att det nu har blivit sämre. Vi får nog gå tillbaka och titta lite grann. Det har gjorts och finns väldigt många pågående utredningar för att följa upp reformen. Det har man varit väldigt noga med från alliansregeringen. Jag är säker på att inte heller vänsterregeringen kommer att undvika att göra en sådan uppföljning. Låt oss avvakta och se de faktiska siffrorna.

Det vi vet är att antalet utleveransställen är betydligt fler efter omregleringen. Tittar vi historiskt måste vi ändå fundera på: Vad var anledningen till att man ville omreglera apoteksmarknaden? Socialister vill gärna behålla monopol som finns. De ser aldrig någon anledning att fundera: Kan detta göras bättre på ett annat sätt?

Som jag sa ger en omvärldsanalys omedelbart vid handen att en omreglerad apoteksmarknad är vad de i resten av världen föredrar och uppenbarligen klarar sig väldigt bra med. Jag tror att människorna i alla dessa länder kräver kvalitet och kundnöjdhet och uppenbarligen också får det.

Det var nämligen så att vi från början hade ett helt fritt apoteksväsen, det vill säga att apotekarna var nästan autonoma. Sedan införde man ett apoteksmonopol mycket på grund av beredskapsskäl. Vi hade det kalla kriget och kände ett krav på att vi måste ha kontroll över en marknad så att vi även i riktiga kristider kan ge svenska folket möjlighet att få mediciner om vi skulle hamna i en krigssituation. Det argumentet blev tunnare och tunnare. Det var huvudargumentet för att omreglera apoteksmarknaden och likna resten av världen.

Det som förespråkas från Vänsterpartiet i det här sammanhanget görs med lösa rykten om dålig kvalitet. Jag som har förmånen att förskriva en hel del läkemedel kan säga att de patienter som får mina recept inte har gett den feedback som Karin Rågsjö uppenbarligen har fått. Jag tycker att det är att backa in i framtiden att ens föreslå att återgå till en

monopolmarknad på det här området. Det görs i strid mot bättre vetande om man bedömer att de i resten av världen har ett sådant vetande.

Anf. 126 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Om apoteken hade återförts till farmaceuterna i något slags personalkooperativ tror jag att inte ens vi hade blivit upprörda. Men nu var det inte så. Det var de stora drakarna som gick in på en marknad. Det blev big business av det hela helt enkelt. Det är det vi vänder oss mot. Hade det i stället blivit massor av småapotek där farmaceuterna tagit över i personalkooperativ hade till och med Vänsterpartiet tyckt att det kan bli riktigt bra. Men nu är det inte så.

När jag beskriver siffrorna är det inte något som jag har suttit och kokat ihop framför datorn i snabb fart. Det har jag lyft fram. Om kundnöjdheten minskar beror det på någonting. Tittar man på var klustren av apotek har startat kan man jämföra glesbygd, där inte jag bor, med Stockholm, där jag bor. I Stockholm och specifikt i innerstan vimlar det av apotek med olika namn hit och dit. Ibland byter de namn, och nu för tiden heter de allt möjligt.

Ska man serva ett helt land ska det också finnas en täckning för att det finns service exempelvis i glesbygd. Nu har man höjt taket för Apoteket AB att köra på lite extra, och det tycker vi är väldigt bra. Det finns inget självändamål i att staten ska äga allting. Men när man ser att saker och ting blir sämre ska man fundera på det.

Kundnöjdheten minskar, och det finns de som tjänar väldigt grova pengar på det. Detta är en bransch där man helt enkelt kan göra affärer. Ni har i vanlig ordning öppnat dörren för killarna i big business att göra stora affärer. Ni sålde ut det billigt, och de säljer det nu vidare och tjänar storkovan. Jag måste säga att jag inte tycker att det känns så där superetiskt, Finn.

Anf. 127 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Apoteken i vårt land är en väldigt stor verksamhet. De har varje år över 110 miljoner besök av kunder. Det motsvarar ungefär 300 000 besök om dagen på ett apotek. Det är en otroligt viktig del av våra välfärdstjänster.

I dag har vi i Sverige 1 350 apotek. Det är en ökning med ungefär 40 procent sedan omregleringen av apoteksmarknaden. Nya apotek har öppnats där det tidigare aldrig har funnits ett apotek. Vi vet också att det har blivit längre öppettider.

Ett exempel på vikten av den ökade tillgängligheten såg jag under påskhelgen när en av mina facebookvänner skrev i viss frustration om det självklara i att det borde finnas ett öppet apotek på påskdagen när vederbörande behövde medicin efter ett getingsting, hör och häpna så här års. Apoteket på sjukhuset var stängt i den stad där hon bor. Men hon kunde snabbt få svar från sina facebookvänner och fick tips på två öppna apotek i närheten där det fanns möjlighet att få tag i den medicin hon behövde.

Framför allt är det viktigt att påminna oss om hur det såg ut före apoteksomregleringen. Då hade man inte ens haft ambitionen att hitta den där medicinen där och då, eftersom man visste att det på de allra flesta orter inte fanns ett enda apotek som hade sådana öppettider att man i en

sådan situation hade kunnat få tag i någon medicin när man behövde. Här i Storstockholmsområdet fanns det i hela Stockholms län ett enda apotek som hade öppet dygnet runt, på Scheelegatan mitt inne i stan. Det var inte speciellt lätt för en mamma med ett febrigt litet barn som mitt i natten behövde åka in till Stockholm med nattkollektivtrafik från förorten om hon akut behövde få tag i mediciner. I dag finns tillgängligheten mycket närmare för människor både i storstad och i glesbygd.

Jag är glad att de flesta av oss i utskottet är väldigt eniga om att erfarenheterna av omregleringen hittills är positiva. Syftena med reformen har till stora delar uppnåtts. Tillgängligheten har ökat. Det är vi som representerar de flesta i oppositionen och majoriteten överens om.

Utskottet tycker också att det är av stor vikt att omregleringen följs upp och utvärderas utifrån olika aspekter. Vi noterar att regeringen, genom olika myndigheter, redan har genomfört ett stort antal uppföljningar, utvärderingar och granskningar – lite tvärtemot hur det lät i debatten här nyss. Och vi ser positivt på att regeringen på olika sätt fortsätter arbetet med att ytterligare utveckla läkemedels- och apoteksmarknaden.

När det gäller distribution, leverans och lagerföring av läkemedel konstaterar utskottet att en rad åtgärder har vidtagits de senaste åren. Den 1 juli 2014 trädde till exempel nya regler i kraft om att förbättra tillgängligheten och tillgodose en läkemedelsförsörjning. Och för att säkerställa tillgängligheten inom systemet med periodens vara infördes en tillhandahållandeskyldighet och en relaterad sanktionsmöjlighet för Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. Dessutom infördes en informationsskyldighet enligt vilken apoteken ska informera om var ett läkemedel finns tillgängligt ifall de inte själva kan expediera det direkt.

Det är viktiga delar eftersom det är klart att varje reform kan behöva följas upp. Det sätt på vilket distributionen sker i dag, det sätt på vilket tillhandahållandet fungerar, kanske inte är det bästa. Det kanske inte är det mest effektiva. Här måste vi fortsätta ha ett öppet sinne.

Att gå tillbaka, som det låter som att Vänsterpartiet vill, till en situation där vi tillsammans med Kuba och Nordkorea var de enda i världen som hade ett apoteksmonopol är dock verkligen inte vägen framåt. Vi har monopol på ett område som vi kristdemokrater gärna stöder, och det är när det gäller alkoholdistribution. Men syftet med det monopolet är just att begränsa tillgängligheten. När det gäller att patienter ska ha tillgång till det läkemedel de behöver, så enkelt och smidigt som möjligt och med rätt kompetens hos personalen som arbetar på apoteket, är det inte begränsning som är målet. Då är tillgänglighet målet. Därmed är monopol inte heller det som vi strävar efter.

Ett annat viktigt område är läkemedelsgenomgångar. Den 1 september 2012 trädde Socialstyrelsens reviderade föreskrifter i kraft, med allmänna råd om läkemedelsgenomgångar. Enligt dem ska personer över 75 som har ordinerats fem eller fler läkemedel erbjudas en läkemedelsgenomgång. Den 1 oktober 2013 lanserades också ett webbaserat undervisnings- och utbildningsmaterial om läkemedelsgenomgångar för äldre. Av handlingsplanen för läkemedelsstrategi framgår det att olika typer av uppföljning och undersökning för att säkerställa att man följer råden är på väg. Det är viktigt att kunna säkerställa rätt användning av läkemedel eftersom fel användning innebär en hälsorisk.

De olika åtgärder som den förra regeringen föreslog för att förbättra patientsäkerheten och användningen av läkemedel är viktiga. Och det är min förhoppning att den nuvarande regeringen fullföljer det arbetet.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i detta betänkande.

Anf. 128 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Man kan närma sig det här området på många olika sätt. Vi har hört några av dem tidigare i dag. Jag tänker också ägna en del av tiden åt just apoteksfrågan.

I sådana här motionsbetänkanden finns det oftast många väldigt bra motioner. Det här betänkandet är inget undantag. Många av motionerna handlar om de problem som man har uppfattat att avregleringen av apoteksmarknaden förde med sig. En stor del av Vänsterpartiets reservationer handlar också om den problematiken.

Läkemedelsfrågor har, i takt med att nya läkemedel har forskats fram, snabbt blivit en allt viktigare del av svensk hälso- och sjukvård. Ett av de senaste exemplen som vi nu diskuterar på olika sätt är möjligheten att bota människor med hepatit C. Det är en fantastisk framgång som har skett under de senaste åren och som är en del av förklaringen till den ganska kraftiga ökningen av kostnaderna för läkemedel under de senaste åren. Men det ger naturligtvis samtidigt vinster i den andra änden, när folk blir friska från sådant som annars skulle ha medfört kostnader på alla möjliga sätt. Därför är en sådan här debatt jätteviktig. Även om det handlar om 39 motionsyrkanden är det viktigt att diskutera det.

Det handlar alltså om tillgänglighet till läkemedel, apotek i glesbygden, apotekspersonalens kompetens, förbättrad användning av läkemedel, prissättning och upphandling av läkemedel samt tillgång till nya läkemedel. En majoritet i utskottet föreslår att riksdagen ska avslå samtliga motionsyrkanden, men huvudsakligen med motiveringen att det pågår ett arbete i form av en utredning för att uppnå det som motionärerna vill att vi ska uppnå. Mycket av det kan jag känna att vi är på väg att kunna lösa framöver.

I betänkandet finns det även åtta reservationer från ledamöter som vill att riksdagen ska fatta lite andra beslut än vad majoriteten vill. Och som jag sa tidigare handlar en stor andel om de problem som uppstod den 29 april 2009 när den borgerliga regeringen avreglerade och privatiserade den svenska apoteksmarknaden. När jag tittar på när det var funderar jag på hur tiden kan gå så fort. Jag tycker att jag har debatterat det här med Finn Bengtsson och Göran Hägglund ett antal gånger, och nu får jag förmodligen ett dacapo på det.

Vi menar att avregleringen innebar att man enbart av ideologiska skäl försämrade ett av världens säkraste och mest kostnadseffektiva distributionssystem för läkemedel. Det var också ett system som människor gillade. Folk tyckte om apoteket rent generellt. När man kom in och handlade där kunde man känna ett förtroende för apoteket. Det upplever jag inte på samma sätt i dag. I dag för medicinen en undanskymd tillvaro på apoteket i förhållande till många andra produkter som de har varit tvungna att börja sälja. Antalet recept har inte blivit fler. Det är fler apotek som ska dela på samma antal recept, och då är det naturligtvis svårt att få det att gå ihop.

Vi har fått många fler apotek i större städer och tätorter. Men det innebär inte att det har blivit lättare att få tillgång till läkemedel. I många

fall är situationen faktiskt den motsatta, precis som Karin beskrev. I går pratade jag med min äldsta dotter som bor i Tyresö och berättade att vi skulle ha den här debatten om apoteket. Då sa hon något som förvånade mig lite grann. Hon sa ”Ja, vi får springa runt och leta efter medicinerna som ungarna behöver ibland. Och det är inte bara jag, utan mina kompisar säger också det.” Jag förväntade mig inte just den starka reaktionen från en 40-årig tjej. Men så är det. Och jag vet att de inte är ensamma.

Det finns också många apotek som fungerar väldigt bra. I Nora, som jag kommer från, har vi fortfarande ett apotek, som vi hade före avregleringen med i princip samma personal. Och det fungerar väldigt bra. Men på andra platser där det finns hur många apotek som helst undrar jag om det verkligen är nödvändigt. Har folk behov av att gå runt till alla de nya apoteken som finns?

År efter år har kostnaderna för läkemedel ökat i svensk hälso- och sjukvård. De är nu uppe i 26 ½ miljard för de receptbelagda läkemedlen och ytterligare 9 ½ miljard för de receptfria. Detta har delvis överlämnats till marknaden att lösa.

Ett bra argument som användes i den stundtals heta debatt som fördes 2009 var att man aldrig skulle försöka att laga något som inte är trasigt, och det visade sig snabbt vara en helt riktig bedömning. Avregleringen och privatiseringen var inte en bra idé 2009, och vi tvingas fortfarande brottas med konsekvenserna av den. Nu är det den nya regeringen som får säkerställa att vi återigen får ett väl fungerande apotekssystem som har som sin huvuduppgift att se till att vi får våra läkemedel snabbt och säkert när vi behöver dem. Det känns tryggt att veta att man redan har börjat arbeta med frågan.

Huvudfrågan när man diskuterar apoteket är att om det nu uppfattades som att det fanns en brist på tillgänglighet, hade vi kunnat lösa det inom Apoteket AB:s ramar? Jag vill nog svara ja på den frågan. Vi hade bara kunnat utfärda direktiv om att det ska finnas apotek på de angivna orterna som ska vara öppna så och så länge. Det hade förmodligen också blivit billigare. Vi hade säkerligen inte behövt uppleva en del av de problem som uppstod i och med avregleringen.

Som jag sa har Vänsterpartiet fem reservationer som samtliga handlar om apoteksproblematiken. Utskottet skriver att detta är frågor som ska tas upp i kommande utredningar för att man ska se till att apoteksmarknadens funktionssätt ska bli så bra som möjligt. Fortfarande kan statliga Apoteket AB utveckla sin verksamhet åt rätt håll.

Finn Bengtssons reservation nr 7 handlar om tillgång till nya läkemedel. Regeringen har i sin innovationsstrategi för att utveckla svenskt näringsliv pekat ut just life science-delen som viktig. Det känns tryggt även där att man kommer att göra vad man kan för att se till att läkemedelsföretagen och forskningen ska kunna finnas kvar i Sverige.

Ett problem har ju varit möjligheterna att delta i kliniska prövningar på sjukhusen. De har blivit mycket sämre under de senaste årtiondena. Men det är en prioriterad fråga för regeringen.

Sverigedemokraterna tar upp lite grann om miljöproblematiken med läkemedelsrester. Det måste man självklart se över. I dag klarar ju inte reningsverken av att ta hand om de resterna, så de kommer ut i sjöarna. Det måste vi ta på fullaste allvar.

Med dessa kommentarer yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 129 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Socialutskottets betänkande 9 om apoteks- och läkemedelsfrågor är ett motionsbetänkande. Det behandlar inte lika många yrkanden som det tidigare betänkandet som vi debatterade, utan det här behandlar bara 39 yrkanden, men det är ändå många.

Apoteksmarknaden i Sverige har under alliansregeringens åtta år vid makten genomgått en mycket omfattande förändring. Från att ha varit en ganska hårt reglerad statlig verksamhet har apoteksmarknaden från den 1 juli 2009 fungerat som en konkurrensutsatt marknad.

Avregleringen innebar att 465 av Apoteket AB:s 946 apotek skulle säljas – 331 apotek blev alltså kvar hos det statligt ägda Apoteket AB. Totalt var det fem olika aktörer som delade på de 465 apoteken, varav nästan hälften gick till det då nybildade företaget Apoteksgruppen som hade till syfte att se till att ett större antal mindre företag skulle kunna bildas. De övriga företagen var Apotek Hjärtat, Kronans Droghandel, Medstop Holding och Vårdapotek AB.

Den andra stora förändringen av betydelse – som jag inte tror att någon har nämnt här i debatten – var att så kallade OTC-läkemedel, eller i princip receptfria läkemedel, från halvårsskiftet 2009 fick börja säljas i detaljhandeln, exempelvis i livsmedelsbutiker, kiosker och bensinstationer. När det gäller både volym och ekonomi dominerar gruppen smärtstillande läkemedel väldigt kraftigt den marknaden i dag.

Som ni vet ska dessa läkemedel enligt lagen säljas under någon form av uppsikt och även med möjligheter till information och rådgivning. Var och en vet ju hur enkelt det är att gå in i en butik och köpa en kasse med till exempel smärtstillande läkemedel som kanske inte är så himla lämpliga. Man kan ju undra hur lämpliga dessa produkter är som rena konsumentvaror.

Många av de problem som förutsågs vid avregleringen har tyvärr också visat sig bli verklighet. Konkurrensen mellan apoteken innebar exempelvis att inget apotek ville ta ansvar för mindre vanliga preparat eller hålla större

lager. Möjligheterna till samordning för kundens bästa försvann med avregleringen, liksom de vinster som en samordnad upphandling innebar när det gäller den totala kostnadsbilden.

Inget av detta var dock någon överraskning, utan det var väl analyserat och utrett och därför förväntade konsekvenser av avregleringen. Jag kan därför verkligen hålla med de motionärer som beskriver de omfattande problem som finns med apoteksverksamheten.

Trots att handelsmarginalen höjdes ganska kraftigt för att locka privata investerare att ge sig in i apoteksbranschen hävdar apoteksbolagen i dag att det är väldigt svårt att få ekonomin att gå runt. Det finns till och med företag som säger: Varje läkemedelsförpackning som vi säljer är en förlust. Det är de andra produkterna som man lever på.

Läkemedelskunderna har ibland svårt att få tag på sina läkemedel i rimlig tid. Den som på grund av sjukdom är lite disträ eller lider av minnes-, orienterings- och koncentrationssvårigheter och som kanske glömmer både legitimation och pengar hemma har det i dag betydligt svårare än före avregleringen att klara av att hämta ut sin medicin. Reformen i sig har också tveklöst bidragit till ett ökat utanförskap för många.

Avregleringen har inte lett till att det har blivit billigare för kunderna, tvärtom. De har förlorat många av de skalfördelar som ett samlat apotek innebar. Tillgängligheten har försämrats på en del orter i landet, även om den har förbättrats i storstäderna, och det skapar otrygghet för kunderna. Precis som föregående talare nämnde får vi ledamöter via telefonsamtal och annat ofta höra från människor som har letat länge för att hitta den utskrivna medicinen på något av de apotek som finns inom en tio mils radie.

Jag vet inte om det finns en koppling mellan avregleringen och det faktum att allt fler läkemedelsbolag väljer att ta sina läkemedel ur läkemedelsförmånssystemet. Det är kanske inte direkt knutet till det, men det fenomenet har uppstått under de senaste åren. Det har drabbat en del konsumenter som inte har de outtömliga plånböckerna, som det då blir fråga om, för att få tag på sitt läkemedel.

Nya apotek har framför allt tillkommit i tätbebyggda områden. Utanför de större tätorterna har en del apotek försvunnit och avstånden har på vissa håll blivit längre. Den tillgänglighet som ett samlat apoteksbolag tidigare kunde klara, alltså före avregleringen, ordnar man nu nästan lika bra men då till priset av särskilt riktade ekonomiska stöd i form av skattemedel.

Att det är svårt att upprätthålla kompetensen på apoteken är ingen nyhet. Det har varit ett problem sedan länge. Naturligtvis kan man fråga sig hur bra det är att kunden nu kan köpa mediciner i ganska obegränsade mängder i dagligvaruhandeln, sådant som tidigare bara kunde köpas på apotek.

Substituering, upphandlingssystem, prissättningsregler, månadens vara, generika, godkännande av nya läkemedel liksom beslut om de ska finnas i eller utanför läkemedelsförmånen är några av de områden där vi i Miljöpartiet anser att det behöver göras en hel del, oavsett hur apoteksverksamheten kommer att utvecklas och förändras i framtiden.

Alliansregeringen har sedan avregleringen på många olika sätt lappat och lagat systemet och försökt åtgärda de brister som finns, men jag menar att utifrån de signaler vi får från konsumenterna är systemet ännu inte lika välfungerande som det var före reformen. Det finns fortfarande brister som

gör att det i dag är svårare att komma över sina läkemedel på en del ställen i landet.

Några som fått betala ett högt pris för apoteksreformen är de anställda. Flera olika undersökningar har visat hur arbetsmiljön för de anställda i apoteken drastiskt försämrats år för år sedan reformen.

Vinstkraven i de privata apoteksbolagen har inneburit att personalen har svårt att klara en löpande kompetensutveckling, vilket är ett allvarligt problem inom en verksamhet som är så kunskapsintensiv och där ny kunskap hela tiden måste fångas upp om man till exempel ska klara av läkemedelsrådgivningen, som är ett annat problem. Tanken är väldigt bra, men när jag talar med företagens representanter är de mycket tydliga med att den ersättning de får för läkemedelsrådgivning inte räcker för att de ska kunna göra det med ett tillräckligt kunskapsunderlag så att kvaliteten blir den önskade. Där finns fortfarande en hel del att göra.

Det finns alltså rätt mycket att göra. Det ser vi inte minst på de förslag som finns från motionärerna i det här betänkandet. Att jag trots det yrkar avslag på samtliga reservationer beror helt enkelt på att jag menar att den rödgröna regeringen är väl medveten om alla de frågor som motionärerna lyfter fram och att det redan arbetas i Regeringskansliet med att ta fram förslag till fortsatta förbättringar av apoteksverksamheten. Det sker naturligtvis i första hand för konsumenternas skull, men det finns många andra områden där det också behövs förbättringar.

Jag vill som miljöpartist här lyfta fram arbetet med att minska den miljöskadliga påverkan som användningen av läkemedel har och som vi inte får glömma bort. Den ganska dramatiska ökningen av icke receptbelagda läkemedel har inneburit en ökad belastning på våra vattendrag, eftersom reningsverken inte klarar av att ta hand om de aktiva substanser som finns även i de icke receptbelagda läkemedlen.

Regeringen arbetar också för att underlätta för nya läkemedel att snabbare kunna introduceras och komma ut. Det är en viktig fråga som den förra regeringen arbetade med, och vi kommer att fortsätta det arbetet till glädje för alla dem som på det sättet kan få en bättre behandling. Med tanke på allt det arbete som pågår kan jag därför inte se att det finns någon anledning för riksdagen att i det här skedet ta några initiativ.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet, fru talman, och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 130 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Betänkandet som vi nu debatterar handlar till stor del om apoteksomregleringen med ett antal motioner från allmänna motionstiden. Det finns också några motioner gällande läkemedelsområdet.

Apoteksomregleringen är en av de riktigt stora reformer som alliansregeringen genomförde. Det är också en av de absolut mest utvärderade och genomlysta förändringar som gjorts på området. Socialutskottet bad under förra mandatperioden kansliet ta fram en lista på alla de utvärderingar som hade beställts. Minnesbilden är att det var minst 20 olika utvärderingar från skilda statliga myndigheter. Bara listan med namnen på utvärderingarna fyllde två hela A4-sidor.

Att i riksdagens talarstol då säga att reformen över huvud taget inte utvärderades och att det inte beställdes en enda utredning är verkligen inte sant. Tyvärr har jag inte listan med mig, men jag ska se till att Vänsterpartiets Karin Rågsjö får ta del av den. Där finns mycket bra läsning.

Resultatet talar sitt tydliga språk. Låt mig göra ett axplock. Vi har fått 400 nya apotek i Sverige. Det är i dag nästan dubbelt så många apotek som har söndagsöppet. Kundnöjdheten är väldigt hög. 95 procent säger att det fungerar bra, mycket bra eller utomordentligt bra. 75 procent säger att det fungerar utomordentligt bra eller mycket bra. Det är en ökning sedan 2012. Då var den siffran 70 procent.

Det sas i talarstolen att det borde varit farmaceuter som fått ta över apoteken och inte det som kallas big business, alltså storföretagen. Det finns 200 entreprenörer, farmaceuter, som i dag äger sitt apotek. Det är en enastående utveckling. Tre yrkesgrupper har fått möjlighet till anställning hos fler arbetsgivare. Det har lett till en löneutveckling för farmaceuter som varit långt mycket bättre än vad kollektivavtalen gett de senaste åren.

Vi har fått en mycket snabb utveckling av näthandeln. Jag såg att den senaste veckan har ett nytt webbapotek öppnats. De erbjuder hemkörning med cykelbud inom två timmar i de städer där cykelbud finns, annars sker leverans med bud eller post.

Den totala öppettiden på apoteken har ökat med 76 procent. Apoteken driver i dag på stat och landsting för att utveckla läkemedelstjänster som kan bidra till bättre läkemedelsanvändning. Vi erbjuder i dag en lång rad nya farmaceutiska tjänster.

Trots allt detta är inte vänsterpartierna nöjda. Nej, det var bättre förr då vi hade ett statligt monopol. Så lyder refrängen i samtliga vänsterreservationer i betänkandet. Det gäller inte bara Vänsterpartiet, även om Miljöpartiet och Socialdemokraterna nu har modererat sin klagosång något. Sjukvårdsministern skrev i ett skriftligt frågesvar att regeringen dock ser omregleringen som en försämring.

Från att tidigare ha ställt upp i demonstrationer med plakat med texten "Rör inte mitt apotek", krävt förstärkt eller möjligtvis att de privata apoteken ska rötas ut genom drastiskt försämrade villkor nöjer sig åtminstone Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu med att påtala att det var bättre förr men att vi tyvärr inte kan gå tillbaka till det.

Vänsterpartiet däremot väljer att i ett antal reservationer gå till angrepp. Där kan jag trösta Vänsterpartiet med att de inte står ensamma på barrikaden. Sverigedemokraterna har nämligen i en motion ställt krav på ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för en återreglering av apoteksmarknaden. Vi har alltså nu en skön koalition av Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, vilka förespråkar en återgång till monopolet.

Vänsterpartiet har bland annat motionerat om att det statliga Apoteket AB ska ha rätt att expandera över 36 procent av marknaden. Tanken är väl att om ett statligt ägt företag ges möjlighet att expandera kommer det att slå ut alla de hemska privata alternativen. Som en ren upplysning vill jag dock nämna att den marknadsbegränsning som tidigare fanns, och som var föranledd av svensk konkurrenslagstiftning, ingenting annat, är hävd sedan den 30 april 2014. Det har till och med den socialdemokratiska sjukvårdsministern i ett skriftligt svar till Vänsterpartiet påpekat. För att vi i utskottet ska vara övertydliga har det också skrivits in i

utskottsbetänkandet att denna marknadsbegränsning försvann den 30 april 2014. Skriv upp det datumet!

Trots det väljer Vänsterpartiet att reservera sig i utskottet. Jag följde inte riktigt med i yrkandena, men nästa vecka får vi kanske votera om att avskaffa något som sedan drygt ett år är tillbaka.

Fru talman! Mina tankar går till en klassisk Monty Python-sketch med en död papegoja. Det kommer att bli spännande att se hur många år det ska gå från det att marknadsbegränsningen togs bort till dess Vänsterpartiet slutar att driva kravet att marknadsbegränsningen ska avskaffas.

Vänsterpartiet lyfter ständigt fram problemet med att kunden inte får sina läkemedel. Skulle vi tro Vänsterpartiet är det få människor som över huvud taget kommer över de läkemedel som läkaren har ordinerat.

Nyligen presenterades den hittills största och mest genomgripande undersökningen av detta. Den visar att 94,9 procent av alla kunder, inklusive de kunder som kom till apoteket och aldrig hade gjort en beställning, kunde expedieras och få sina läkemedel direkt. Av de 5 procent som inte fick sitt läkemedel fick några information om att läkemedlet fanns på ett närliggande apotek. Vanligast var dock att kunden valde att beställa läkemedlet och återkomma nästa dag.

Visst kan man fråga sig varför inte 100 procent ska kunna få sitt läkemedel när de går till apoteket. Alla får ju sin mjölk och sitt bröd när de går till mataffären. Det enkla svaret är att det skulle innebära en fullständigt orimlig kostnad. Antalet läkemedel har nämligen ökat explosionsartat under de senaste åren. Den svenska läkemedelskatalogen Fass var tidigare fyra centimeter tjock; i dag är den närmare en decimeter tjock och uppdelad på tre volymer.

Vänsterpartiet driver också tesen att det inte har blivit några nya apotek utanför storstan. Sanningen är en annan. Nio av SKL:s tio kommungrupper har fått fler apotek. Det län som har haft den kraftigaste ökningen i apotekstäthet är Blekinge, och det län som fortsätter att ligga i topp vad gäller apotekstäthet är Jämtland.

Glesbygdskommunerna har i och för sig inte fått fler apotek, men de har inte heller fått färre. Det var 32 före omregleringen – det skedde en ganska stor nedläggning av glesbygdsapotek på 80- och 90-talen – och det är 32 i dag. Man räknade dem senast i vintras.

Vänsterpartiet drömsamhälle är 70-talets samhälle. Då var eleverna hänvisade till *en* skola, patienterna hörde till *en* vårdcentral, mindre barn ägdes i princip av *ett* dagis och det fanns ett enda statligt monopolapotek. Tack och lov, fru talman, att den tiden är förbi!

Apoteksomregleringen var en stor förändring, och som vid alla stora förändringar och reformer fanns det behov av korrigeringar. Allt blev inte bra från början. Det var också därför som den förra regeringen och även riksdagen beslutade om ett antal förändringar i regelverket. Det finns också förslag som bereds i Regeringskansliet; det handlar om djurapotek och annat. Vem vet när de eventuellt kan komma att landa hos oss i riksdagen?

Centerpartiet konstaterar att apoteksomregleringen har varit en framgång. Nu handlar det om att se till att vi får en fortsatt positiv utveckling på detta område. Inte minst handlar det om att öka servicen ytterligare och att i sjukvården kunna dra nytta av den stora kompetens som finns på våra svenska apotek.

Betänkandet handlar också om de ännu viktigare läkemedelsfrågorna. Här har Moderaternas Finn Bengtsson på ett föredömligt sätt redogjort för de stora utmaningar vi har på detta område. Den läkemedelsstrategi som alliansregeringen sjösatte under förra mandatperioden börjar nu bära frukt. Förhoppningen är att den ska få fortsätta att bära frukt och inte prioriteras ned av vänsterregeringen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

I detta anförande instämde Finn Bengtsson (M).

Anf. 131 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag börjar med lite vinstsnack. Riskkapitalbolaget Segulah sålde Medstop för nästan 1,5 miljarder till konkurrenten Kronans Droghandel. Försäljningssumman var 23 miljoner per apotek, så de cashade in ganska bra. Segulah varken vill eller kan berätta hur stor vinsten blev eftersom regeringen hemligstämplade de enskilda försäljningssiffrorna. Så blev det med de pengarna.

Förslaget om 24 timmars leveranstid är den enda fråga vi kommer att lyfta upp. Som jag tror att jag sa i mitt anförande är vi glada för att man tog bort etableringstaket för Apoteket AB på stämman 2014, så det kommer vi alltså inte lyfta upp.

Vi tycker att 24 timmars leveranstid är utmärkt. Om jag inte får hem min medicin inom 24 timmar bör jag få den expressänd till mig så att jag slipper rusa ut igen om jag är sjuk. Det är ett utmärkt förslag. Vi är alltså inte fullt så tråkiga som på 70-talet – men det var ganska kul då också.

Kundnöjdheten går inte uppåt. Man har gjort en jätteenkät som vi har tittat på. Förut var 95 procent nöjda med apoteken; i dag är det nere på 77 procent. Det har alltså dalat en aning, inte sant? Jag vet inte om vi läser samma papper.

Anders W Jonsson säger att det finns en mängd utredningar, men det enda jag hör från er sida är att allt har varit utmärkt vad gäller apoteken. Riktigt så är det inte. Dels är pengarna förlorade och har gått ned i vinstfickor, dels har det inte blivit bättre för kunderna på alla sätt.

Anf. 132 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Karin Rågsjö för inlägget. Karin Rågsjö ifrågasätter att ett antal privata aktörer som har köpt apotek från staten har kunnat sälja dem vidare till en sannolikt högre penning än de köpte dem för.

Det är en fantastisk utveckling som hänger samman med att dessa företag har utvecklat apoteken till att bli mer framgångsrika och kunna erbjuda ny service. Det är inte negativt, utan det är motorn i att vi i dag har en fantastisk utveckling där olika apotek erbjuder olika tjänster, ökar sina öppettider och hittar nya farmaceutiska produkter att erbjuda sina kunder. Därmed ökar de värdet i apoteken och kan anställa mer personal och, som sagt, öka öppettiderna. Det är en positiv utveckling.

För mig är det inte ett problem att man kan sälja ett företag vidare till någon annan och att det är värt mer pengar då än när man tog över det. Det handlar helt enkelt om att man har utvecklat verksamheten. Det är över huvud taget inte negativt i min värld.

Jag vet dock att det är ett problem i Vänsterpartiet. Köper någon ett företag och får sälja det med förlust är det inget problem alls. Men om någon köper ett företag och vidareutvecklar det så att det blir mer värdefullt är det ett stort bekymmer för Vänsterpartiet.

Det finns ett antal undersökningar om kundnöjdhet, men jag bad om den färskaste. 95 procent av deltagarna har angett att apoteken är bra, mycket bra eller utomordentligt bra. För de två i topp, det vill säga mycket bra och utomordentligt bra, har det ökat från 70 procent 2012 till 75 procent i dag. Även här är det en ökning av kundnöjdheten. Det är en fantastisk utveckling.

Allt var inte bra. Det fanns saker som behövde förbättras. Men i grunden var det en mycket lyckad reform.

Anf. 133 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Anders W Jonsson säger med emfas att det gigantiska företaget Segulah hade utvecklat verksamheten fantastiskt när de sålde Medstop och att det är fantastiskt att de kan tjäna alla dessa pengar.

Ni sålde ut apoteken, och vinstmagnaterna kammar hem pengarna. Det är utveckling för dem, men har det blivit utveckling för konsumenterna i samma grad som pengarna har åkt ned i fickorna på dessa superföretag? Det kan man fundera på.

Du säger att det har varit en fantastisk utveckling för apoteken på alla sätt, speciellt i glesbygd och så vidare. Det är inte riktigt min bild. Utveckling av apotek – är det att man kan sälja smink och träffa en hudterapeut? Apotekens personal – 55 procent – berättar om en enorm nedskärning av personalstyrkan på sina arbetsplatser. Över hälften anger att de inte har tid att ge bra individuell rådgivning. Är det utveckling? Tycker du det, Anders W Jonsson? Det tycker inte jag. Jag tycker att det låter som en tillbakagång.

Det kan vara bra att få lite råd och tips när man står där med en medicin man har fått som man inte har någon aning om hur man ska ta. Det kan vara bra att folk har koll på det. Alla kanske inte har Fass hemma eller möjlighet att kolla på datorn.

Personalen säger att de har mindre tid för rådgivning. Är det inte rådgivning som är apotekspersonalens prio ett, inte att kolla kvinnors och mäns ansikten och ge dem ansiktsmassage? Vad tycker du, Anders?

Anf. 134 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Det blir så uppenbart i det här replikskiftet vilken skild syn Vänsterpartiet och Centerpartiet har på företagande.

Om en företagare köper ett företag i dag och vidareutvecklar det så att det om fem eller tio år är mycket mer värt och vederbörande kan få in mer pengar när företaget säljs tycker vi att det är en bra och positiv utveckling, oavsett om det handlar om att ta över ett äldreboende, en affär eller ett apotek. Det är i grunden något positivt.

I Vänsterpartiets värld ska man, om man tar över ett företag i dag, helst se till att man går med förlust när man säljer det fem eller tio år senare eller också sälja det till samma pris. Annars är det inte bra – då har man gjort en oskälig vinst.

Karin Rågsjö säger att hennes känsla inte är att apotekstätheten har ökat i Blekinge, men man kan inte gå på sin känsla när det gäller apotekstätheten. Här finns hårda fakta. Sverige var ett av de absolut mest apoteksglesa länderna i Europa. Vi hade ett apotek per 10 000 invånare. Snittet i Europa låg på ett per 4 000.

I dag har vi ett apotek per 8 000 invånare. Det län där apotekstätheten har ökat mest är Blekinge. Det län som fortfarande ligger i topp när det gäller apotekstäthet är Jämtland. Det är fakta. Det är bara att ta till sig och läsa in och se. Där behöver man inte gå på någon vänsterpartistisk politisk känsla, utan där kan man ta till sig de fakta som finns.

Om man tittar på utvecklingen på svenska apotek ser man att farmaceuterna inte har börjat ge hudmassage. Det är en vrångbild. Det handlar om att utveckla farmaceutiska tjänster. Man kan via internet gå in och prenumerera på sina läkemedel och få rådgivning på ett helt annat sätt än tidigare. Vi har fått en öppenhet så att det blir betydligt bättre tillgänglighet. Vi ser i dag en jättespännande utveckling på apoteksmarknaden som jag hoppas får fortsätta.

Anf. 135 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Fru talman! Ni tycker kanske att jag nu, som sista talare och med åtta års heltid och fem års deltid i Apoteket AB, är part i målet och därför borde hålla tyst, men jag vill ändå säga några saker.

När Apoteket AB eller Apoteksbolaget kom till 1971 ägdes alla apotek av enskilda apotekare med apoteksprivilegium. Man hade Apotekarsocieteten, som var ett slags överbyggande organisationsstruktur.

Det var lätt att skapa monopol. De som hade privilegier fick bra betalt, och den fördel man såg med monopolet var en jämn läkemedelsförsörjning över riket. Det var också kalla-kriget-hänsyn – man skulle ha en god tillgänglighet för läkemedel över hela riket om det värsta skulle hända.

I början hade Apoteksbolaget bra med pengar och gjorde en massa utvecklingsarbete. Men sedan, med den statliga styrningen, blev det mindre och mindre utveckling. Det fanns dock idéer i bolaget.

Jag ser den perioden med apoteksbolag som ett steg på vägen till den utveckling vi har i dag. Då lades ett betydande antal apotek ned. Man kunde inte ha dem ute i landet, och man drog ned på öppethållandetiderna. Genom den ordning vi har i dag har vi fått en klar förändring där.

Omregleringen var dock en väldigt stor sak att genomföra. Anders W Jonsson har redovisat det här. Det var vi medvetna om när vi tog steget 2006 – det tog ju några år innan det sjösattes – och därför skulle varje steg utvärderas.

Det var inte några rosor som landade på oss i alliansregeringen vid utvärderingarna. Det var en hel del kritiska synpunkter. Vi från allianssidan men också branschen var med och klarade ut en hel del problem. Men allt är inte så lätt att klara ut. Tillgängligheten – att en vara inte finns på apoteket – är en sådan sak som står utanför våra möjligheter att påverka.

Inom hela EU har apoteksrörelserna problem med att tillverkarna inte har tillräckligt mycket av de olika läkemedlen i sina lager. Där har man dragit ned, och det är något som vi måste gå vidare med i lagstiftningen. Det måste vi göra på EU-nivå.

En del av de klagomål som kommer nu hänger inte ihop med omregleringen utan med företagens sätt att tillverka och lagerhålla. En del läkemedel är problematiska att tillverka. Man måste särskilja vad som är orsak till de olika problem vi ser och som vi vill åtgärda.

En bra sak är att apoteken nu har en mer renodlad verksamhet. Då, 1971, fanns en rad överblivna verksamheter som ingen ville ta ansvar för, till exempel Giftinformationscentralen. Eftersom Apoteksbolaget hade hyggligt med pengar och resurser tog man över den verksamheten, men den hör inte hemma i apoteksverksamheten.

Detsamma gäller läkemedelsinformationen. Socialstyrelsens läkemedelsavdelning hade inte möjlighet, utan då tog Apoteksbolaget över den. Det var likadant med statistiken. Det är verksamheter som inte hör hemma i apoteksverksamheten. Det är myndighetsutövning i långa stycken, och det har nu landat där det ska ligga. Det tycker jag att man glömmer bort väldigt ofta i den här diskussionen.

Men nog sagt om apoteken – nu går jag över till läkemedelsfrågorna. Läkemedelsstrategin är något väldigt bra som sjuösattes under de förra mandatperioderna. SKL finns med i bilden, och det sker en samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna.

Jag har en koppling till den europeiska läkemedelskontrollen och är ibland ute och beskriver läkemedelsstrategin. Andra länder bara gapar. Hur har ni fått till det här? Sjukvården, konsumenterna och patienterna är med i bilden.

Det har givits en avsevärd peng till PRO och SPF Seniorerna för att få med användarna av läkemedlen i att bygga upp en gemensam kunskap om vad man ska tänka på när man använder moderna läkemedel. Dessa är att jämföra med kirurgens kniv. De kan göra nytta men medför också risker.

Detta ska vi vara stolta över. Nästa vecka ska jag berätta om läkemedelsstrategin på ett internationellt seminarium. Siffrorna visar nu att vi börjar få en minskning av användningen av olämpliga läkemedel, till exempel bland åsrika personer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2014/15:104 Svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak

2014/15:107 Vissa frågor med anledning av införandet av en nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande

Motioner
med anledning av prop. 2014/15:88 Statens stöd till dagspressen
2014/15:3066 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD)
2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD)

med anledning av skr. 2014/15:84 Riksrevisionens rapport om informa-
tionssäkerhet i den civila statsförvaltningen
2014/15:3068 av Mikael Jansson m.fl. (SD)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 april

2014/15:482 Matchningsanställningar
av *Christian Holm* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)
**2014/15:483 Konsekvenserna för Stockholmsregionen av regeringens
skattepolitik**
av *Erik Andersson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2014/15:484 Få förskolechefer i rektorsprogrammet
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)
2014/15:485 Höjning av bensinskatten
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)
2014/15:486 Attityder till vita och svarta jobb
av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2014/15:487 Fritidspeng
av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
2014/15:488 Friskvårdsavdrag för ridning
av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
2014/15:489 Skatteförslag som påverkar landets pensionärer
av *Anette Åkesson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2014/15:490 Höjningen av bensinskatten
av *Mats Green* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 april

2014/15:389 Situationen i Yarmuk

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:390 Arbetsförmedlingen och 90-dagarsgarantin

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:391 Friluftslivet

av *Cecilia Magnusson* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:392 Förföljelse av politiska motståndare i republiken Karelén

av *Maria Weimer* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 april

2014/15:331 Nationell säkerhetsstrategi och Försvarsberedningen

av *Hans Wallmark* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2014/15:332 Den nationella säkerhetsstrategins organisering

av *Hans Wallmark* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2014/15:342 Europride i Riga

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:343 Mord och försvinnanden i Mexiko

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:352 Bankernas kontanthantering

av *Catharina Bråkenhielm* (S)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2014/15:360 Säkerhetspolitiska effekter av en energiunion

av *Sofia Arkelsten* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:356 Israel, FN och EU

av *Sofia Arkelsten* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:365 Klimat och konkurrenskraft

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Kristina Persson (S)

2014/15:375 Försvarsmakten och vindkraften

av *Sofia Arkelsten* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:355 Sveriges utrikespolitiska ställning i EU

av *Sofia Arkelsten* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:362 Patienters valfrihet

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:361 Stormskador i Västernorrland

av *Eva Lohman* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2014/15:376 Vård efter behov oavsett var man bor

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 19.30.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen

kl. 13.53,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.48,

av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 112 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 5 Gymnasieskolan	3
Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU10	3
Anf. 1 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	3
Anf. 2 MICHAEL SVENSSON (M)	5
Anf. 3 STEFAN JAKOBSSON (SD)	7
Anf. 4 JABAR AMIN (MP)	9
Anf. 5 MICHAEL SVENSSON (M) replik	10
Anf. 6 JABAR AMIN (MP) replik	11
Anf. 7 MICHAEL SVENSSON (M) replik	11
Anf. 8 JABAR AMIN (MP) replik	11
Anf. 9 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	12
Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V)	14
Anf. 11 CHRISTER NYLANDER (FP)	16
Anf. 12 ANNIKA ECLUND (KD)	18
(Beslut fattades under § 11.)	19
§ 6 Vuxenutbildning	19
Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU12	19
Anf. 13 IDA DROUGGE (M)	19
Anf. 14 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	21
Anf. 15 ROGER HADDAD (FP)	22
Anf. 16 ANNIKA ECLUND (KD)	24
Anf. 17 HÅKAN BERGMAN (S)	25
Anf. 18 ROGER HADDAD (FP) replik	27
Anf. 19 HÅKAN BERGMAN (S) replik	27
Anf. 20 ROGER HADDAD (FP) replik	28
Anf. 21 HÅKAN BERGMAN (S) replik	28
(forts. § 8)	28
Ajournering	29
Återupptagna förhandlingar	29
§ 7 Statsministerns frågestund	29
Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN	29
<i>Statsministerns vallöften</i>	29

Anf. 23 ANNA KINBERG BATRA (M).....	29
Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	29
Anf. 25 ANNA KINBERG BATRA (M).....	30
Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30
<i>Tiggeriet i Sverige</i>	30
Anf. 27 MATTIAS KARLSSON (SD)	30
Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31
Anf. 29 MATTIAS KARLSSON (SD)	31
Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
<i>Förändringen av ROT-avdraget</i>	32
Anf. 31 ANNIE LÖÖF (C).....	32
Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
Anf. 33 ANNIE LÖÖF (C).....	33
Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33
<i>Vattenfalls kolbrytning i Tyskland</i>	34
Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V).....	34
Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
Anf. 37 JONAS SJÖSTEDT (V).....	34
Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
<i>Medborgarnas förtroende för regeringen</i>	35
Anf. 39 ERIK ULLENHAG (FP).....	35
Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
Anf. 41 ERIK ULLENHAG (FP).....	36
Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
<i>Föräldraledighetens längd</i>	36
Anf. 43 EMMA HENRIKSSON (KD).....	36
Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
Anf. 45 EMMA HENRIKSSON (KD).....	37
Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>Bristen på utbildade lärare</i>	38
Anf. 47 BERIT HÖGMAN (S)	38
Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Arbetet mot antiziganism</i>	38
Anf. 49 MARIA FERM (MP)	38
Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
<i>Hjälp till EU-migranter</i>	39
Anf. 51 ANNICKA ENGBLOM (M)	39
Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
<i>Ny generaldirektör till Trafikverket</i>	40
Anf. 53 GUNNAR HEDBERG (M).....	40

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Vårdyrkenas attraktivitet</i>	40
Anf. 55 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	40
Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Svenska militära insatser i konfliktområden</i>	41
Anf. 57 HANS WALLMARK (M)	41
Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Det fria vårdvalet</i>	42
Anf. 59 ANDERS W JONSSON (C)	42
Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Statliga arbetstillfällen i landsorten</i>	43
Anf. 61 ANETTE ÅKESSON (M)	43
Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Bostadsbristen</i>	43
Anf. 63 MATHIAS TEGNÉR (S)	43
Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
Anf. 65 TREDJE VICE TALMANNEN	44
§ 8 (forts. från § 6) Vuxenutbildning (forts. UbU12)	44
Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	44
Anf. 67 HÅKAN BERGMAN (S) replik	45
Anf. 68 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	45
Anf. 69 HÅKAN BERGMAN (S) replik	46
Anf. 70 CARINA HERRSTEDT (SD)	46
Anf. 71 JABAR AMIN (MP)	48
Anf. 72 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	49
Anf. 73 JABAR AMIN (MP) replik	49
Anf. 74 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	50
Anf. 75 JABAR AMIN (MP) replik	50
Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V)	51
Anf. 77 ROGER HADDAD (FP) replik	52
Anf. 78 DANIEL RIAZAT (V) replik	52
Anf. 79 ROGER HADDAD (FP) replik	53
Anf. 80 DANIEL RIAZAT (V) replik	53
(Beslut fattades under § 11.)	54
§ 9 Hälso- och sjukvårdsfrågor	54
Socialutskottets betänkande 2014/15:SoU7	54
Anf. 81 EMMA HENRIKSSON (KD)	54
Anf. 82 CECILIA WIDEGREN (M)	57
(forts. § 12)	58
Ajournering	59

.....	59
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 april	59
KrU8 Folkbildningsfrågor	59
SkU22 Informationsutbytesavtal med Costa Rica	59
SkU23 Informationsutbytesavtal med Marshallöarna	59
UU12 Interparlamentariska unionen (IPU)	60
UU13 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)	60
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	60
UbU10 Gymnasieskolan	60
UbU12 Vuxenutbildning	61
§ 12 (forts. från § 9) Hälso- och sjukvårdsfrågor (forts. SoU7)	61
Anf. 83 PER RAMHORN (SD)	61
Anf. 84 ANDERS W JONSSON (C)	63
Anf. 85 KARIN RÅGSJÖ (V)	65
Anf. 86 ANDERS W JONSSON (C) replik	67
Anf. 87 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	68
Anf. 88 ANDERS W JONSSON (C) replik	69
Anf. 89 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	69
Anf. 90 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	70
Anf. 91 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	70
Anf. 92 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	71
Anf. 93 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	71
Anf. 94 BARBRO WESTERHOLM (FP)	72
Anf. 95 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	74
Anf. 96 KRISTINA NILSSON (S)	74
Anf. 97 ANDERS W JONSSON (C) replik	77
Anf. 98 KRISTINA NILSSON (S) replik	77
Anf. 99 ANDERS W JONSSON (C) replik	78
Anf. 100 KRISTINA NILSSON (S) replik	78
Anf. 101 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	78
Anf. 102 KRISTINA NILSSON (S) replik	79
Anf. 103 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	79
Anf. 104 KRISTINA NILSSON (S) replik	79
Anf. 105 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	80
Anf. 106 KRISTINA NILSSON (S) replik	80
Anf. 107 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	80
Anf. 108 KRISTINA NILSSON (S) replik	81
Anf. 109 JAN LINDHOLM (MP)	82
Anf. 110 JULIA KRONLID (SD)	85
Anf. 111 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	87
Anf. 112 JULIA KRONLID (SD) replik	88
Anf. 113 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	88
Anf. 114 JULIA KRONLID (SD) replik	89
Anf. 115 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	89
Anf. 116 JULIA KRONLID (SD) replik	90

Anf. 117 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	90
Anf. 118 JULIA KRONLID (SD) replik.....	91
Anf. 119 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	91
Anf. 120 JULIA KRONLID (SD) replik.....	92
(Beslut skulle fattas den 16 april.).....	92
§ 13 Apoteks- och läkemedelsfrågor	93
Socialutskottets betänkande 2014/15:SoU9	93
Anf. 121 FINN BENGTSSON (M).....	93
Anf. 122 KARIN RÅGSJÖ (V).....	95
Anf. 123 FINN BENGTSSON (M) replik	96
Anf. 124 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	97
Anf. 125 FINN BENGTSSON (M) replik	97
Anf. 126 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	98
Anf. 127 EMMA HENRIKSSON (KD).....	98
Anf. 128 LENNART AXELSSON (S)	100
Anf. 129 JAN LINDHOLM (MP).....	102
Anf. 130 ANDERS W JONSSON (C)	104
Anf. 131 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	107
Anf. 132 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	107
Anf. 133 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	108
Anf. 134 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	108
Anf. 135 BARBRO WESTERHOLM (FP).....	109
(Beslut skulle fattas den 16 april.).....	110
§ 14 Bordläggning	110
§ 15 Anmälan om interpellationer	111
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	112
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	112
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 19.30.	113